

USTAWA O USŁUGACH PŁATNICZYCH

Komentarz

redakcja naukowa Jan Byrski, Anna Zalcewicz

Barbara Bajor, Jan Byrski, Anna Zalcewicz

KOMENTARZE

WYDANIE **2**

USTAWA O USŁUGACH PŁATNICZYCH

Komentarz

redakcja naukowa Jan Byrski, Anna Zalcewicz

Barbara Bajor, Jan Byrski, Anna Zalcewicz

KOMENTARZE

WYDANIE

2

Stan prawny na 15 stycznia 2021 r.

Recenzent

Dr hab. Paweł Wajda, prof. UW

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części opracowali:

Barbara Bajor – art. 2 pkt: 1b, 2, 4, 10, 15a, 15aa, 15ab, 16a, 16b, 18, 20, 21a, 22, 23, 24a, 25, 25a, 26, 27–29, 30, 31, 33, 33a, 34, 35c, 36, 37; art. 3; art. 5; art. 6a; art. 7–9; art. 11; art. 12a; art. 13; art. 14a–14c; art. 14d; wstęp do działu II, wstęp do rozdz. 1–3 działu II; art. 16–32e; wstęp do działu III, wstęp do rozdz. 1–8 działu III; art. 33–37; art. 39; art. 39a; art. 40–49; art. 50–59it; wstęp do działu IIIa; art. 59j–59p; art. 98b; art. 119c; art. 122a; art. 132c–132fa; art. 132i; art. 132j; art. 132s–132u; art. 132w; art. 132zd–132zk; wstęp do działu IX, wstęp do rozdz. 1 działu IX; art. 143–149

Barbara Bajor, Jan Byrski – art. 1; art. 6; art. 10, art. 12

Barbara Bajor, Jan Byrski, Anna Zalcewicz – Słowo wstępne; wstęp do art. 2

Barbara Bajor, Anna Zalcewicz – art. 14e

Jan Byrski – art. 2 pkt: 1, 4a–4f, 9aa–9d, 17a–17c, 19a–19c, 22a, 24b, 26a, 26b, 26c, 29a, 35a; art. 4a; art. 6b–6e; art. 10a; art. 15a–15d; wstęp do działu IIa; art. 32f–32h; art. 37a–38a; art. 39b; art. 49a; art. 49b; wstęp do działu IIIB; art. 59q–59t; art. 72a–72e; art. 85; art. 87a; art. 94a; art. 95; art. 105a; art. 117; wstęp do działu VIa; wstęp do działu VIIb; art. 117a–117u; art. 119a; art. 119b; wstęp do działu VIIb; art. 132zl–132zv; art. 136c–136f; art. 142a; art. 142b; art. 152a, art. 153c, art. 153d

Jan Byrski, Anna Zalcewicz – art. 2 pkt 3; art. 14; art. 15; art. 84; art. 105; art. 107–110; art. 112, art. 113; art. 115; art. 116; art. 119; art. 127; art. 128; art. 130; art. 131; art. 132b; art. 132g; art. 132r; art. 132x–132z; art. 133; art. 134; art. 137–140; art. 142; art. 150; art. 152

Anna Zalcewicz – Wprowadzenie; wstęp do działu I; art. 2 pkt: 1a, 2a, 5–9a, 10a, 11–15, 15b, 16, 17, 19, 21, 24, 26aa, 31a, 32, 33b, 35, 35b; art. 4; art. 14ca; art. 14f–14h; art. 32i; wstęp do działu IV, wstęp do rozdz. 1–3 działu IV; art. 60–72; art. 73–83; art. 86; art. 87; art. 88–90; wstęp do działu V; wstęp do działu VI; art. 99–104; art. 106; art. 111; art. 114; wstęp do działu VII; art. 118; wstęp do działu VIIa; art. 132a; art. 132h; art. 132j–132k; art. 132m–132q; art. 132v; art. 132za–132zc; wstęp do działu VIII; art. 135–136b; art. 141; wstęp do działu IX, wstęp do rozdziału 2 działu IX; art. 151; art. 153–153b

Anna Zalcewicz (aktualizacja Jan Byrski) – art. 91–94; art. 96–98a; art. 121; art. 123–126; art. 129

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-648-4

2. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Słowo wstępne	17
Problematyka rynku usług płatniczych – kilka uwag tytułem wprowadzenia	19
Ustawa o usługach płatniczych (Dz.U. z 2020 r. poz. 794 ze zm.)	27
Dział I. Przepisy ogólne	29
Dział II. Obowiązki informacyjne w zakresie świadczenia usług płatniczych	261
Rozdział 1. Przepisy ogólne	264
Rozdział 2. Pojedyncze transakcje płatnicze	284
Rozdział 3. Umowa ramowa o usługę płatniczą	292
Dział IIA. Bezpieczeństwo świadczenia usług płatniczych	322
Dział III. Prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich	341
Rozdział 1. Przepisy ogólne	343
Rozdział 2. Autoryzacja transakcji płatniczych	369
Rozdział 3. Zlecenia płatnicze i kwoty transakcji płatniczych ..	419
Rozdział 4. Czas wykonania transakcji płatniczej i data waluty ..	437
Rozdział 5. Karty płatnicze	449
Rozdział 6. Prawa i obowiązki akceptanta i agenta	
rozliczeniowego	452

Rozdział 7. Dostęp do podstawowego rachunku płatniczego .	458
Rozdział 8. Przeniesienie rachunku płatniczego	482
Dział IIIA. Wydawanie i wykup pieniądza elektronicznego	506
Dział IIIB. Świadczenie usług inicjowania transakcji płatniczych i usług dostępu do informacji o rachunku	518
Dział IV. Krajowe instytucje płatnicze	536
Rozdział 1. Podejmowanie i prowadzenie działalności przez krajowe instytucje płatnicze	538
Rozdział 2. Fundusze własne i gospodarka finansowa krajowych instytucji płatniczych	627
Rozdział 3. Sprawozdawczość krajowych instytucji płatniczych	648
Rozdział 4. Korzystanie przez krajową instytucję płatniczą z usług agentów oraz powierzanie wykonywania niektórych czynności operacyjnych innym podmiotom	656
Dział V. Podejmowanie i prowadzenie przez instytucje płatnicze oraz przez dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku działalności na terytorium państwa goszczącego	679
Dział VI. Nadzór nad krajowymi instytucjami płatniczymi oraz działalnością unijnych instytucji płatniczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	699
Dział VIA. Dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku	764
Dział VIB. Małe instytucje płatnicze	784
Dział VII. Biura usług płatniczych i kasy oszczędnościowo- -kredytowe	816
Dział VIIA. Instytucje pieniądza elektronicznego i oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego	856
Dział VIIB. Schematy płatnicze	940
Dział VIII. Rejestr dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego	970

Dział IX. Odpowiedzialność cywilna i karna	1004
Rozdział 1. Odpowiedzialność za wykonanie transakcji płatniczych	1005
Rozdział 2. Przepisy karne	1035
Dział X. Zmiany w przepisach obowiązujących	1050
Dział XI. Przepisy przejściowe i końcowe	1051
Bibliografia	1057
Akty prawne	1079
Orzecznictwo	1089
Inne akty, dokumenty i materiały	1093
Wykaz stron internetowych	1103

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 2001/24/WE – dyrektywa 2001/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 4.04.2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz.Urz. UE L 125, s. 15, ze zm.)
- dyrektywa 2005/60/WE, AMLD 3 – dyrektywa 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26.10.2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz.Urz. UE L 309, s. 15, ze zm., nie obowiązuje), uchylona ze skutkiem od 26.06.2017 r. przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20.05.2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.Urz. UE L 141, s. 73, ze zm.) – AMLD 4
- dyrektywa 2006/48/WE, BCD – dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje

- dyrektywa 2007/64/WE,
dyrektywa PSD1
- kredytowe (wersja przerwana) (Dz.Urz. UE L 177, s. 1, ze sprost. i zm., nie obowiązują)
- dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz.Urz. UE L 319, s. 1, ze sprost. i zm., nie obowiązują), uchylona ze skutkiem od 13.01.2018 r. przez dyrektywę PSD2
- dyrektywa 2009/110/WE,
dyrektywa EMD2
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z 16.09.2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE (Dz.Urz. UE L 267, s. 7, ze sprost. i zm.)
- dyrektywa 2014/92/UE,
dyrektywa PAD
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE z 23.07.2014 r. w sprawie porównywalności opłat związanych z rachunkami płatniczymi, przenoszenia rachunku płatniczego oraz dostępu do podstawowego rachunku płatniczego (Dz.Urz. UE L 257, s. 214)
- dyrektywa 2015/2366,
dyrektywa PSD2
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z 25.11.2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE (Dz.Urz. UE L 337, s. 35, ze sprost.)
- k.c.
- ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
- k.k.
- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.)

Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze sprost. i zm.)
k.p.a.	– ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.)
nowela z 12.07.2013 r.	– ustawa z 12.07.2013 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1036)
nowela z 30.11.2016 r.	– ustawa z 30.11.2016 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1997, nie obowiązuje)
nowela z 22.03.2018 r.	– ustawa z 22.03.2018 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 864)
nowela z 10.05.2018 r.	– ustawa z 10.05.2018 r. o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1075)
pr. bank.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1896 ze zm.)
pr. przeds.	– ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 ze zm.)
pr. spółdz.	– ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2020 r. poz. 275 ze zm.)
pr. upadł.	– ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
RODO	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze sprost.)
rozporządzenie 924/2009	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 924/2009 z 16.09.2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie oraz

	uchylające rozporządzenie (WE) nr 2560/2001 (Dz.Urz. UE L 266, s. 11, ze zm.)
rozporządzenie 260/2012, rozporządzenie SEPA	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 260/2012 z 14.03.2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009 (Dz.Urz. UE L 94, s. 22, ze zm.)
rozporządzenie 575/2013	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. UE L 176, s. 1, ze sprost. i zm.)
rozporządzenie 2015/751, rozporządzenie IF Reg	– rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z 29.04.2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz.Urz. UE L 123, s. 1)
rozporządzenie 2018/389, RTS ws. SCA i CSC	– rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/389 z 27.11.2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji (Dz.Urz. UE L 69 z 13.03.2018 r., s. 23)
TFUE	– Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) (Dz.Urz. UE C 326 z 26.10.2012 r., s. 47, ze zm.)
u.d.u.r.	– ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 895 ze zm.)
u.n.r.f.	– ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 2059)

u.o.r.s.p.	– ustawa z 24.08.2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz.U. z 2019 r. poz. 212)
u.p.n.p.r.	– ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2070)
u.p.p.p.	– ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2020 r. poz. 971 ze zm.)
u.r.	– ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm.)
u.r.r.	– ustawa z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 2279)
u.s.d.g.	– ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm., nie obowiązuje)
u.s.k.o.k.	– ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1643 ze zm.)
u.s.u.s.	– ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 266 ze zm.)
u.u.p.	– ustawa z 19.08.2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2020 r. poz. 794 ze zm.)
u.z.n.k.	– ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1913)

Organy orzekające

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TS	– Trybunał Sprawiedliwości
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

Publikatory i czasopisma

BiK	– Bank i Kredyt
Biuletyn SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz.Urz. KNF	– Dziennik Urzędowy Komisji Nadzoru Finansowego
EPS	– Europejski Przegląd Sądowy
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
MPB	– Monitor Prawa Bankowego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
PiP	– Państwo i Prawo
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Inne

AIS	– <i>account information services</i> (usługi dostępu do informacji o rachunku)
AISP	– <i>account information service provider</i> (dostawca świadczący usługę dostępu do informacji o rachunku)
AISP-only	– <i>account information service provider only</i> (dostawca świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku)
AML	– <i>anti-money laundering</i> (przeciwdziałanie praniu pieniędzy)

ASPS	– <i>account servicing payment service provider</i> (dostawca prowadzący rachunek)
BFG	– Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BUP	– biuro usług płatniczych
CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych (orzeczenia.nsa.gov.pl)
CBPII	– <i>card-based payment instrument issuer</i> (wydawca instrumentu płatniczego opartego na karcie)
CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
DCC	– <i>dynamic currency conversion</i> (usługa dynamicznego przeliczania waluty)
EBC	– Europejski Bank Centralny
EFTA	– Europejskie Porozumienie o Wolnym Handlu
EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
ESBC	– Europejski System Banków Centralnych
ESMA	– Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
EUNB	– Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EWG	– Europejska Wspólnota Gospodarcza
KE	– Komisja Europejska
KIP	– krajowa instytucja płatnicza
KNB	– Komisja Nadzoru Bankowego
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
KSKOK	– Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa
LIBOR	– stopa procentowa kredytów udzielanych na rynku międzynarodowym w Londynie (<i>London Interbank Offer Rate</i>)
MIP	– mała instytucja płatnicza
NBP	– Narodowy Bank Polski
PIN	– <i>personal identification number</i> (osobisty numer identyfikacyjny)
PIS	– <i>payment initiation service</i> (usługa inicjowania transakcji płatniczej)

PISP	– <i>payment initiation service provider</i> (dostawca świadczący usługę inicjowania transakcji płatniczej)
RCL	– Rządowe Centrum Legislacji
RTS	– <i>regulatory technical standards</i> (regulacyjne standardy techniczne)
SCA	– <i>strong customer authentication</i> (silne uwierzytelnianie użytkownika)
SKOK	– spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
TPP	– <i>third party (payment) provider</i> (podmiot trzeci)
UKNF	– Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WE	– Wspólnota Europejska

Słowo wstępne

Obserwowane od dłuższego już czasu szerokie zainteresowanie prawodawcy unijnego właściwym uregulowaniem kwestii prawidłowego funkcjonowania rynku usług płatniczych przejawia się znaczącą aktywnością w sferze działań legislacyjnych podejmowanych w celu spójnego unormowania zasad świadczenia usług płatniczych w sposób sprzyjający rozwojowi rynku wewnętrznego, ochronie użytkowników i niedyskryminacji w zakresie dostępu do rachunku płatniczego. Jego realizacja wyraża się w podejmowanych od ponad 10 lat wielokierunkowych inicjatywach dążących – przez usunięcie barier w postaci zarówno istniejącej fragmentaryzacji krajowych ram prawnych, jak i rozbieżności obowiązujących rozwiązań – do m.in. wprowadzenia minimalnego, jednolitego we wszystkich państwach UE poziomu bezpieczeństwa świadczenia tych usług, dotykając zagadnień związanych z zapewnieniem nie tylko konsumentom, lecz także pozostałym klientom dostawców usług płatniczych właściwego poziomu ochrony przez wprowadzanie ogólnounijnych standardów w sferze prawa publicznego i prywatnego.

W tym kontekście trzeba rozpatrywać przyjęcie ustawy o usługach płatniczych obowiązującej w Polsce od 24.10.2011 r. Wprawdzie z opóźnieniem, niemniej jej uchwalenie, a następnie nowelizowanie pozwoliło wdrożyć do polskiego porządku prawnego przepisy unijne – najpierw postanowienia dyrektywy 2007/64/WE (obecnie uchylonej) i dyrektywy 2009/110/WE, następnie dyrektyw 2014/92/UE i 2015/2366, a ostatnio dostosować krajowe przepisy do rozporządzenia 2015/751 i rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2018/389. Aktualnie ustawa ta

stanowi zasadniczy polski akt normujący warunki świadczenia usług płatniczych, prawa i obowiązki stron wynikające z umów o świadczenie usług płatniczych, warunki wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego, zasady prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze, małe instytucje płatnicze, dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku, biura usług płatniczych i instytucje pieniądza elektronicznego, zasady dostępu konsumenta do rachunku podstawowego oraz zasady przenoszenia rachunków płatniczych prowadzonych dla konsumentów. Dodatkowo ustawa określa zasady: 1) funkcjonowania rynku krajowych transakcji płatniczych przy użyciu kart płatniczych, 2) prowadzenia stron internetowych porównujących opłaty związane z rachunkiem płatniczym oraz 3) funkcjonowania schematów płatniczych oraz zasady nadzoru nad tymi schematami.

W niniejszym trzecim wydaniu komentarza zostały omówione i objaśnione w sposób możliwie wyczerpujący przepisy ustawy o usługach płatniczych z uwzględnieniem odesłań do innych aktów prawnych, jak m.in. Prawo bankowe czy Prawo przedsiębiorców, których przepisy ustawodawca niejednokrotnie nakazuje stosować odpowiednio. Szczególną uwagę poświęcono zmianom wynikającym z implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy 2015/2366 (tzw. dyrektywy PSD2) oraz rozpoczęcia stosowania rozporządzenia odnoszącego się do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji (tzw. RTS ws. SCA i CSC).

Opracowanie jest wspólnym dziełem Autorów przygotowywanym zgodnie z przyjętą koncepcją podziału komentowanej materii ustawowej. Za treść merytoryczną każdej z części odpowiada jej Autor.

W komentarzu przyjęto stan prawny na dzień 15.01.2021 roku.

*Barbara Bajor
Jan Byrski
Anna Zalcewicz*

Problematyka rynku usług płatniczych – kilka uwag tytułem wprowadzenia

Rynek usług płatniczych jako synergiczny sektor rynku finansowego

Podjęcie tematu regulacji usług płatniczych, jak się wydaje, wymaga dokonania w pierwszej kolejności pewnych ustaleń teoretycznoprawnych, a jednocześnie zachęca do włączenia się w nurt dyskusji związanej z tymi zagadnieniami, prowokowanej coraz dalej idącą ingerencją prawodawcy w rynek usług płatniczych. Oddziaływanie legislatora na cały rynek finansowy i wkraczanie w dwie istotne swobody, a więc swobodę prowadzenia działalności gospodarczej z jednej strony oraz swobodę kontraktowania z drugiej strony¹, jest współcześnie tak silną tendencją, że prowadzi do wykształcenia nowej formuły funkcjonowania tego rynku, a w perspektywie prawnej – nowej dziedziny czy już może nawet gałęzi prawa, jaką jest prawo rynku finansowego². Daje też

¹ Dostrzegalne są na nim zjawiska publicyzacji prawa prywatnego – zob. szerzej A. Żurawik, *Problem publicyzacji prawa prywatnego w kontekście ustrojowym*, PiP 2010/5, s. 32, czy innymi słowy „uzupełnienia konstrukcji prywatnoprawnych instrumentami publicznoprawnymi” – M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, s. 47–49.

² Co nie jest może jeszcze kwestią całkowicie bezsporną, jednak wyodrębnienie się prawa rynku finansowego jest coraz powszechniej uznawane, a pogląd ten zyskuje coraz szerszą akceptację doktryny; zob. najnowsze poglądy E. Fojcik-Mastalska, *Prawo rynku finansowego w systemie prawa* [w:] *Prawo rynku finansowego. Doktryna, instytucje, praktyka*, red. A. Jurkowska-Zeidler, M. Olszak, Warszawa 2016, s. 19–26; C. Kosikowski, *Nowe prawo rynku finansowego Unii Europejskiej* [w:] *Prawo...*, red. A. Jurkowska-Zeidler, M. Olszak, s. 27–38.

asumpt do refleksji nad istotą rynku usług płatniczych, rodzi pytania o istnienie jego autonomii w ramach rynku finansowego czy też jej zakres, a także rolę i znaczenie tegoż rynku dla bezpieczeństwa i stabilności rynku finansowego jako całości. Analiza rozwiązań prawnych przyjętych w ustawie o usługach płatniczych musi być zatem dokonywana z uwzględnieniem tych kontekstów.

Stawiając sobie pytanie wyjściowe, czym jest rynek usług płatniczych, trzeba jednocześnie zmierzyć się z problemem jego usytuowania w ramach całego rynku finansowego i wyodrębnienia go jako względnie autonomicznej części, sektora czy segmentu tego rynku. Podejmując próbę zdefiniowania rynku usług płatniczych, trzeba zatem w pierwszej kolejności ustalić, czym jest rynek finansowy. Jest to staranie nieosamotnione, albowiem dyskurs nad zdefiniowaniem tego pojęcia nie jest ani nowy, ani ostatecznie zamknięty. Wkraczając więc na grunt polemiki doktryny, zaproponować można jej rozpoczęcie od zacytowania najtrafniejszego chyba spostrzeżenia, dokonanego przez L. Górala, że „istotę rynku finansowego jako elementarnej kategorii teoretycznej można uchwycić na trzech płaszczyznach – ekonomicznej, organizacyjnej i prawnej”³. Nie można bowiem zignorować wielopłaszczyznowości tego rynku, a tym samym odmiennego rozkładania akcentów przy określaniu jego zasadniczych cech w zależności od potrzeb danej dziedziny nauki, choć niewątpliwie są one wzajemnie komplementarne i ostatecznie razem dają pogląd na rynek finansowy jako całość.

Mając zatem na uwadze, że rynek finansowy jest miejscem obrotu przede wszystkim pieniądzem (choć w szerszej perspektywie wskazuje się na obrót pieniądzem i instrumentami finansowymi⁴), innymi słowy obszarem „nieustającego przepływu strumieni wartości

³ L. Góral, *Zintegrowany model publicznoprawnych instytucji ochrony rynku bankowego we Francji i w Polsce*, Warszawa 2011, s. 13.

⁴ Zob. m.in. P. Zapadka, *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego w Polsce*, BiK 2002/1, s. 28; P. Zawadzka, *Pojęcie i zakres prawa rynku finansowego* [w:] *Prawo finansowe*, red. R. Mastalski, E. Fojcik-Mastalska, Warszawa 2011, s. 476.

pieniężnych dokonywanych w jednej z trzech form pieniądza gotówkowego, bezgotówkowego czy też pieniądza elektronicznego”⁵, nie można mieć wątpliwości, że jednocześnie dochodzi na nim nie tylko do działań o charakterze ekonomicznym za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji rynku finansowego, lecz także do czynności prawnych⁶. Sprawia to, że w aspekcie prawnym rynek finansowy postrzegany jest bardziej z perspektywy usług finansowych (ujęcie przedmiotowe), organizacji oraz zadań publicznoprawnych instytucji jego ochrony, podmiotów na nim działających (ujęcie podmiotowe), jak też zasad jego działania⁷ oraz w tym kontekście jest analizowany⁸. Trzeba również zauważyć, że z punktu widzenia funkcjonalnego możliwe jest wyodrębnienie na nim pewnych segmentów (sektorów). O ile bowiem w jednych częściach rynku bodźcem do podejmowania działań jest chęć zwiększenia wartości środków finansowych, o tyle na innych istotniejszy staje się np. transfer ryzyka między stronami (np. na rynku ubezpieczeń)⁹. Wpływa to na wykształcenie specyficznych usług finansowych odpowiadających potrzebom stron oraz warunkuje adekwatne do nich rozwiązania prawne, choć naturalnie swoista cecha rynku finansowego, jaką jest przenikanie się poszczególnych jego części, sprawia, że niejednokrotnie na styku tych nieco odmiennych oczekiwań pojawiają się nowe – łączące je, a w ślad za nimi kolejne rodzaje usług (jak np. *bancassurance*). Wyodrębnianie rodzajów rynku, jego części, elementów czy segmentów ma zatem w pewnym stopniu charakter umowny. Niemniej jest ono niejednokrotnie przydatne, a nawet konieczne, zarówno z regulacyjnego, jak

⁵ P. Zapadka, *Unijny rynek finansowy – zagadnienia wstępne* [w:] *Konstytucja gospodarcza Unii Europejskiej*. Aksjologia, red. A. Nowak-Far, Warszawa 2010, s. 140.

⁶ P. Zapadka, *Aspekty...*, s. 28.

⁷ D. Cyman, *Elektroniczne instrumenty płatnicze a bezpieczeństwo uczestników rynku finansowego*, Warszawa 2013, s. 105–106.

⁸ Warto w tym miejscu wskazać, że w literaturze akcentuje się m.in. również, że „przedmiotem regulacji prawa rynku finansowego jest rynek finansowy”. Zob. M. Mariański, *Problematyka regulacji rynku finansowego w ujęciu transgranicznym. Analiza na przykładzie prawa polskiego i francuskiego*, Olsztyn 2020, s. 13–14.

⁹ T. Nieborak, *Aspekty prawne funkcjonowania rynku finansowego Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 43. We wskazanej monografii przedstawiono też liczne definicje rynku finansowego formułowane przez przedstawicieli doktryny.

i metodologicznego punktu widzenia. Poszukując różnych kryteriów takiego wewnętrznego podziału rynku finansowego, można wskazać na te oparte na przedmiocie obrotu, dlatego najczęściej w literaturze ekonomicznej dokonuje się wyróżnienia rynku pieniężnego, kapitałowego i walutowego¹⁰. Dla rozważań prawnych istotne jednak stają się te kwalifikacje, które są przydatne ze uwagi na możliwości stnowienia norm prawnych, oraz te wynikające z już istniejących przepisów. Patrząc z tej perspektywy, wyraźnie widać, że na gruncie jurydycznym istotny staje się podział dokonywany na podstawie rodzaju świadczonych usług oraz podmiotu uprawnionego do ich świadczenia. Jak słusznie akcentuje się w doktrynie, choć w ujęciu systemowym rynek finansowy jest jednolity, to jednak „w sferze pierwotnych i podstawowych regulacji ma charakter sektorowy”¹¹. Oznacza to, że szukając odpowiedzi na pytania, czym jest rynek usług płatniczych i w jakim stopniu jest on autonomicznym elementem rynku finansowego, trzeba dokonać jego weryfikacji, mając na uwadze trzy kryteria: swoistość usług wraz z szeroką i kompleksową ich regulacją; istnienie kategorii podmiotów ukierunkowanych na świadczenie tych specyficznych usług oraz ograniczenie możliwości świadczenia tych usług przez inne podmioty. Dziś bez wątplenia wypada ona pozytywnie i choć w ramach wyodrębniania się prawa rynku finansowego w początkowej fazie ustalania jego segmentów niejednokrotnie pomijano aspekt rynku usług płatniczych jako odrębnego sektora, koncentrując się na rynku bankowym, ubezpieczeniowym i kapitałowym

¹⁰ Zob. na temat rynku finansowego w ujęciu ekonomicznym i prawnym m.in. M. Lemonnier, *Europejskie modele instrumentów finansowych. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2011, s. 216–224; D. Wojtczak, *Usługi bankowe w regulacjach Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 15–22; M. Kopyściański, *Granice ingerencji prawnej w funkcjonowanie alternatywnych systemów obrotu instrumentami finansowymi (MTF)*, Wrocław 2013, s. 23–28.

¹¹ A. Jurkowska-Zeidler, *Zmiany w otoczeniu regulacyjnym rynku finansowego Unii Europejskiej [w:] XXV lat przeobrażeń w prawie finansowym i prawie podatkowym – ocena dokonanych i wnioski na przyszłość*, red. Z. Ofiarski, Szczecin 2014, s. 713–714.

wym¹², to obecnie w literaturze przedmiotu wymienia się obok nich, jako czwarty, rynek usług płatniczych¹³.

Jednak uchwycenie znaczenia pojęcia rynku usług płatniczych, podobnie jak pojęcia rynku finansowego¹⁴, nie jest łatwe, a wręcz nie jest w pełni możliwe, albowiem pojawiają się tu podobne trudności wynikające z jego złożoności jako kategorii ekonomiczno-prawno-społecznej. Najogólniej można przyjąć, że jest to całokształt stosunków wykreowanych w związku z dokonywaniem bieżących transakcji płatniczych związanych z transferem środków pieniężnych¹⁵. W ujęciu funkcjonalnym jego wyróżnienie spośród innych sektorów rynku finansowego odbywa się jak najbardziej przez takie jego zorientowanie, a rozpatrując rynek usług płatniczych jako instytucję prawną, można go definiować jako zespół norm odnoszących się właśnie do tych stosunków.

Cechami szeroko pojętego rynku usług płatniczych są te właściwe dla rynku finansowego. Po pierwsze, zasadniczym „towarem” jest tu pieniądź¹⁶, po drugie, charakterystyczna jest na nim znacząca asymetria

¹² C. Kosikowski, *Prawo Unii Europejskiej w systemie polskiego prawa finansowego*, Białystok 2010, s. 129, 155. Wyraźnie w ostatnich latach widać ewolucję podejścia doktryny do wyodrębniania się rynku usług płatniczych. Jeszcze do niedawna można było spotkać się z jednoznacznymi stwierdzeniami, że rynek usług płatniczych jest „częścią rynku usług bankowych” – tak A. Iwańczuk, *Systemy płatnicze i rynek płatności w Unii Europejskiej*, Warszawa 2011, s. 5, choć w innych publikacjach wyraźnie już odróżniano rynek bankowy i płatniczy – zob. np. rozważania na temat nadzoru nad rynkiem bankowym i płatniczym M. Fedorowicz, *Nadzór nad rynkiem finansowym Unii Europejskiej*, Warszawa 2013, s. 225.

¹³ Zob. np. A. Jurkowska-Zeidler, *Zmiany...*, s. 713–714; M. Mariański, *Problematyka...*, s. 14.

¹⁴ Trzeba zgodzić się z tezą, „iż zdefiniowanie tego pojęcia, które uwzględniałoby wszystkie jego aspekty, nie jest w ogóle możliwe” – M. Kopyściański, *Granice...*, s. 30.

¹⁵ Dla celów normatywnych istotne staje się doprecyzowanie, czym są usługi płatnicze. W związku z tym na gruncie prawnym dokonano ustalenia znaczenia pojęcia usługi płatniczej. Prawodawca unijny, a w ślad za nim krajowy, stanowi, że usługi płatnicze oznaczają działalność polegającą na świadczeniu określonych usług lub wykonywaniu pewnych rodzajów transakcji, których katalog ujęto w aktach normatywnych (odpowiednio w załączniku do dyrektywy 2007/64/WE, załączniku do dyrektywy 2015/2366, a w polskich przepisach prawa w art. 3 u.u.p.).

¹⁶ M. Kopyściański, *Granice...*, s. 29.

informacji¹⁷. W doktrynie wskazuje się też, że jest on rynkiem dwustronnym¹⁸, a także innowacyjnym¹⁹.

Niewątpliwie do istotnych właściwości rynku usług płatniczych zaliczyć trzeba istnienie na nim elementów ryzyka dla makroekonomicznej stabilności finansowej oraz ukierunkowanie usług na szeroki krąg konsumentów. Te dwie ostatnie cechy, wraz z brakiem równowagi ilościowej i jakościowej w dostępie do informacji stron transakcji płatniczej, powodują, obok innych przyczyn, że istotna staje się ingerencja prawodawcy w sferę prawa publicznego i prywatnego mająca na celu zarówno ochronę interesów uczestników rynku, jak i prawidłowe funkcjonowanie rynku.

Nie można także nie dostrzec, że w tym sektorze szczególnie mocno uwidacznia się wskazywana w doktrynie cecha rynku finansowego, jaką jest „zacieranie linii podziału pomiędzy różnymi instytucjami świadczącymi usługi finansowe”²⁰.

Prawne determinanty organizacji i funkcjonowania rynku usług płatniczych w Unii Europejskiej

Pamiętając, że powstanie prawa rynku finansowego w znacznej mierze wiązać trzeba z tworzoną i kształtowaną przez państwa Unii Europejskiej jednolitym rynkiem finansowym (wcześniej z działaniami państw w ramach EWG oraz WE)²¹, wyjść można od stwierdzenia, że stworzenie obszaru bez granic wewnętrznych i zapewnienie, by spełniał swoje funkcje, wymagało i wymaga m.in. „funkcjonowa-

¹⁷ A. Iwańczuk, *Systemy...*, s. 80; M. Kopyściański, *Granice...*, s. 29.

¹⁸ A. Iwańczuk, *Systemy...*, s. 81–82.

¹⁹ W. Srokosz, *Law and Innovations on the Financial Market* [w:] *The Financial Law Towards Challenges of the XXI Century*, red. P. Mrkývka, J. Gliniecka, E. Tomášková, E. Juchniewicz, T. Sowiński, M. Radvan, Brno 2020, s. 636.

²⁰ P. Niczyporuk, A. Talecka, *Bankowość Unii Europejskiej. Podstawowe zagadnienia*, Białystok 2011, s. 55.

²¹ Zob. szerzej C. Kosikowski, M. Olszak, *Powstanie rynku finansowego* [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 4, *Prawo walutowe. Prawo dewizowe. Prawo rynku finansowego*, red. J. Głuchowski, Warszawa 2010, s. 209.

nia jednolitego rynku usług płatniczych”²², dalej zaś że funkcjonowanie rynku usług płatniczych, tak jak całego rynku finansowego, opiera się na zasadzie swobody przepływu kapitału, świadczenia usług oraz przedsiębiorczości. Sprawia to, że przyjmowane regulacje prawne służą zapewnieniu swobody przesyłania środków finansowych, wyrazem pozostałych dwóch swobód jest zaś wprowadzenie zasady jednolitej licencji i związanej z nią zasady nadzoru państwa macierzystego w ramach oddziaływania na rynek finansowy jako całości, jak również sektorowej ingerencji prawodawczej. Do równorzędnych w płaszczyźnie priorytetów zasad należy także ta stanowiąca o ochronie interesów konsumentów, pojmowana dziś bardzo szeroko, odnosząca się bowiem nie tylko do zapewnienia właściwego poziomu świadczenia usług (m.in. ograniczania ryzyka utraty środków, zapewnienia możliwości świadomego wyboru usług przez stosowny dostęp do informacji), lecz także zagwarantowania dostępu do podstawowych usług płatniczych.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie szczegółowych zasad funkcjonowania rynku finansowego, a tym samym rynku usług płatniczych, jest wprowadzanie regulacji służących jego bezpieczeństwu, które często są uznawane za istotę prawa rynku finansowego²³.

Dokonując pewnego podsumowania całości tych wstępnych rozważań, można stwierdzić, że ewolucja środków płatniczych (złoto, monety,

²² Zob. motyw 1 preambuły dyrektywy 2007/64/WE, a także motyw 54 preambuły dyrektywy 2015/2366, który odnosi się do „wspierania sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku usług płatniczych”.

²³ A. Jurkowska-Zeidler, *Prawne uwarunkowania bezpieczeństwa rynku finansowego Unii Europejskiej* [w:] *Prawo finansowe w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Księga jubileuszowa dedykowana profesor Wandzie Wójtowicz*, red. A. Pomorska, P. Smoleń, J. Stelmasiak, A. Gorgol, Lublin 2011, s. 169. Odrębnym zagadnieniem jest proces ekonomizacji prawa i wymuszanie rozwiązań prawnych ze względu na fakt wprowadzania określonych usług na rynek usług płatniczych; zob. na ten temat np. T. Nieborak, *Rynek usług płatniczych jako element rozwoju przedsiębiorczości – aspekty prawno-finansowe*, „Krytyka Prawa” 2013/5, s. 73. Należy wskazać, że po ostatnim kryzysie rynek finansowy postrzegany jest jako „zagrożenie dla sprawnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa” – D. Dziawgo, L. Dziawgo, *Kapitał zaufania na współczesnym rynku finansowym – stan zagrożenia* [w:] *Eseje o stabilności finansowej. 45 lat pracy naukowej prof. zw. dr. hab. Bogusława Pietrzaka*, red. A. Alińska, Warszawa 2012, s. 59.

pieniądz papierowy, pieniądz bezgotówkowy, elektroniczny, a obecnie pieniądz wirtualny oraz kryptowaluta²⁴) i „wypieranie” pieniądza gotówkowego przez rozliczenia bezgotówkowe²⁵ w połączeniu z intensywnym tempem zmian wywołanych przez rozwój nowych technologii nie pozostają bez wpływu na rynek finansowy i sprawiły, że wykształcił się nowy sektor rynku, jakim jest rynek usług płatniczych. Wpłynęło to nie tylko na potrzebę zapewnienia właściwych standardów świadczenia na nim usług, a także bezpieczeństwa rynku finansowego, a więc wykonywania w tym zakresie zadań państwa, lecz także oddziałuje to na poszerzanie tych zadań, albowiem dotychczas, koncentrując się na wartościach powiązanych z zapewnieniem prawidłowości funkcjonowania społecznej gospodarki rynkowej, państwo zobligowane było przede wszystkim do władczej ingerencji w celu zapewnienia ograniczenia ryzyka na rynku finansowym czy ochrony interesów uczestników rynku. Obecnie zmiana zachowań społecznych sprawia, że brak możliwości korzystania z usług związanych np. z transferem środków pieniężnych na rachunek płatniczy staje się powodem doświadczenia wykluczenia finansowego, a w szerszym kontekście społecznego. Pojawiły się zatem nowe zadania państwa związane z zapewnieniem dostępu do usług płatniczych.

²⁴ W. Srokosz, *Prawo a rozwój elektronicznych środków płatniczych w XXI w.* [w:] *XXV lat przeobrażeń...*, red. Z. Ofiarski, s. 844–847; D. Cyman, *Pojęcie pieniądza i kierunki jego rozwoju* [w:] *XXV lat przeobrażeń...*, red. Z. Ofiarski, s. 681–690.

²⁵ J. Masiota, *Elektroniczne instrumenty płatnicze*, Bydgoszcz–Poznań 2003, s. 22.

USTAWA

z dnia 19 sierpnia 2011 r.

o usługach płatniczych¹

(Dz.U. z 2020 r. poz. 794; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1639)

¹ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającą dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającą dyrektywę 97/5/WE (Dz. Urz. UE L 319 z 05.12.2007, str. 1, z późn. zm.).

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Literatura: B. Bajor, *Propozycja „nowego porządku prawnego dla usług płatniczych” na rynku wewnętrznym UE* [w:] *Prawo w XXI wieku. Księga pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk*, red. W. Czapliński, Warszawa 2006; M. Bączyk, E. Fojcik-Mastalska, L. Góral, J. Pisuliński, W. Pyziół, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2007; L. Bielecki [i in.], *Komentarz do ustawy – Prawo przedsiębiorców* [w:] *Konstytucja biznesu. Komentarz*, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2019, LEX 2019; M. Bodzioch, *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego*, Pr. Bank. 2008/3; A. Borcuch, *Pieniądz elektroniczny. Pieniądz przyszłości – analiza ekonomiczno-prawna*, Warszawa 2007; A. Bury, *Karty płatnicze*, Warszawa 1999; J. Byrski, A. Marcinkowska, L. Sytniewski, *Praktyczny komentarz do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę*, Warszawa 2016; J. Byrski, M. Synowiec, *Wybrane zagadnienia charakterystyki prawnej nowych usług płatniczych*, PPH 2017/12; D. Cyman, *Elektroniczne instrumenty płatnicze a bezpieczeństwo rynku finansowego*, Warszawa 2013; M. Fedorowicz, *Europäische Zentralbank und Europäische Investitionsbank im Gefüge der Europäischen Union nach dem Vertrag von Lissabon*, „Studia Administracyjno-Prawne Uniwersytetu Opolskiego” 2011/9; M. Fedorowicz, *Narodowy Bank Polski i Europejski Bank Centralny jako dostawcy usług płatniczych w świetle regulacji dyrektywy PSD*, PUG 2013/6; E. Fojcik-Mastalska, *Instytucja finansowa i instytucja kredytowa w projekcie nowelizacji Prawa bankowego*, Pr. Bank. 2001/5; E. Fojcik-Mastalska, *Nowe definicje legalne w prawie rynku finansowego*, GSP 2007/16; J. Gliniecka, *Europejski System Banków Centralnych* [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 4, *Prawo walutowe. Prawo dewizowe. Prawo rynku finansowego*, red. J. Głuchowski, Warszawa 2010; M.M. Golec, *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe na rynku usług finansowych w Polsce*, Poznań 2004; J. Górka, *Efektywność instrumentów płatniczych w Polsce*, Warszawa 2013; J. Górka, *Konkurencyjność form pieniądza i instrumentów płatniczych*, Warszawa 2009; M. Grabowski, *Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz*, Warszawa 2012; M. Grabowski, *Ustawa o usługach płatniczych*, M. Praw. 2011/21; J. Grodzicki, *Karty płatnicze i pieniądz elektroniczny a pieniądz gotówkowy*, „Glosa” 2002/1; H. Gronkiewicz-Waltz, *Europejska Unia Gospodarcza i Walutowa*, Warszawa 2009; R. Janowicz, R. Klepacz, *Pieniądz elektroniczny na świecie. Istota i zastosowanie elektronicznej*

portmonetki, Warszawa 2002; R.W. Kaszubski, Ł. Obzejta, *Karty płatnicze w Polsce*, Warszawa 2012; R.W. Kaszubski, P. Sadowy, *Europejski Bank Centralny*, „Glosa” 2001/3; R.W. Kaszubski, A. Tupaj-Cholewa, *Prawo bankowe*, Warszawa 2010; R.W. Kaszubski, P. Widawski, *Nowy porządek prawny dla usług płatniczych na Rynku Wewnętrznym UE*, „Glosa” 2004/9; K. Kohutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2014; X. Konarski, *Komentarz do ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną*, Warszawa 2004; K. Korus, *Pojęcie usługi płatniczej w ustawie o usługach płatniczych*, MPB 2012/7–8; C. Kosikowski, *Polskie publiczne prawo gospodarcze*, Warszawa 2001; C. Kosikowski, *Przedsiębiorca w prawie polskim na tle prawa europejskiego*, Warszawa 2003; K. Kruczewski, *Komentarz do art. 3 [w:] Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, red. A. Pietrzak, Warszawa 2019, LEX 2019; M. Krzysztofek, *Tajemnica bankowa i ochrona danych osobowych w praktyce bankowej*, Warszawa 2010; J. Kukulski, *Aspekty prawne bankowych kart płatniczych*, Warszawa 2002; J. Kukulski, I. Pluta, *Karty płatnicze*, Warszawa 1998; K.P. Łabenda, *Instrumenty płatnicze*, Sopot 2006; G. Łaszczycza, A. Matan, C. Martysz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–103*, Warszawa 2010; J. Majewski, *Przestępne użycie określeń „bank” lub „kasa”*, Pr. Bank. 2000/5; M. Masłowski, *Rozpatrywanie reklamacji przez małe instytucje płatnicze*, M. Praw. 2019/3; G. Materna, *Pojęcie przedsiębiorcy w polskim i europejskim prawie ochrony konkurencji*, Warszawa 2009; A. Matuszyk, P.G. Matuszyk, *Instrumenty bankowości internetowej*, Warszawa 2006; L. Mazur, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2008; I.B. Nestoruk, *Nazwy prawnie zastrzeżone w działalności prowadzonej na rynku finansowym – z problematyki ochrony oznaczeń przedsiębiorstwa*, cz. 1, PUG 2015/1; A. Nowak-Far, *Unia Gospodarcza i Walutowa w Europie*, Warszawa 2011; P. Ochman, *Ochrona działalności bankowej w prawie karnym gospodarczym*, Warszawa 2011; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Kraków 2005; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Warszawa 2013; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe*, Warszawa 2015; J. Okolski, D. Wajda, *Pojęcie i rodzaje przedsiębiorcy [w:] Prawo handlowe*, red. J. Okolski, Warszawa 2008; M. Pacak, *Usługi płatnicze. Komentarz*, Warszawa 2014; M. Pacak, *Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych. Komentarz*, Warszawa 2013; M. Pawełczyk, *Przedsiębiorca w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej*, „Radca Prawny” 2005/6; *Prawo bankowe. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–92*, red. F. Zoll, Kraków 2005; *Prawo bankowe w zarysie*, red. E. Fojcik-Mastalska, Wrocław 2004; *Słownik finansów – część bankowości*, red. R. Malczewski, Warszawa 2008; M. Smaga, *Karty płatnicze*, Kraków 1998; T.R. Smus, *Spełnianie świadczeń pieniężnych za pomocą pieniądza elektronicznego*, Warszawa 2010; B. Smykla, *Trudne aspekty projektowanej nowelizacji ustawy Prawo bankowe*, Pr. Bank. 2001/4; *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Charakterystyka, rozwój, otoczenie*, red. J. Ossowski, Sopot 2007; W. Srokosz, *Instytucja płatnicza – nowa kategoria usługodawców w projekcie dyrektywy PSD*, Pr. Bank. 2007/12; W. Srokosz, *Instytucje parabankowe w Polsce*, Warszawa 2011; W. Srokosz, *Istota prawna pieniądza elektronicznego*, Pr. Bank. 2002/12; W. Srokosz, *Status prawny biura usług płatniczych*, MPB 2012/9; A. Stosio, *Pieniądz elektroniczny – cywilnoprawna analiza pojęcia*, cz. 2, PPH 2002/6; *System Prawa Karnego*, red. A. Marek, t. 9, *Przestępstwa przeciwko mieniu i gospodarce*, red. R. Zawłocki, Warszawa 2015; *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002; *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 8, *Zobowiązania – część szczegółowa*, red. J. Panowicz-Lipska, Warszawa 2004; M. Szydło, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, „Przegląd Sądowy” 2002/7–8; M. Świerczyński, *Aktualne problemy płatności elektronicznych [w:] Zaciąganie i wykonywanie zobowiązań. Materiały III Ogólnopolskiego Zjazdu Cywilistów (Wrocław, 25–27.9.2008 r.)*, red. E. Gnie-

wek, K. Górską, P. Machnikowski, Warszawa 2010; *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, red. E. Walińska, LEX 2011; M. Torończak, *Instrumenty płatnicze, które można wykorzystywać jedynie w ograniczony sposób*, MPB 2020/11; A. Zalcewicz, *Bank lokalny. Studium prawne*, Warszawa 2013; A. Zalcewicz, *Biuro usług płatniczych na tle obowiązujących regulacji prawnych*, PUG 2012/3; A. Zalcewicz, *Instytucja płatnicza na gruncie regulacji europejskich*, PUG 2011/5; A. Zalcewicz, *Proces integracji europejskiego rynku usług płatniczych – wyzwania regulacyjne*, „*Ekonomia i Prawo*” 2011/1; A. Zalcewicz, *Silne uwierzytelnianie klienta w świetle przepisów normujących wymogi bezpieczeństwa płatności – wybrane problemy*, PUG 2019/12

Przedmiot regulacji działu I ustawy o usługach płatniczych

Ujęte w dziale I ustawy o usługach płatniczych przepisy ogólne zgodnie z przyjętym kanonem określają zakres przedmiotowy i podmiotowy regulowanych ustawą spraw, a także formułują istotne definicje objaśniające określenia użyte w ustawie o usługach płatniczych. Jednocześnie jednak zawierają inne postanowienia. Przedmiotem regulacji działu I są bowiem również m.in.: wyłączność świadczenia określonych usług przez dostawców usług płatniczych oraz wydawców pieniądza elektronicznego, tajemnica zawodowa, zakaz przyjmowania depozytów przez niebędące bankami podmioty świadczące usługi płatnicze (zachowanie zasady monopolu wykonywania czynności bankowych¹), prawo wyłączności używania określeń zastrzeżonych dla rynku płatniczego, zasady dostępu do systemów płatności dla dostawców, zasada ustalania bardziej korzystnych lub neutralnych postanowień umów o usługi płatnicze, obowiązki informacyjne wobec NBP, skarga na działanie dostawcy, wydawcy pieniądza elektronicznego lub agenta takiego podmiotu i procedury rozpatrywania skarg użytkowników czy niektóre obowiązki związane z zapobieganiem oszustwom na rynku płatniczym.

Ponadto w dziale tym zostały wskazane podmioty upoważnione do sprawowania nadzoru nad wykonywaniem działalności w zakresie usług płatniczych oraz wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego.

¹ Na temat tej zasady zob. szerzej A. Zalcewicz, *Bank lokalny. Studium prawne*, Warszawa 2013, s. 194–196.

Art. 1. 1. Ustawa określa zasady świadczenia usług płatniczych oraz wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego, w tym:

- 1) warunki świadczenia usług płatniczych, w szczególności dotyczące przejrzystości postanowień umownych i wymogów w zakresie informowania o usługach płatniczych;
 - 2) prawa i obowiązki stron wynikające z umów o świadczenie usług płatniczych, a także zakres odpowiedzialności dostawców z tytułu wykonywania usług płatniczych;
 - 2a) warunki wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego;
 - 3) zasady prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze, małe instytucje płatnicze, dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku, biura usług płatniczych, instytucje pieniądza elektronicznego i oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, w tym za pośrednictwem agentów, oraz zasady sprawowania nadzoru nad tymi podmiotami;
 - 4) zasady dostępu konsumentów do rachunku podstawowego;
 - 5) zasady przenoszenia rachunków płatniczych prowadzonych dla konsumentów.
2. Ustawa określa również:
- 1) podstawowe zasady funkcjonowania rynku krajowych transakcji płatniczych przy użyciu kart płatniczych;
 - 2) zasady prowadzenia stron internetowych porównujących opłaty związane z rachunkiem płatniczym;
 - 3) zasady funkcjonowania schematów płatniczych oraz zasady nadzoru nad tymi schematami.

Zakres regulacji. W art. 1 został określony **zakres przedmiotowy** ustawy. Ustawa wdraża postanowienia dyrektywy 2007/64/WE (dyrektywa PSD1). Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy zostały ukształtowane przez postanowienia kolejnej dyrektywy – dyrektywy 2015/2366, dotyczącej rynku usług płatniczych (PSD2). Przypomnieć należy, że celem przyjętych w dyrektywie PSD1 rozwiązań było doprowadzenie do utworzenia ram prawnych jednolitego

rynku usług płatniczych w ramach Unii Europejskiej². Dyrektywa 2007/64/WE została uchylona dyrektywą 2015/2366, ze skutkiem od 13.01.2018 r. (art. 114 dyrektywy 2015/2366). Dyrektywa PSD2 zobowiązywała państwa członkowskie do opracowania i opublikowania rozwiązań niezbędnych do wykonania dyrektywy do 13.01.2018 r. Przyjęcie dyrektywy PSD2 spowodowane zostało tym, że uznano, iż w związku z rozwojem nowych form płatności, szczególnie płatności elektronicznych i tych realizowanych z wykorzystaniem urządzeń mobilnych, dotychczasowa regulacja oparta na dyrektywie 2007/64/WE nie zapewnia stosownych ram prawnych dla rynku usług płatniczych. Dlatego też konieczne było opracowanie rozwiązań, które zapewnią spójność regulacji w zakresie usług płatniczych, uwzględniając rozwój nowych technologii.

W wyniku noweli z 30.11.2016 r. (z mocą obowiązywania od 8.02.2017 r.) zostały wdrożone także postanowienia dyrektywy 2014/92/UE. Ustawą nowelizującą określono zasady dostępu konsumentów do podstawowego rachunku oraz przenoszenia rachunków płatniczych prowadzonych dla konsumentów. Określone zostały także zasady prowadzenia stron internetowych porównujących opłaty związane z rachunkiem płatniczym oraz zasady funkcjonowania i nadzoru nad schematami płatniczymi.

Kolejne zmiany ustawy mające na celu dostosowanie do postanowień dyrektywy PSD2 zostały wprowadzone nowelą z 10.05.2018 r. Doszło przede wszystkim do rozszerzenia kręgu dostawców usług płatniczych o tzw. dostawców (podmiotów) trzecich (TPP – *third party payment providers*), czyli dostawców, którzy świadczą usługi inicjowania transakcji płatniczych lub usługi dostępu do informacji o rachunku. Wskazuje się także na dostawców wydających instrumenty płatnicze oparte na karcie (CBPII – *card-based payment instrument issuer*) oraz na związaną z ich działalnością usługą potwierdzania dostępności środków (CAF – *confirmation on the availability of funds*), która to usługa jest świadczona przez dostawców

² B. Bajor, *Propozycja „nowego porządku prawnego dla usług płatniczych” na rynku wewnętrznym UE* [w:] *Prawo w XXI wieku. Księga pamiątkowa 50-lecia Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk*, red. W. Czapliński, Warszawa 2006, s. 25.

prowadzących rachunek płatniczy na rzecz wydawców instrumentu płatniczego opartego na karcie CBPII (zob. komentarz do art. 49a³). W konsekwencji również rozszerzeniu uległ katalog usług płatniczych o usługi inicjowania transakcji płatniczej (PIS), o usługi dostępu do informacji o rachunku płatniczym (AIS). Z kolei w odniesieniu do usługi potwierdzania dostępności środków (CAF) podkreśla się „fragmentaryczność” i „kadhłubowość” ram prawnych w tym zakresie, natomiast „poddanie usług AIS i PIS ramom regulacyjnym to dobry przykład uporządkowania przez prawodawcę usług, których typy empiryczne kształtowała do tej pory wyłączenie praktyka”⁴. Kolejna zmiana dokonana nowelą z 10.05.2018 r. dotyczyła definicji usługi acquiringu (art. 3 ust. 1 pkt 5 u.u.p.).

Uregulowana została także usługa DCC (ang. *dynamic currency conversion*), czyli usługa dynamicznego przeliczania waluty w przypadku płatności dokonywanych kartą wydaną do innej waluty niż złoty (zob. art. 20c u.u.p.). Niezwykle istotne zmiany zostały wprowadzone w zakresie uwierzytelniania transakcji płatniczej, m.in. pojawiło się pojęcie silnego uwierzytelniania, a co za tym idzie uległy zmianie zasady odpowiedzialności za transakcje płatnicze, w tym w szczególności należy zwrócić uwagę na zasady odpowiedzialności dostawcy i płatnika w przypadku nieautoryzowanych transakcji.

Zakres przedmiotowy ustawy. Stosownie do postanowień omawianego artykułu **ustawa określa zasady świadczenia usług płatniczych oraz wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego**. Zwrócić należy uwagę, że ustawa w swojej treści zawiera rozwiązania prawne zarówno natury prywatnoprawnej, jak i publicznoprawnej. Stanowi kompleksowy akt prawny, który reguluje zasady świadczenia usług płatniczych, jak też ustanawia reguły podejmowania i prowadzenia działalności przez dostawców usług płatniczych, których listę zawarto w art. 4 ust. 2 u.u.p.

³ M. Blocher, *Dostawcy wydający instrumenty płatnicze oparte na karcie (CBPII) – charakter usług i bariery rozwoju*, „Monitor Prawa Handlowego” 2019/4, s. 37.

⁴ M. Blocher, *Dostawcy...*; przy czym autor ten podkreśla, że „CBPII nie świadczą usług CAF” tylko „świadczenie określonych usług przez CBPII (opartych na karcie płatniczej lub podobnych instrumentach) umożliwia im korzystanie z funkcjonalności (usługi) CAF zapewnianej przez ASPSP”. Usługa CAF uregulowana została w art. 49a u.u.p.

W ustawie określone zostały warunki świadczenia usług płatniczych, w szczególności wymogi dotyczące obowiązków informacyjnych dostawców usług płatniczych w przypadku zawierania umów ramowych oraz w odniesieniu do każdej pojedynczej usługi płatniczej. Uregulowane zostały również zasady, których głównym celem jest zwiększenie przejrzystości postanowień umów o świadczenie usług płatniczych i w sposób jasny oraz zrozumiały określenie praw i obowiązków stron umowy, w tym w szczególności rodzajów i wysokości pobieranych opłat z tytułu świadczonej usługi. Ustawa określa także zasady i zakres odpowiedzialności za wykonanie transakcji płatniczej, wskazując przesłanki odpowiedzialności dostawcy oraz użytkownika w przypadku transakcji nieautoryzowanych, transakcji nienależycie wykonanych albo niewykonanych. Ustawa zawiera również regulacje dotyczące odpowiedzialności stron transakcji w przypadku realizacji transakcji z wykorzystaniem błędnie podanego indywidualnego identyfikatora, czyli w większości przypadków – numeru rachunku bankowego. Zwrócić należy też uwagę, że większość przepisów ustawy nie może być wyłączona w odniesieniu do relacji łączących dostawcę z konsumentem, natomiast w przypadku gdy stroną umowy jest przedsiębiorca – może być wyłączona tylko na mocy porozumienia stron. W ten sposób został podkreślony prokonsumencki charakter rozwiązań ustawy.

Temu też służą rozwiązania przyjęte nowelą z 30.11.2016 r. W wyniku wprowadzonych zmian uregulowane zostały zasady dostępu konsumentów do podstawowego rachunku płatniczego. Ten rodzaj rachunku – zapewniający możliwość realizowania podstawowych transakcji płatniczych bez ponoszenia opłat przez posiadacza tego rachunku (przynajmniej wobec wskazanej ustawowo liczby tych transakcji) – ma stać się powszechnie dostępnym rachunkiem dla osób fizycznych – konsumentów. Ten rodzaj rachunku został przewidziany dla tych konsumentów, którzy nie posiadają rachunku bankowego. Jednym z wymogów w zakresie otwarcia podstawowego rachunku płatniczego jest brak posiadania rachunku płatniczego czy bankowego (rozliczeniowego, rozliczeniowo-oszczędnościowego) prowadzonego w walucie polskiej. Ułatwienie zaś dostępu do posiadania rachunków płatniczych oraz ograniczenie opłat z nim związanych powinno, jak zakładali autorzy dyrektywy

2014/92/UE, stać się jednym z czynników sprzyjających rozwojowi bezgotówkowych form rozliczeń pieniężnych.

Zachętą do korzystania z podstawowego rachunku płatniczego jest wprowadzenie zasady nieodpłatności określonej ustawowo liczbą transakcji dokonywanych w ramach podstawowego rachunku płatniczego (zob. komentarz do działu III rozdziału 7 ustawy o usługach płatniczych). Uważa się bowiem, że obawa przed zbyt wysokimi opłatami transakcji płatniczych dokonywanych w ramach rachunku płatniczego może być jednym z czynników, które nie zachęcają do posiadania przez konsumentów rachunków płatniczych. Nie zachęca również do podpisywania umów o otwarcie rachunku płatniczego niejasność sformułowań postanowień umowy, ogólnych warunków umów, regulaminów, jak też brak pełnej informacji o pobieranych opłatach za realizowane transakcje – tak więc wprowadzenie wymogu przejrzystości i jasności sformułowań w zakresie informowania konsumentów co do pobieranych opłat zostało uznane za czynnik, który również może zachęcić do korzystania z rachunków płatniczych. W tym kontekście (prokonsumenckim) ustawa reguluje także zasady przenoszenia rachunków płatniczych prowadzonych dla konsumentów. Przyjęte rozwiązania, stanowiące implementację dyrektywy 2014/94/UE, w znacznym stopniu ułatwiają proces przenoszenia rachunków płatniczych pomiędzy dostawcami, przesuując ciężar podjęcia niezbędnych czynności na dostawców. W przypadku zamiaru przeniesienia rachunku płatniczego przez konsumenta udziela on stosownego upoważnienia, a pozostałe czynności podejmowane są przez dostawców – przyjmującego oraz przekazującego (szczegółowe rozwiązania zawarte zostały w dziale III rozdziale 8 ustawy o usługach płatniczych).

Nowela z 30.11.2016 r. określiła ponadto zasady prowadzenia stron internetowych porównujących opłaty związane z rachunkiem płatniczym. Celem tych rozwiązań jest udostępnienie, w szczególności konsumentom, w sposób jasny i przejrzysty informacji o pobieranych opłatach w związku z wykonywanymi transakcjami i prowadzeniem rachunku płatniczego przez dostawcę. W ten sposób konsumenci uzyskali instrument pozwalający na dokonywanie porównania pobieranych opłat przez różnych dostawców, co powinno ułatwić konsumentom dokona-

nie wyboru dostawcy. Temu też ma służyć nałożony na dostawców usług płatniczych obowiązek opracowywania dokumentu, który zawiera zestaw pobieranych opłat z tytułu usług świadczonych w związku z prowadzeniem rachunku płatniczego – „Dokumentu dotyczącego opłat z tytułu usług związanych z rachunkiem płatniczym”, który dostawca jest zobowiązany przekazać konsumentowi przed zawarciem umowy – z odpowiednim wyprzedzeniem (dodane nowelą z 30.11.2016 r. art. 20a i 20b). Kolejny obowiązek nałożony na dostawców nowelą z 30.11.2016 r. dotyczy obowiązku sporządzania dokumentu „Zestawienie opłat”, czyli dokumentu, który zawiera zestawienie wszystkich pobranych opłat związanych z prowadzeniem rachunku płatniczego w danym roku, i przekazywania go nieodpłatnie konsumentowi – posiadaczowi rachunku.

Ustawa określa również zasady wydawania i wykupu pieniądza elektronicznego oraz reguluje podstawowe zasady funkcjonowania rynku krajowych transakcji płatniczych dokonywanych z wykorzystaniem kart płatniczych. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania prawne mają służyć ujednoliceniu zasad i sprzyjać rozwojowi bezgotówkowych form rozliczeń pieniężnych.

Zakres przedmiotowy ustawy obejmuje także określenie zasad prowadzenia działalności przez instytucje płatnicze, małe instytucje płatnicze, dostawców świadczących wyłącznie usługi dostępu do informacji o rachunku, biura usług płatniczych, instytucje pieniądza elektronicznego oraz oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego, w tym za pośrednictwem agentów. Uregulowane zostały zasady nadzoru nad działalnością wymienionych powyżej dostawców usług płatniczych.

W wyniku noweli z 30.11.2016 r. w ustawie określone zostały również zasady funkcjonowania schematów płatniczych oraz nadzoru nad tymi schematami⁵.

⁵ Informacje o istocie schematów płatniczych zob. NBP, *Schematy płatnicze – najczęściej zadawane pytania*, <https://www.nbp.pl/systemplatniczy/nadzor/schematy-platnicze-faq.pdf> (dostęp: 28.12.2020 r.).

Z wyłączeniem transakcji płatniczych określonych w art. 6 ustawa o usługach płatniczych ma więc zastosowanie do transakcji płatniczych wskazanych w art. 3 u.u.p., świadczonych przez dostawców usług płatniczych, których listę zawiera art. 4 omawianej ustawy – transakcji płatniczych świadczonych zgodnie z zasadami ustalonymi w art. 5 u.u.p. (zob. poniżej uwagi do art. 5 dotyczące w szczególności zasady terytorialności). Jak zostało to już podkreślone, niniejsza ustawa stanowi akt prawny, który w sposób kompleksowy reguluje rynek usług płatniczych – określa zarówno zasady podejmowania i prowadzenia działalności na rynku usług płatniczych przez dostawców wskazanych w art. 4 ust. 2 u.u.p., jak i prawa i obowiązki dostawców usług płatniczych związane ze świadczeniem usług płatniczych. Podkreślić należy prokonsumencki aspekt rozwiązań w niej przyjętych, w szczególności w zakresie praw i obowiązków stron transakcji płatniczej.

Nowelizacja art. 1 u.u.p., wprowadzona podczas implementacji dyrektywy PSD2, określająca zakres przedmiotowy ustawy o usługach płatniczych, wynika z faktu utworzenia na mocy noweli z 10.05.2018 r. ram prawnych dla dwóch nowych kategorii dostawców usług płatniczych. Pierwszą z nich stanowią małe instytucje płatnicze (MIP), których uregulowanie związane jest ze skorzystaniem przez krajowego ustawodawcę z opcji narodowej przewidzianej w art. 32 dyrektywy PSD2⁶. Drugą kategorię tworzą dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, których regulacja wynika z implementacji do prawa polskiego art. 33 dyrektywy PSD2.

⁶ Art. 32 dyrektywy PSD2 stanowi odpowiednik art. 26 dyrektywy PSD1, na podstawie którego polski prawodawca zdecydował się na utworzenie BUP, których uprawnienia do świadczenia usług płatniczych zostały ograniczone jedynie do usługi przekazu pieniężnego. Niemniej jednak niektóre państwa członkowskie już na etapie implementacji dyrektywy PSD1 zdecydowały się na skorzystanie z opcji narodowej przewidzianej w art. 26 dyrektywy PSD1 w znacznie szerszym zakresie. Dla przykładu w Wielkiej Brytanii uchwalono wówczas regulację dla SPI (ang. *small payment institution*), które uprawnione zostały do świadczenia wszystkich usług płatniczych wymienionych w załączniku do dyrektywy PSD1. Por. W. Srokosz, *Status prawny biura usług płatniczych*, MPB 2012/9, s. 54.

Pomimo niewątpliwej potrzeby wprowadzenia powyższych zmian możliwe wydaje się sformułowanie zastrzeżeń co do zakresu ich precyzyjności. Prawodawca w analizowanej modyfikacji przepisów odniósł się bowiem do „dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku”, a nie do „dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku”. Pominięcie określenia „wyłącznie” błędnie może zatem sugerować, że chodzi o wszystkich dostawców AIS, niezależnie od zakresu i formy prowadzonej przez takie podmioty działalności polegającej na świadczeniu usług płatniczych. Taka wykładnia przepisów wydaje się jednak nieuzasadniona, gdyż zgodnie z art. 4 u.u.p. przepisy ustawy nie wyróżniają odrębnej kategorii dostawców, jakimi są dostawcy świadczący usługę dostępu do informacji o rachunku. Mając na względzie powyższe *de lege ferenda* postulować należy, aby ustawodawca w przypadku rewizji przepisów ustawy o usługach płatniczych doprecyzował treść art. 1 ust. 3 pkt 3 u.u.p. przez bezpośrednie wskazanie, że przepisy ustawy określają zasady prowadzenia działalności przez dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, tj. dostawców, o których mowa w art. 2 pkt 4f u.u.p.⁷

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **agent** – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, działającą w imieniu i na rzecz instytucji płatniczej, dostawcy świadczącego wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, małej instytucji płatniczej, biura usług płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego albo oddziału zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wyłącznie w zakresie świadczenia usług płatniczych, a w odniesieniu do pieniądza elektronicznego – w zakresie jego wykupu;
- 1a) **agent rozliczeniowy** – dostawcę prowadzącego działalność w zakresie świadczenia usługi płatniczej, o której mowa w art. 3

⁷ Zauważyć należy, że zarówno polska, jak i angielska wersja językowa dyrektywy PSD2 podobnie błędnie wskazuje w tytule art. 33 dyrektywy PSD2 na „dostawcę świadczącego usługę dostępu do informacji o rachunku”, pomimo że w treści przepisu mowa jest o dostawcach świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku.

- ust. 1 pkt 5, w tym agenta rozliczeniowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz. Urz. UE L 123 z 19.05.2015, str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem (UE) 2015/751”;
- 1b) akceptant – odbiorcę innego niż konsument, na rzecz którego agent rozliczeniowy świadczy usługę płatniczą;
 - 2) bazowa stopa procentowa – stopę procentową pochodzącą z publicznie dostępnego źródła, która może być zweryfikowana przez obie strony umowy o świadczenie usług płatniczych;
 - 2a) biuro usług płatniczych – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru biur usług płatniczych, prowadzącą działalność w zakresie świadczenia usługi płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6;
 - 3) bliskie powiązania – bliskie powiązania, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, str. 1, z późn. zm.);
 - 4) data waluty – moment w czasie, od którego lub do którego dostawca nalicza odsetki od środków pieniężnych, którymi obciążono lub uznano rachunek płatniczy;
 - 4a) dostawca przekazujący – dostawcę usług płatniczych, który przekazuje dostawcy przyjmującemu informacje wymagane w celu przeniesienia rachunku płatniczego;
 - 4b) dostawca przyjmujący – dostawcę usług płatniczych, któremu dostawca przekazujący przekazuje informacje wymagane w celu przeniesienia rachunku płatniczego;
 - 4c) dostawca prowadzący rachunek – dostawcę usług płatniczych prowadzącego rachunek płatniczy dla płatnika;
 - 4d) dostawca świadczący usługę inicjowania transakcji płatniczej – dostawcę usług płatniczych prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi inicjowania transakcji płatniczej;

- 4e) dostawca świadczący usługę dostępu do informacji o rachunku – dostawcę usług płatniczych prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi dostępu do informacji o rachunku;
- 4f) dostawca świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 3, prowadzącą działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi dostępu do informacji o rachunku, z wyłączeniem pozostałych usług płatniczych;
- 5) dzień roboczy – dzień roboczy odpowiednio dostawcy płatnika lub dostawcy odbiorcy;
- 6) goszczące państwo członkowskie – państwo członkowskie inne niż macierzyste państwo członkowskie, w którym dostawca świadczy usługi płatnicze, w tym za pośrednictwem agenta prowadzącego działalność w tym państwie lub przez znajdujący się w tym państwie oddział, lub wydawca pieniądza elektronicznego wydaje pieniądz elektroniczny, w tym przez znajdujący się w tym państwie oddział;
- 7) grupa:
 - a) jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi oraz:
 - jednostką, w której jednostka dominująca lub jej jednostka zależna posiadają udziały albo akcje, lub
 - jednostką współzależną,
 - b) jednostki powiązane w ten sposób, że więcej niż połowa członków organu zarządzającego, nadzorującego lub organów administrujących danej jednostki jednocześnie pełni funkcje kierownicze lub jest członkami organu nadzorującego lub organu administrującego innej jednostki, lub
 - c) jednostki powiązane w ten sposób, że dana jednostka ma wpływ na kierowanie polityką finansową i operacyjną innej jednostki;
- 8) hybrydowa instytucja pieniądza elektronicznego – instytucję pieniądza elektronicznego wykonującą oprócz wydawania pieniądza elektronicznego, usług płatniczych lub działalności,

- o której mowa w art. 132j ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3, inną działalność gospodarczą;
- 9) hybrydowa instytucja płatnicza – instytucję płatniczą wykonującą oprócz usług płatniczych, wydawania pieniądza elektronicznego lub działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3, inną działalność gospodarczą;
- 9a) hybrydowe biuro usług płatniczych – biuro usług płatniczych wykonujące oprócz usługi płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6, inną działalność gospodarczą;
- 9aa) hybrydowa mała instytucja płatnicza – małą instytucję płatniczą wykonującą oprócz którejkolwiek z usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–6, lub działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i ust. 3, inną działalność gospodarczą;
- 9b) identyfikator dostawcy – kombinację cyfr pozwalającą na jednoznaczne zidentyfikowanie dostawcy usług płatniczych prowadzącego rachunki płatnicze i uczestniczącego w systemach płatności, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 4–6, 8 i 9;
- 9c) incydent – niespodziewane zdarzenie, które ma niekorzystny wpływ na integralność, dostępność, poufność, autentyczność lub ciągłość świadczenia usług płatniczych albo stwarza znaczne prawdopodobieństwo, że taki wpływ będzie mieć, lub serię takich zdarzeń;
- 9d) indywidualne dane uwierzytelniające – indywidualne dane zapewniane użytkownikowi przez dostawcę usług płatniczych do celów uwierzytelnienia;
- 10) instrument płatniczy – zindywidualizowane urządzenie lub uzgodniony przez użytkownika i dostawcę zbiór procedur, wykorzystywane przez użytkownika do złożenia zlecenia płatniczego;
- 10a) instytucja pieniądza elektronicznego – krajową instytucję pieniądza elektronicznego i unijną instytucję pieniądza elektronicznego;
- 11) instytucja płatnicza – krajową instytucję płatniczą i unijną instytucję płatniczą;
- 12) jednostka – jednostkę w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, 1495, 1571, 1655 i 1680), zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”;

- 13) jednostka dominująca – jednostkę dominującą w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy o rachunkowości;
- 14) jednostka współzależna – jednostkę współzależną w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 40 ustawy o rachunkowości;
- 15) jednostka zależna – jednostkę zależną w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 39 ustawy o rachunkowości;
- 15a) karta płatnicza – kartę uprawniającą do wypłaty gotówki lub umożliwiającą złożenie zlecenia płatniczego za pośrednictwem akceptanta lub agenta rozliczeniowego, akceptowaną przez akceptanta w celu otrzymania przez niego należnych mu środków, w tym kartę płatniczą w rozumieniu art. 2 pkt 15 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 15aa) (uchylony)
- 15ab) (uchylony)
- 15b) krajowa instytucja pieniądza elektronicznego – osobę prawną, która uzyskała zezwolenie, o którym mowa w art. 132a ust. 1, na prowadzenie działalności w charakterze instytucji pieniądza elektronicznego;
- 16) krajowa instytucja płatnicza – osobę prawną, która zgodnie z art. 60 ust. 1 uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej;
- 16a) krajowa transakcja płatnicza – transakcję płatniczą, w przypadku której dostawca płatnika i dostawca odbiorcy prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym krajową transakcję płatniczą w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 16b) kredyt w rachunku płatniczym – kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym w rozumieniu art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083), zwanej dalej „ustawą o kredycie konsumenckim”, oraz kredyt płatniczy, o którym mowa w art. 74 ust. 3;
- 17) macierzyste państwo członkowskie – państwo członkowskie, na terenie którego dostawca lub wydawca pieniądza elektronicznego ma swoją siedzibę albo, jeżeli podmiot ten nie posiada siedziby zgodnie z właściwym dla niego prawem państwa

- członkowskiego, państwo członkowskie, w którym znajduje się jego główne miejsce wykonywania działalności;
- 17a) numer rozliczeniowy – unikatowy numer identyfikujący dostawcę usług płatniczych prowadzącego rachunki płatnicze i uczestniczącego w systemach płatności;
- 17b) mała instytucja płatnicza – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 3, prowadzącą działalność w zakresie którejkolwiek z usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–6, i nieprowadzącą działalności w zakresie usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 lub 8;
- 17c) marka płatnicza – markę płatniczą, o której mowa w art. 2 pkt 30 rozporządzenia nr 2015/751;
- 18) odbiorca – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, będącą odbiorcą środków pieniężnych stanowiących przedmiot transakcji płatniczej;
- 19) oddział – wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywaną przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności, przy czym w przypadku unijnej instytucji płatniczej, unijnej instytucji pieniądza elektronicznego oraz zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wszystkie jej oddziały znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za jeden oddział;
- 19a) opłata interchange – opłatę interchange w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 19aa) opłata akceptanta – opłatę akceptanta w rozumieniu art. 2 pkt 12 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 19ab) opłata systemowa – opłatę z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej lub instrumentu płatniczego opartego na karcie, o którym mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia (UE) 2015/751, stanowiącą przychód organizacji kartowej;

- 19b) organizacja kartowa – podmiot, w tym określony organ lub organizację oraz podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 16 rozporządzenia (UE) 2015/751, określający zasady funkcjonowania systemu kart płatniczych oraz odpowiedzialny za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania systemu kart płatniczych;
- 19c) organizacja płatnicza – organizację kartową oraz podmiot, w tym organ lub organizację, określający zasady funkcjonowania schematu płatniczego oraz odpowiedzialny za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania schematu płatniczego;
- 20) osoba zarządzająca – członka zarządu, a w przypadku podmiotu nieposiadającego zarządu – osobę odpowiedzialną za zarządzanie tym podmiotem, niepodlegającą służbowo innej osobie, przy czym w przypadku hybrydowej instytucji płatniczej lub hybrydowej instytucji pieniądza elektronicznego – odpowiednio właściwego członka zarządu lub osobę odpowiedzialną za zarządzanie działalnością takiej instytucji w zakresie usług płatniczych lub wydawania pieniądza elektronicznego, a w przypadku hybrydowej małej instytucji płatniczej lub hybrydowego biura usług płatniczych – odpowiednio właściwego członka zarządu lub osobę odpowiedzialną za zarządzanie działalnością takiej małej instytucji płatniczej lub takiego biura usług płatniczych w zakresie usług płatniczych;
- 21) państwo członkowskie – państwo członkowskie Unii Europejskiej albo państwo członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 21a) pieniądz elektroniczny – wartość pieniężną przechowywaną elektronicznie, w tym magnetycznie, wydawaną, z obowiązkiem jej wykupu, w celu dokonywania transakcji płatniczych, akceptowaną przez podmioty inne niż wyłącznie wydawca pieniądza elektronicznego;
- 22) płatnik – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, składającą zlecenie płatnicze;

- 22a) podmiot uczestniczący – podmiot, który zawarł z organizacją płatniczą umowę, na podstawie której wydaje instrument płatniczy lub świadczy usługę, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5, w ramach schematu płatniczego;
- 23) pojedyncza transakcja płatnicza – transakcję płatniczą nieobjętą umową ramową;
- 24) przedsiębiorca – przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292 i 1495 oraz z 2020 r. poz. 424);
- 24a) przetwarzanie transakcji płatniczych – czynności o charakterze technicznym i operacyjnym wykonywane w celu przeprowadzenia transakcji płatniczej, w szczególności obejmujące:
 - a) inicjację transakcji, w tym uwierzytelnienie instrumentu płatniczego lub użytkownika tego instrumentu,
 - b) sprawdzenie danych umożliwiających przeprowadzenie transakcji, w tym dostępności środków, możliwości dokonania transakcji przy użyciu instrumentu płatniczego oraz dostępności systemu łączności między dostawcami usług płatniczych,
 - c) obsługę przesyłanych komunikatów w celu transferu środków pieniężnych;
- 24b) reklamacja – wystąpienie skierowane do dostawcy usług płatniczych przez użytkownika lub posiadacza pieniądza elektronicznego, w którym użytkownik lub posiadacz pieniądza elektronicznego zgłasza zastrzeżenia dotyczące usług świadczonych przez dostawcę usług płatniczych;
- 25) rachunek płatniczy – rachunek prowadzony dla jednego lub większej liczby użytkowników służący do wykonywania transakcji płatniczych, przy czym przez rachunek płatniczy rozumie się także rachunek bankowy oraz rachunek członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, jeżeli rachunki te służą do wykonywania transakcji płatniczych;
- 25a) rachunek zwrotu – nieoprocentowany rachunek techniczny dostawcy prowadzony w celu wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 143 ust. 2 zdanie drugie, na który jest dokonywany zwrot kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora;

- 26) referencyjny kurs walutowy – kurs walutowy udostępniany przez dostawcę usług płatniczych lub pochodzący z publicznie dostępnego źródła;
- 26a) schemat płatniczy – zbiór zasad przeprowadzania transakcji płatniczych, wydawania instrumentów płatniczych, akceptowania instrumentów płatniczych i przetwarzania transakcji płatniczych wykonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych oraz system kart płatniczych;
- 26aa) silne uwierzytelnianie użytkownika – uwierzytelnianie zapewniające ochronę poufności danych w oparciu o zastosowanie co najmniej dwóch elementów należących do kategorii:
 - a) wiedza o czymś, o czym wie wyłącznie użytkownik,
 - b) posiadanie czegoś, co posiada wyłącznie użytkownik,
 - c) cechy charakterystyczne użytkownika– będących integralną częścią tego uwierzytelniania oraz niezależnych w taki sposób, że naruszenie jednego z tych elementów nie osłabia wiarygodności pozostałych;
- 26b) system kart płatniczych – system kart płatniczych w rozumieniu art. 2 pkt 16 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 26c) szczególnie chronione dane dotyczące płatności – dane, w tym indywidualne dane uwierzytelniające, które mogą być wykorzystywane do dokonywania oszustw, z wyłączeniem imienia i nazwiska lub nazwy właściciela rachunku i numeru rachunku – w przypadku działalności prowadzonej przez dostawców świadczących usługę inicjowania transakcji płatniczej i dostawców świadczących usługę dostępu do informacji o rachunku;
- 27) system płatności – system transferu środków pieniężnych oparty na formalnych i znormalizowanych regułach oraz wspólnych zasadach dotyczących przetwarzania, rozliczeń lub rozrachunku transakcji płatniczych, w szczególności system płatności w rozumieniu art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz. U. z 2019 r. poz. 212), zwanej dalej „ustawą o ostateczności rozrachunku”;

- 27a) średnia wartość pieniądza elektronicznego pozostającego w obiegu – ustalana na pierwszy dzień kalendarzowy każdego miesiąca średnią arytmetyczną sum zobowiązań finansowych z tytułu wydanego pieniądza elektronicznego obliczonych na koniec każdego dnia kalendarzowego w okresie poprzednich 6 miesięcy kalendarzowych;
- 27b) środki finansowe – środki pieniężne oraz środki niepieniężne o wiarygodnie określonej wartości i stopniu płynności umożliwiającym niezwłoczne pokrycie ryzyka lub straty środkami pieniężnymi uzyskanymi z tych środków niepieniężnych;
- 28) środki porozumiewania się na odległość – środki, które mogą być wykorzystane do zawarcia umowy o usługę płatniczą, które nie wymagają jednoczesnej obecności dostawcy i użytkownika;
- 29) transakcja płatnicza – zainicjowaną przez płatnika lub odbiorcę wpłatę, transfer lub wypłatę środków pieniężnych;
- 29a) treści cyfrowe – towary lub usługi wytwarzane i dostarczane lub świadczone w formie cyfrowej, które mogą zostać użyte lub z których można skorzystać wyłącznie za pomocą urządzenia technicznego, z wyłączeniem użycia i konsumpcji fizycznych towarów lub usług;
- 30) trwały nośnik informacji – nośnik umożliwiający użytkownikowi przechowywanie adresowanych do niego informacji w sposób umożliwiający dostęp do nich przez okres odpowiedni do celów sporządzenia tych informacji i pozwalający na odtworzenie przechowywanych informacji w niezmienionej postaci;
- 31) umowa ramowa – umowę o usługę płatniczą regulującą wykonywanie indywidualnych transakcji płatniczych, która może zawierać postanowienia w zakresie prowadzenia rachunku płatniczego;
- 31a) unijna instytucja pieniądza elektronicznego – osobę prawną, której właściwe organy nadzorcze wydały zezwolenie na wydawanie pieniądza elektronicznego;
- 32) unijna instytucja płatnicza – osobę prawną, której właściwe organy nadzorcze wydały zezwolenie na świadczenie usług płatniczych;
- 33) unikatowy identyfikator – kombinację liter, liczb lub symboli określoną przez dostawcę dla użytkownika, która jest dostarczana przez jednego użytkownika w celu jednoznacznego

- zidentyfikowania drugiego biorącego udział w danej transakcji płatniczej użytkownika lub jego rachunku płatniczego;
- 33a) usługi powiązane z rachunkiem płatniczym – usługi świadczone w ramach otwarcia, prowadzenia i zamknięcia rachunku płatniczego, w tym usługi płatnicze, które wiążą się z korzystaniem z rachunku płatniczego, transakcje, o których mowa w art. 6 pkt 7, kredyt w rachunku płatniczym oraz przekroczenie salda na rachunku;
- 33b) uwierzytelnianie – procedurę umożliwiającą dostawcy usług płatniczych weryfikację tożsamości użytkownika lub ważności stosowania konkretnego instrumentu płatniczego, łącznie ze stosowaniem indywidualnych danych uwierzytelniających;
- 34) użytkownik – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, korzystającą z usług płatniczych w charakterze płatnika lub odbiorcy;
- 35) właściwe organy nadzorcze – władze innych niż Rzeczpospolita Polska państw członkowskich uprawnione na mocy obowiązujących w tych państwach przepisów do wydawania zezwolenia na wykonywanie usług płatniczych przez unijne instytucje płatnicze lub na wydawanie pieniądza elektronicznego przez unijne instytucje pieniądza elektronicznego;
- 35a) wydawca instrumentu płatniczego – podmiot świadczący usługę płatniczą, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 4, w tym wydawcę w rozumieniu art. 2 pkt 2 rozporządzenia (UE) 2015/751;
- 35b) zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego – podmiot z siedzibą w państwie niebędącym państwem członkowskim, inny niż bank zagraniczny, uprawniony zgodnie z prawem państwa siedziby do wydawania pieniądza elektronicznego;
- 35c) wydawca karty płatniczej – dostawcę wydającego kartę płatniczą do dyspozycji płatnika;
- 36) zlecenie płatnicze – oświadczenie płatnika lub odbiorcy skierowane do jego dostawcy zawierające polecenie wykonania transakcji płatniczej;
- 37) znaczny pakiet akcji lub udziałów – akcje lub udziały w ilości:
a) oznaczającej posiadanie przez jednostkę bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 10% kapitału innej jednostki,

- b) uprawniającej jednostkę do wykonywania praw z co najmniej 10% głosów w organie stanowiącym innej jednostki lub**
- c) dającej inne prawa do kapitału jednostki w sposób umożliwiający wywieranie wpływu na kierowanie jej polityką finansową i operacyjną.**

Zakres regulacji. W art. 2 u.u.p. zamieszczono tzw. słownik zawierający objaśnienia określeń ustawowych. Wyodrębnienie go w ramach przepisów ogólnych, ze względu na wielość zwrotów definiowanych, jak też konieczność ich konkretyzacji, należy uznać za zabieg właściwy (nie można jednak nie zwrócić uwagi na fakt, że część pojęć jest definiowana poza art. 2 u.u.p., np. „dostawca”, „usługa płatnicza”). Wskazać jednocześnie należy, że potrzeba nadania stosowanym w ustawie o usługach płatniczych zwrotom odpowiednich znaczeń w celu wyeliminowania mogących się pojawić wątpliwości interpretacyjnych wynika z faktu, iż wiele z nich to pojęcia nowe, niewystępujące dotychczas ani na gruncie przepisów prawa, ani nawet w języku potocznym. Wprowadzenie tych terminów do polskiego języka prawnego jest następstwem zmian legislacyjnych w związku z implementacją dyrektywy 2007/64/WE, a następnie dyrektywy 2015/2366. Przejęcie siatki terminologicznej właściwej dla prawa Unii Europejskiej, a tam, gdzie to niezbędne, wprowadzenie także objaśnień do istniejących już w polskich przepisach określeń, powinno zapewnić spójność prawa krajowego i unijnego⁸.

Na obecny kształt przepisu wpłynął również fakt rozszerzenia zakresu materii normowanej ustawą o usługach płatniczych o zagadnienia wcześniej regulowane w uchylonej ustawie z 12.09.2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz.U. z 2012 r. poz. 1232)⁹. Wiązało się to m.in. z koniecznością zamieszczenia w ustawie o usługach płatniczych wyjaśnienia określeń uprzednio definiowanych w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych (takich jak „agent rozli-

⁸ O pożądanej jednolitości i trwałości objaśnianych pojęć na gruncie prawa finansowego w kontekście implementacji prawa unijnego m.in. E. Fojcik-Mastalska, *Nowe definicje legalne w prawie rynku finansowego*, GSP 2007/16, s. 544.

⁹ Ustawa ta, poprzednio stanowiąca o zasadach działalności instytucji pieniądza elektronicznego, została uchylona 7.10.2013 r. na mocy noweli z 12.07.2013 r.

zeniowy”, „akceptant”, „karta płatnicza”) oraz niezbędnością wprowadzenia definicji nowych pojęć związanych z funkcjonowaniem instytucji pieniądza elektronicznego.

Zmiany poszerzające zakres słownika ustawy o sformułowania: „opłata systemowa” oraz „opłata akceptanta”¹⁰ są natomiast przede wszystkim wynikiem potrzeby jego uzupełnienia w związku z unormowaniem kwestii opłat *interchange*¹¹, w tym ograniczenia ich wysokości, oraz wprowadzenia przepisów mających wpływać na „zapewnienie równowagi kontraktowej w stosunkach akceptantów z agentami rozliczeniowymi”¹². Ostatnie zmiany rozszerzające zakres określeń używanych w ustawie spowodowane zostały implementacją dyrektywy PSD2 (m.in. wyrażenia „dostawca prowadzący rachunek”, „dostawca świadczący usługę dostępu do informacji o rachunku”, „silne uwierzytelnienie użytkownika”).

1) agent – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, działającą w imieniu i na rzecz instytucji płatniczej, dostawcy świadczącego wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, małej instytucji płatniczej, biura usług płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego albo oddziału zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wyłącznie w zakresie świadczenia usług płatniczych, a w odniesieniu do pieniądza elektronicznego – w zakresie jego wykupu;

Obecnie obowiązujące przepisy dopuszczają możliwość korzystania przez krajową instytucję płatniczą, dostawcę świadczącego wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, małą instytucję płatniczą

¹⁰ Przepisy wprowadzające pkt 19aa oraz 19ab do art. 2 u.u.p. weszły w życie 29.01.2015 r.

¹¹ Należy jednak zaznaczyć, że wraz z rozpoczęciem stosowania przepisów rozporządzenia 2015/751 wiążące znaczenie określeń takich jak m.in. „opłata akceptanta” czy „opłata *interchange*” do celów ich stosowania zawiera nie ustawa o usługach płatniczych, ale właśnie przywołany wyżej akt UE (zgodnie z art. 18 rozporządzenia 2015/751 jest ono stosowane od 8.06.2015 r. z wyjątkiem art. 3, 4, 6 i 12, które mają zastosowanie od 9.12.2015 r., oraz art. 7, 8, 9 i 10, które są stosowane od 9.06.2016 r.).

¹² Zob. *Uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych*, VII kadencja, druk sejm. nr 2860.

oraz biuro usług płatniczych z usług **agentów**, którzy działają w imieniu i na rzecz instytucji płatniczej, małej instytucji płatniczej albo biura usług płatniczych w zakresie świadczenia usług płatniczych. Mogą oni także dokonywać wykupu pieniądza elektronicznego w imieniu i na rzecz instytucji płatniczej. Przy czym instytucje płatnicze mogą za pośrednictwem agenta wykonywać usługi nie tylko na terytorium państwa macierzystego, lecz także innego państwa Unii Europejskiej lub EOG (zob. komentarz do art. 91 i 97).

Ze względu na potrzebę zapewnienia ochrony podmiotów korzystających z usług instytucji płatniczej, małej instytucji płatniczej albo biura usług płatniczych za pośrednictwem ich agentów, jak również zaufania oraz bezpieczeństwa na rynku finansowym prawodawca wprowadził szczególne wymogi, które muszą spełnić ci ostatni (podlegają oni m.in. wpisowi do rejestru dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego prowadzonego przez KNF), a także określił zasady wykonywania działalności przez agentów (zob. m.in. dział IV rozdział 4 ustawy o usługach płatniczych). Ustanowienie przepisów normujących działalność agentów pociągnęło za sobą konieczność objaśnienia określenia „agent”, co uczyniono w słowniku ustawowym.

Pojęcie agenta jest jednym z tych, które zostały zdefiniowane zgodnie ze wzorcem pierwotnie ustanowionym w dyrektywie 2007/64/WE, a następnie w dyrektywie 2015/2366, a art. 2 pkt 1 u.u.p. jest jedynie odzwierciedleniem art. 4 pkt 38 tej dyrektywy. Zgodnie z przywołanym przepisem ustawy o usługach płatniczych agent jest to „osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, działająca w imieniu i na rzecz instytucji płatniczej, dostawcy świadczącego wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku, małej instytucji płatniczej, biura usług płatniczych, instytucji pieniądza elektronicznego albo oddziału zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego w zakresie świadczenia usług płatniczych, a w odniesieniu do pieniądza elektronicznego – w zakresie jego wykupu”.

Z zacytowanej definicji wynika, że wobec agentów nie wprowadzono wymogów odnośnie do formy prawnej, w jakiej mogą funkcjono-

wać. Jest to jeden z elementów – obok braku określenia warunków ich działalności w zakresie kapitału założycielskiego czy rodzaju świadczonych usług – mających wpływać na rozwój konkurencji¹³. Nie powoduje to jednak osłabienia ochrony klientów korzystających z usług m.in. instytucji płatniczej albo biura usług płatniczych za ich pośrednictwem. Prawodawca przyjął, że zapewnieniu prawidłowości działania agentów będą służyć inne uregulowania, przede wszystkim wprowadzenie odpowiedzialności krajowej instytucji płatniczej wobec użytkowników lub posiadaczy pieniądza elektronicznego za działania jej agentów (zob. komentarz do art. 88), a także odpowiedzialności biura usług płatniczych za działania jego agentów (zob. komentarz do art. 121).

Definicja agenta zmieniła się w ustawie o usługach płatniczych ze względu na implementację dyrektywy PSD2 *de facto* wyłącznie w zakresie dodania dodatkowych dostawców usług płatniczych, w imieniu i na rzecz których działa agent. W definicji zostali dodatkowo wymienieni:

- 1) dostawcy świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku oraz
- 2) małe instytucje płatnicze.

Doprecyzowane w nowelizacji zostało, że jako agenta rozumiemy osobę działającą wyłącznie w zakresie świadczenia usług płatniczych, a więc *a contrario* jeżeli jakiś podmiot działa w imieniu i na rzecz dostawcy, ale nie w zakresie pośrednictwa przy świadczeniu usług płatniczych, nie jest agentem w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych¹⁴.

1a) agent rozliczeniowy – dostawcę prowadzącego działalność w zakresie świadczenia usługi płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5, w tym agenta rozliczeniowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange

¹³ Zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o usługach płatniczych, VI kadencja, druk sejm. nr 4217, s. 15.

¹⁴ Szerzej na temat pojęcia agenta zob. J. Byrski, *Outsourcing w działalności dostawców usług płatniczych*, Warszawa 2018, s. 290–293.

w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz. Urz. UE L 123 z 19.05.2015, str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem (UE) 2015/751”;

Definicja określenia „agent rozliczeniowy” początkowo przeniesiona została do ustawy o usługach płatniczych w wersji zmodyfikowanej z uchylonej ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych. Obecnie zaś, po zmianach, które weszły w życie 8.02.2017 r., definiens został częściowo zmieniony, tak by definiowane pojęcie było znaczeniowo równoważne do tego przyjętego w rozporządzeniu 2015/751.

Zgodnie z dotychczasową definicją ustawową agent rozliczeniowy to dostawca, a więc m.in. podmiot mający status banku krajowego, oddziału banku zagranicznego, instytucji kredytowej i odpowiednio oddziału instytucji kredytowej, instytucji pieniądza elektronicznego, instytucji płatniczej (zob. art. 4 ust. 2 u.u.p. uściślający zakres podmiotowy pojęcia dostawcy) prowadzący działalność w zakresie świadczenia usługi płatniczej określanej jako *acquiring*. Usługa ta polega na „umożliwianiu wykonania transakcji płatniczych, zainicjowanych przez akceptanta lub za jego pośrednictwem, instrumentem płatniczym płatnika, w szczególności na obsłudze autoryzacji, przesyłaniu do wydawcy karty płatniczej lub systemów płatności zleceń płatniczych płatnika lub akceptanta, mających na celu przekazanie akceptantowi należnych mu środków, z wyłączeniem czynności polegających na jej rozliczaniu i rozrachunku w ramach systemu płatności” w rozumieniu ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (art. 3 ust. 1 pkt 5 u.u.p.).

Jak zwracano uwagę na szczeblu europejskim, „organizacja usługi *acquiringu*” wygląda odmiennie w zależności od przyjętej koncepcji rozwiązań i współpracy m.in. operacyjnej, finansowej w zakresie świadczenia usług, innymi słowy od przyjętego modelu biznesowego. W związku z tym mogłyby powstawać problemy w poprawnej kwalifikacji danego podmiotu jako agenta, gdy jest on jedynie „pośrednikiem” świadczącym

część usługi *acquiringu*¹⁵. Na gruncie rozporządzenia 2015/751 przyjęto, że „agent rozliczeniowy oznacza dostawcę usług płatniczych zawierającego z odbiorcą umowę o akceptowanie i obsługę transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę, których wynikiem jest transfer środków pieniężnych na rzecz odbiorcy”¹⁶. Dla wyróżnienia agentów wykorzystano zatem szczególną cechę, jaką jest określone normatywnie następstwo usługi, w tym przypadku transfer środków pieniężnych¹⁷.

W stosunku do agentów rozliczeniowych ustawa o usługach płatniczych wprowadza wiele szczególnych unormowań dotyczących obowiązków (m.in. reklamacyjnych, informacyjnych wobec NBP, akceptanta), a także praw (por. np. art. 14a, 28 ust. 1a, dział III rozdział 6 „Prawa i obowiązki akceptanta i agenta rozliczeniowego” ustawy o usługach płatniczych).

W Polsce agentami rozliczeniowymi są m.in.: First Data Polska SA (krajowa instytucja płatnicza), PayU SA (krajowa instytucja płatnicza), Bank Polska Kasa Opieki SA (bank krajowy).

1b) akceptant – odbiorcę innego niż konsument, na rzecz którego agent rozliczeniowy świadczy usługę płatniczą;

Definicja odwołuje się do trzech istotnych dla regulacji ustawy określeń: „odbiorca”, „konsument” i „agent rozliczeniowy”. Przy czym dwa z powyższych pojęć zostały zdefiniowane w omawianej ustawie, natomiast co do pojęcia konsumenta należy odwołać się do definicji zawartej w art. 22¹ k.c.¹⁸

¹⁵ Motyw 30 preambuły rozporządzenia 2015/751.

¹⁶ Art. 2 pkt 2 rozporządzenia 2015/751.

¹⁷ Por. J. Byrski, A. Marcinkowska, L. Sytniewski, *Praktyczny komentarz do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę*, Warszawa 2016, s. 15.

¹⁸ Art. 22¹ k.c.: „Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”.

Należy więc przyjąć, że **akceptantem** w świetle przyjętej definicji jest **odbiorca** (zob. poniżej art. 2 pkt 18), czyli osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną – ale **niebędąca konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c.** – czyli podmiot, na rzecz którego agent rozliczeniowy świadczy usługę płatniczą i który w konsekwencji otrzymuje środki pieniężne stanowiące przedmiot transakcji płatniczej. A zatem akceptantem jest podmiot, który uczestniczy w procesie realizacji transakcji płatniczej i na którego rzecz przekazywane są środki pieniężne w ramach realizowanej transakcji płatniczej.

Akceptantem jest więc przede wszystkim przedsiębiorca, który przyjmuje zapłatę z wykorzystaniem karty płatniczej, instrumentu pieniądza elektronicznego czy innego instrumentu płatniczego.

2) bazowa stopa procentowa – stopę procentową pochodzącą z publicznie dostępnego źródła, która może być zweryfikowana przez obie strony umowy o świadczenie usług płatniczych;

Przyjmuje się, że stopa bazowa oznacza stopę procentową używaną przez banki „jako baza dla stóp”, którą banki stosują w odniesieniu do swoich klientów¹⁹. Odnosząc powyższą definicję do określenia „**bazowa stopa procentowa**”, należy przyjąć, że jest to stopa procentowa, w odniesieniu do której jest ustalana wysokość oprocentowania w relacjach pomiędzy dostawcą usług płatniczych a użytkownikiem, oparta na określonym mierniku i publicznie dostępna. Takim miernikiem mogą być publicznie dostępne indeksy, jak np. LIBOR²⁰ czy stopy procentowe ogłaszane przez EBC.

2a) biuro usług płatniczych – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru biur usług

¹⁹ *Słownik finansów i bankowości*, red. R. Malczewski, Warszawa 2008.

²⁰ LIBOR – *London Interbank Offered Rate* – czyli stopa procentowa kredytów udzielanych na rynku międzynarodowym w Londynie, ustalana każdego dnia o godz. 11:00 GMT.

płatniczych, prowadzącą działalność w zakresie świadczenia usługi płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6;

Biuro usług płatniczych, hybrydowe biuro usług płatniczych. Ustawa o usługach płatniczych w wersji pierwotnej nie zawierała definicji określenia „biuro usług płatniczych”, a jedynie określenia „hybrydowe biuro usług płatniczych” (w brzmieniu obowiązującym i dziś). W związku z tym w dawnym stanie prawnym zawarte w art. 2 pkt 9 u.u.p. objaśnienie, które w założeniu miało ustalać znaczenie terminu „hybrydowe biuro usług płatniczych”, obarczone było błędem *idem per idem*. Dla jego właściwego zrozumienia niezbędne było ustalenie znaczenia neologizmu frazeologicznego, jakim było „biuro usług płatniczych”, na gruncie obowiązujących przepisów (wobec braku jego definicji legalnej)²¹. Dodany przez art. 1 pkt 2 lit. c noweli z 12.07.2013 r.²² pkt 2a w art. 2 u.u.p. zmienił ten stan rzeczy. Obecnie ustawa o usługach płatniczych zawiera definicję legalną zarówno określenia „biuro usług płatniczych” (art. 2 pkt 2a u.u.p.), jak i „hybrydowe biuro usług płatniczych” (art. 2 pkt 9a u.u.p.).

Biuro usług płatniczych to podmiot, dostawca usług płatniczych (wpisany do rejestru biur usług płatniczych²³), którego przedmiotem działalności jest, w ograniczonym limitami obrotów rozmiarze (zob. art. 118 ust. 3 u.u.p.), dokonywanie przekazów pieniężnych²⁴. Działalność w formie biura usług płatniczych może być prowadzona przez osobę fizyczną, osobę prawną bądź jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której obowiązujące przepisy prawne przyznają zdolność prawną. Prawodawca wyznacza również granicę przestrzenną jej aktywności gospodarczej, tj. obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

²¹ Zob. szerzej A. Zalcewicz, *Biuro usług płatniczych na tle obowiązujących regulacji prawnych*, PUG 2012/3, s. 4–10.

²² Ustawa weszła w życie 7.10.2013 r.

²³ Rejestr w systemie informatycznym prowadzi KNF (zob. komentarz do art. 133 i 136).

²⁴ Zgodnie z art. 3 ust. 3 u.u.p.: „Usługa przekazu pieniężnego oznacza usługę płatniczą świadczoną bez pośrednictwa rachunku płatniczego prowadzonego dla płatnika, polegającą na transferze do odbiorcy lub do innego dostawcy przyjmującego środki pieniężne dla odbiorcy środków pieniężnych otrzymanych od płatnika lub polegającą na przyjęciu środków pieniężnych dla odbiorcy i ich udostępnieniu odbiorcy”.

Wspomniane ograniczenia – co do zakresu świadczonych usług, rozmiaru prowadzonej działalności (limity obrotów) i jej zasięgu terytorialnego – wynikają z faktu, że unormowanie instytucji biur płatniczych stanowi realizację tzw. opcji narodowej przewidzianej w art. 32 dyrektywy 2015/2366 (wcześniej normowanej w art. 26 uchylonej dyrektywy 2007/64/WE). W jej ramach dopuszcza się, by prawodawcy krajowi, zgodnie z warunkami i potrzebami właściwymi dla własnych rynków, decydowali o możliwości funkcjonowania przedsiębiorców działających w małej skali lub lokalnie²⁵ (na temat biur usług płatniczych zob. szerzej komentarz do działu VII ustawy o usługach płatniczych). Opcja ta została implementowana przez Polskę, co pozwala na tworzenie biur usług płatniczych, jednak skala ich działalności musiała zostać ograniczona.

Hybrydowe biuro usług płatniczych to – tak jak w przypadku innych biur usług płatniczych – również osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisana do rejestru biur usług płatniczych, prowadząca działalność w zakresie świadczenia usługi przekazu pieniężnego. Jego zakres działalności jest jednak szerszy niż pozostałych biur usług płatniczych. Obejmuje on nie tylko usługę przekazu pieniężnego, lecz również inną działalność gospodarczą²⁶.

Przepisy ustawy o usługach płatniczych pozwalają wobec tego na dokonanie podziału biur usług płatniczych na te, których wyłącznym przedmiotem działalności jest świadczenie usługi płatniczej w postaci dokonywania przekazów pieniężnych („niehybrydowe” biura usług płatniczych, jakkolwiek prawodawca nie posługuje się takim określeniem), oraz te, które oprócz wskazanej (świadczenie usługi płatniczej

²⁵ Niektóre z państw – jak np. Austria – nie implementowały tej opcji, inne zaś umożliwiały bądź umożliwiają działalność tego typu podmiotom na rodzimych rynkach – m.in. Czechy (tzw. *poskytovatel platebních služeb malého rozsahu* – dostawca usług płatniczych na małą skalę, zob. § 58 Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku) czy Wielka Brytania (tzw. *small payment institution* – niewielka instytucja płatnicza, zob. S.I. 2017/752 Financial Services and Markets, The Payment Services Regulations 2017).

²⁶ Obecnie funkcjonujące biura usług płatniczych świadczą np. usługi związane z zarządzaniem nieruchomościami, zawieraniem umów ubezpieczeniowych czy usługi kurierskie.

w postaci dokonywania przekazów pieniężnych) wykonują inną działalność gospodarczą (hybrydowe biura usług płatniczych).

- 3) **bliskie powiązania** – **bliskie powiązania, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, str. 1, z późn. zm.);**

W celu zapewnienia niezbędnego minimum spójności systemu prawnego objaśniając określenia ustawowe w ustawie o usługach płatniczych, prawodawca odsyła wielokrotnie do innych aktów normatywnych. Tak jest w przypadku zwrotu „**bliskie powiązania**”. Jego definicji, jak wskazuje w tym przypadku prawodawca, należy zatem poszukiwać w art. 4 ust. 1 pkt 15 pr. bank., zgodnie z którym bliskie powiązania to:

- „a) bliskie powiązania, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia nr 575/2013, lub
- b) pozostawanie z innym podmiotem w związku gospodarczym, opartym na stałej współpracy, w szczególności wynikającej z zawartej umowy lub umów, który w ocenie Komisji Nadzoru Finansowego może mieć istotny wpływ na pogorszenie się sytuacji finansowej jednego z podmiotów”.

Zależności w postaci tzw. bliskich powiązań mają szczególne znaczenie dla efektywności sprawowanego nad instytucjami płatniczymi nadzoru, dlatego też prawne doprecyzowanie ich zakresu jest tak istotne.

Prawodawca unijny w art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia 575/2013 stanowi, że bliskie powiązania „oznaczają sytuację, w której co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne są ze sobą związane w dowolny poniższy sposób:

- a) udział kapitałowy w formie posiadania, bezpośrednio lub poprzez stosunek kontroli, co najmniej 20% praw głosu lub kapitału przedsiębiorstwa;
- b) stosunek kontroli;
- c) obie lub wszystkie osoby są trwale związane z jedną i tą samą osobą trzecią przez stosunek kontroli”.

Rozstrzygając, jakie więzi decydują o wystąpieniu bliskich powiązań, prawodawca w art. 4 ust. 1 pkt 15 pr. bank., z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia 575/2013, oparł się na dwojakiego rodzaju kryteriach. Pierwsze kryterium jest obiektywne, uwarunkowane poziomem udziału w kapitale lub sile głosu, stosunkiem kontroli, drugie – ocenne, uwzględnia powiązania gospodarcze, których istnienie przesądza o możliwości wpływu na działalność instytucji płatniczej. To ostatnie jest trudno uchwytnie z punktu widzenia precyzyjnego ujęcia normatywnego. W związku z tym legislator posłużył się tu określeniami nieostrymi „związek gospodarczy” i „istotny wpływ”, zapewniając konieczną swobodę dla rozstrzygnięć KNF w tym zakresie. Wykładnia wskazanych pojęć wymaga jednak ustalenia pewnych granic ich stosowania, a także musi być relatywizowana do konkretnych podmiotów i sytuacji. Szukając znaczenia zwrotu „istotny wpływ”, należy koncentrować się na zakresie oddziaływania, którego wymiaru nie należy sprowadzać do jego natężenia, a więc nie tyle musi być znaczący, ile raczej ważny, zasadniczy. Musi on ponadto występować w związku z takimi relacjami ekonomicznymi, powiązaniami gospodarczymi, które oparte są na stałej współpracy. Jak podkreśla się w doktrynie, pojawienie się czy trwanie takich stosunków między podmiotami nie powinno machinalnie determinować istnienia bliskich powiązań, a powinno być warunkowane istniejącymi w rzeczywistości niezwykle silnymi wzajemnymi zależnościami²⁷.

Ocena, czy zostały spełnione określone przez prawodawcę przesłanki, dokonywana przez organ nadzoru i zgodnie z art. 4a pr. bank. wyrażona w formie decyzji, podlega weryfikacji sądowej, a wskazany artykuł reguluje kwestie związane z procedurą jej wzruszenia. W ustawie o usługach płatniczych brak jest przepisów stanowiących odpowiednik takiej regulacji.

Nowela z 10.05.2018 r. wprowadziła zmianę definicji „bliskich powiązań” poprzez odwołanie w tym zakresie do art. 4 ust. 1 pkt 38 rozporządzenia 575/2013 w miejsce istniejącego wcześniej odwołania do art. 4 ust. 1 pkt 15 pr. bank. Powyższa **zmiana zawężyła rozumienie pojęcia bliskich powiązań na gruncie ustawy o usługach płatniczych.**

²⁷ L. Mazur, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 29.

Przez pojęcie to należy obecnie rozumieć wyłącznie sytuację, w której co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne są ze sobą związane w którykolwiek z następujących sposobów:

- 1) udział kapitałowy w formie posiadania bezpośrednio lub poprzez stosunek kontroli co najmniej 20% praw głosu lub kapitału przedsiębiorstwa,
- 2) stosunek kontroli,
- 3) obie lub wszystkie osoby są trwale związane z jedną i tą samą osobą trzecią poprzez stosunek kontroli.

Natomiast przed wejściem w życie noweli z 10.05.2018 r. przez bliskie powiązania należało również rozumieć sytuację pozostawania z innym podmiotem w związku gospodarczym opartym na stałej współpracy (np. umowie lub umowach), który w ocenie KNF mógł mieć istotny wpływ na pogorszenie się sytuacji finansowej jednego z podmiotów (za art. 4 ust. 1 pkt 15 lit. b pr. bank.). Obecnie tego rodzaju związków nie należy już traktować jako bliskich powiązań na gruncie ustawy o usługach płatniczych.

Omawianą zmianę należy ocenić pozytywnie jako zwiększającą przejrzystość pojęcia bliskich powiązań. Przesłanka możliwości istotnego wpływu, w ocenie KNF, na pogorszenie się sytuacji finansowej miała bowiem charakter nieostry i uznaniowy. Wzbudzało to wątpliwości podmiotów rynku płatniczego co do zakresu jej stosowania.

Pojęcie bliskich powiązań ma znaczenie przede wszystkim dla wymogów uzyskania zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej. W szczególności każdy podmiot ubiegający się o takie zezwolenie ma obowiązek przedstawienia opisu bliskich powiązań istniejących pomiędzy nim oraz podmiotami trzecimi. Powiązania takie nie mogą stanowić przeszkody w skutecznym wykonywaniu funkcji nadzorczych przez KNF pod rygorem odmowy wydania zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej lub cofnięcia takiego zezwolenia (por. szerzej komentarze do art. 61, 64 i 69).

4) data waluty – moment w czasie, od którego lub do którego dostawca nalicza odsetki od środków pieniężnych, którymi obciążono lub uznano rachunek płatniczy;

Przez **datę waluty** należy rozumieć moment, w którym środki pieniężne stają się dostępne w przypadku uznania rachunku płatniczego czy jego obciążenia – to ten moment, w którym doszło do zrealizowania transakcji i możliwe jest pobieranie przez dostawcę odsetek albo odpowiednio ich uiszczanie. Ustalenie więc tego momentu – daty waluty – pozwala dostawcy określić, od kiedy powinien naliczać odsetki na rzecz płatnika od przekazanych na rachunek płatniczy płatnika środków pieniężnych oraz do jakiego momentu dostawca może pobierać odsetki od płatnika.

Data waluty jest to dzień, w którym transakcja została dokonana, czyli środki pieniężne zostały przekazane do dyspozycji i od tego dnia możliwe jest naliczanie odsetek. Jest to zatem dzień, w którym środki pieniężne wpływają na konto lub z niego wypływają. Jeśli doszło do uznania rachunku płatniczego, wówczas data waluty to dzień, od którego dostawca nalicza odsetki. Jeśli doszło do obciążenia rachunku płatniczego, data waluty to dzień, do którego naliczane są odsetki. Określenie daty waluty ma więc znaczenie dla naliczania odsetek. Data waluty może być ustalana przez strony w umowie²⁸ albo wynika z przepisów omawianej ustawy.

²⁸ Banki ustalają dla płatności – co powinno być doprecyzowane w umowie – datę waluty D+1 (co oznacza, że rachunek zostanie uznany najpóźniej do końca następnego dnia roboczego po dniu złożenia dyspozycji) lub D+2 (co oznacza, że rachunek zostanie uznany najpóźniej do końca drugiego dnia roboczego po dniu złożenia dyspozycji). Określa się również:

- 1) datę waluty *spot* (czyli kwota przelewu zostanie przekazana do dyspozycji banku beneficjenta w drugim dniu roboczym następującym po dniu złożenia dyspozycji);
- 2) datę waluty *tomnext* (czyli kwota przelewu zostanie przekazana do dyspozycji banku beneficjenta w dniu roboczym następującym po dniu przyjęcia zlecenia) oraz
- 3) datę waluty *overnight* (czyli kwota przelewu zostanie przekazana do dyspozycji banku, który otrzymuje przelew, w dniu przyjęcia zlecenia przelewu).

4a) dostawca przekazujący – dostawcę usług płatniczych, który przekazuje dostawcy przyjmującemu informacje wymagane w celu przeniesienia rachunku płatniczego;

Jako **dostawcę przekazującego** należy pojmować każdego dostawcę usług płatniczych, który prowadzi rachunek płatniczy dla użytkownika. Nie będzie więc nim biuro usług płatniczych, które nie prowadzi rachunków płatniczych dla użytkowników. Wątpliwe jest, czy agenta rozliczeniowego można zakwalifikować jako dostawcę przekazującego, ze względu na prowadzenie rachunków dla akceptantów. Jediną funkcjonalnością takiego rachunku jest przekazanie środków należnych akceptantowi na jego właściwy rachunek płatniczy, w odpowiednich, ustalonych między stronami, terminach. Niemniej jednak w niektórych wydawanych decyzjach administracyjnych dotyczących wydawania zezwoleń na prowadzenie działalności w charakterze agenta rozliczeniowego KNF kwalifikowała taki rachunek jako rachunek płatniczy. W konsekwencji można bronić poglądu, że przeniesienie także takiego rachunku pomiędzy agentami rozliczeniowymi powinno następować na podstawie przepisów wprowadzonych nowelą z 30.11.2016 r.

Jako dostawcy przekazującego nie będzie się natomiast rozumieć dostawcy usług technicznych, który świadczy usługi na rzecz dostawcy usług płatniczych, mimo że mógłby w imieniu dostawcy usług płatniczych przyjmować wnioski o przeniesienie rachunku. Komisja Nadzoru Finansowego słusznie w trakcie prac nad nowelą z 30.11.2016 r. wprowadzającą tę definicję wносиła o dodanie wyrazu „płatniczego” na końcu projektowanej definicji. Zmiana ta została uwzględniona.

Przekazywanie informacji pomiędzy dostawcą przekazującym a dostawcą przyjmującym może odbywać się bezpośrednio między tymi dostawcami lub za pośrednictwem innych podmiotów. Przeniesienie rachunku nie musi oznaczać *per se* zamknięcia tego rachunku płatniczego u dostawcy przekazującego ani zamknięcia ewentualnie innych rachunków płatniczych prowadzonych dla użytkownika.

4b) dostawca przyjmujący – dostawcę usług płatniczych, któremu dostawca przekazujący przekazuje informacje wymagane w celu przeniesienia rachunku płatniczego;

Dostawca przyjmujący to każdy dostawca usług płatniczych, który w przyszłości prowadzić będzie rachunek płatniczy dla użytkownika po jego przeniesieniu od dostawcy przekazującego. Nie ma znaczenia, czy dostawca przyjmujący prowadzi już inny rachunek, w tym rachunek płatniczy, dla danego użytkownika. Niemożliwe jest uznanie za dostawcę przyjmującego biura usług płatniczych, gdyż biura nie mogą prowadzić rachunków płatniczych dla użytkowników. Jako dostawców przyjmujących nie będzie można także traktować dostawców usług technicznych, którzy świadczą swoje usługi na rzecz dostawców usług płatniczych.

W ramach pierwszych uzgodnień KNF trafnie wnioskowała o doprecyzowanie pierwotnej treści definicji przez dodanie wyrazu „płatniczego” na końcu proponowanego brzmienia przepisu. Taka zmiana rozwiązała wątpliwości, że jedynie rachunki płatnicze, a nie inne rodzaje rachunków podlegają przeniesieniu na podstawie przepisów ustawy o usługach płatniczych.

4c) dostawca prowadzący rachunek – dostawcę usług płatniczych prowadzącego rachunek płatniczy dla płatnika;

Przepisy noweli z 10.05.2018 r. wprowadzają do słowniczka ustawowego definicję dostawcy prowadzącego rachunek (ang. *account servicing payment service provider* – ASPSP). Pod przedmiotowym pojęciem ustawodawca rozumie dostawcę usług płatniczych, który prowadzi rachunek płatniczy dla płatnika. Wykładnia tego przepisu skłania przede wszystkim do trzech wniosków.

Po pierwsze, dostawcą prowadzącym rachunek może być co do zasady dowolny podmiot, który posiada status dostawcy usług płatniczych zgodnie z art. 4 u.u.p. Komentowana definicja nie ogranicza wprost kategorii dostawców, którym przyznanie statusu dostaw-

cy prowadzącego rachunek jest możliwe, niemniej jednak specyfika działalności niektórych dostawców usług płatniczych faktycznie uniemożliwia przyjęcie takiej klasyfikacji. W tym miejscu podkreślić zatem należy, że dostawcą prowadzącym rachunek nie może być np. dostawca świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku²⁹. Dyskusyjna wydaje się również możliwość przyznania takiego statusu Poczcie Polskiej, która miałaby działać w charakterze dostawcy usług płatniczych³⁰.

Po drugie, dla kwalifikacji danego podmiotu jako dostawcy prowadzącego rachunek konieczne jest prowadzenie przez takiego dostawcę rachunku płatniczego w rozumieniu art. 2 pkt 25 u.u.p. Tym samym za dostawcę prowadzącego rachunek nie będzie można w konkretnym przypadku uznać dostawcy, który udostępnia użytkownikowi rachunek inny niż płatniczy, to jest taki, którego główną funkcjonalnością nie jest możliwość wykonywania transakcji płatniczych³¹ (np. tzw. sztywny rachunek oszczędnościowy, rachunek techniczny lub rachunek przeznaczony wyłącznie do obsługi kredytów).

²⁹ Szerzej na temat przedmiotu działalności dostawcy świadczącego wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku zob. komentarz do art. 2 pkt 4f.

³⁰ Słusznie w doktrynie zauważa się, że dopuszczalny zakres świadczenia przez Poczta Polską usług płatniczych uregulowany został przez przepisy odrębne (tj. ustawę z 5.09.2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska”, Dz.U. z 2020 r. poz. 2064), które przewidują istotne ograniczenia na płaszczyźnie przedmiotowej oraz podmiotowej w porównaniu z regulacją ogólną zawartą w ustawie o usługach płatniczych, szerzej zob. J. Byrski, *Outsourcing...*, 2018, s. 17–18. Artykuł 13 ustawy o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” wyróżnia faktycznie cztery usługi płatnicze, które Poczta Polska może świadczyć na rzecz użytkowników w charakterze ich dostawcy. W tym miejscu warty podkreślenia jest fakt, że żadna z nich nie dotyczy usługi prowadzenia rachunku płatniczego. Za niekonsekwentne pod względem praktycznym należy jednak uznać stworzenie przez ustawodawcę podstaw prawnych do świadczenia usługi polegającej na wydawaniu kart płatniczych (a więc nie tylko kredytowych, lecz także debetowych) i wykonywaniu operacji przy ich użyciu (art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska”), przy równoczesnym nieuwzględnieniu możliwości prowadzenia rachunku płatniczego przez wydawcę tego rodzaju instrumentów płatniczych.

³¹ Zob. M. Grabowski, *Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 23.

Po trzecie, polski ustawodawca, w ślad za prawodawcą europejskim³², z niezrozumiałych względów zdecydował się na wskazanie, że dostawca prowadzący rachunek udostępnia rachunek płatniczy dla płatnika³³, a nie użytkownika³⁴. Przedmiotowe sformułowanie uznać należy za niekonsekwencję legislacyjną, gdyż pojęcie dostawcy prowadzącego rachunek wykorzystywane jest również w kontekście świadczenia usługi AIS, w ramach której nie dochodzi do żadnego transferu środków pieniężnych, a więc tym bardziej do złożenia zlecenia płatniczego, co uniemożliwia przyznanie konkretnemu użytkownikowi statusu płatnika³⁵.

4d) dostawca świadczący usługę inicjowania transakcji płatniczej – dostawcę usług płatniczych prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi inicjowania transakcji płatniczej;

Przepisy noweli z 10.05.2018 r. sformułowały definicję dostawcy świadczącego usługę inicjowania transakcji płatniczej (ang. *payment initiation service provider* – PISP). Zgodnie z przyjętą nomenklaturą za takiego dostawcę uważać należy dostawcę usług płatniczych, który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi PIS.

Analiza przytoczonej definicji przede wszystkim prowadzi do wniosku, że dostawcą świadczącym usługę inicjowania transakcji płatniczej może być wyłącznie podmiot, który posiada status dostawcy usług płatniczych, to jest podmiotu, który uzyskał stosowne zezwolenie, wpis do właściwego rejestru lub z mocy przepisów prawa został uprawniony

³² Zob. art. 4 pkt 17 dyrektywy PSD2.

³³ Zgodnie z art. 2 pkt 22 u.u.p. przez płatnika rozumieć należy osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, składającą zlecenie płatnicze.

³⁴ Zgodnie z art. 2 pkt 34 u.u.p. przez użytkownika rozumieć należy osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, korzystającą z usług płatniczych w charakterze płatnika lub odbiorcy.

³⁵ Por. art. 59s ust. 2 pkt 3 u.u.p.

do prowadzenia działalności związanej ze świadczeniem usług płatniczych.

Zauważyć również należy, że przyjęta na gruncie ustawy o usługach płatniczych definicja nie wprowadza szczegółowych ograniczeń co do zakresu działalności wykonywanej przez PISP. Podobnie jednak jak w przypadku dostawcy prowadzącego rachunek nie każda kategoria dostawców usług płatniczych uprawniona będzie do występowania w roli dostawcy usługi PIS. Przedmiotowy wniosek dotyczy w szczególności biur usług płatniczych, małych instytucji płatniczych³⁶ oraz dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku. Niemożność występowania przez wskazane kategorie dostawców usług płatniczych w charakterze PISP wynika jednak z dopuszczalnego przez przepisy prawa zakresu ich działalności, a nie z obstrzeżeń znajdujących swoje podstawy w przepisach regulujących zasady świadczenia usługi PIS.

4e) dostawca świadczący usługę dostępu do informacji o rachunku – dostawcę usług płatniczych prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi dostępu do informacji o rachunku;

Nowym terminem, który został wprowadzony przez przepisy noweli z 10.05.2018 r., jest definicja dostawcy świadczącego usługę dostępu do informacji o rachunku (ang. *account information service provider* – AISP), którym jest dostawca usług płatniczych prowadzący działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi AIS. Analogicznie do prezentowanych powyżej wniosków dotyczących definicji PISP stwierdzić

³⁶ Brak możliwości świadczenia przez MIP tzw. nowych usług płatniczych, w tym PIS, wynika bezpośrednio z zakresu regulacji opcji narodowej przewidzianej w dyrektywie PSD2, która stanowiła podstawę do implementacji przepisów normujących w Polsce wykonywanie działalności w charakterze MIP (art. 32 dyrektywy PSD2). W doktrynie podnoszone są jednak postulaty dokonania rewizji przepisów dyrektywy poprzez przyznanie kategoriom dostawców tworzonym na podstawie art. 32 dyrektywy PSD2 możliwości świadczenia usługi AIS oraz PIS. Zob. J. Byrski, M. Synowiec, *Wybrane zagadnienia charakterystyki prawnej nowych usług płatniczych*, PPH 2017/12, s. 34.

należy, że status AISP uzyskać mogą wyłącznie podmioty posiadające status dostawcy usług płatniczych w rozumieniu z art. 4 ust. 2 u.u.p. Ponadto, z uwagi na zakres działalności niektórych kategorii dostawców usług płatniczych, w rolę AISP nie będą mogły wcielić się wszystkie kategorie dostawców usług płatniczych. Przedmiotowy wniosek w szczególności dotyczyć będzie biur usług płatniczych oraz małych instytucji płatniczych³⁷.

4f) dostawca świadczący wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 3, prowadzącą działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usługi dostępu do informacji o rachunku, z wyłączeniem pozostałych usług płatniczych;

Nowela z 10.05.2018 r. wprowadza pojęcie dostawcy świadczącego wyłączenie usługę dostępu do informacji o rachunku, co faktycznie stanowi odstępstwo od regulacji zawartej w przepisach dyrektywy PSD2, która nie przewiduje legalnej definicji dostawcy świadczącego jedynie usługę AIS. Zgodnie z zakresem podmiotowym wprowadzanej definicji dostawcą świadczącym wyłącznie usługę AIS może być zarówno osoba fizyczna, osoba prawna, jak i jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną. W tym miejscu warto więc zauważyć, że przedmiotową kategorię dostawców mogą tworzyć nie tylko podmioty będące osobami prawnymi, jak ma to miejsce w przypadku dostawców działających w charakterze krajowych instytucji płatniczych³⁸. W rolę dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku mogą wcielić się bowiem zarówno osoby prowadzące jednoosobową działalnością gospodarczą, jak i spółki prawa handlowego, które nie są osobami prawnymi. W kontekście zakresu przedmiotowego definicji takiego dostawcy wskazać należy, że został on uprawniony wyłącznie do świad-

³⁷ W kontekście dopuszczalności świadczenia usługi AIS przez MIP por. przypis 36.

³⁸ Zob. art. 60 ust. 2 u.u.p.

czenia jednej usługi płatniczej, którą jest usługa dostępu do informacji o rachunku (AIS). Nie oznacza to jednak, że przedmiotowa kategoria dostawców nie może wykonywać innej działalności gospodarczej, gdyż przepisy ustawy o usługach płatniczych wprost dopuszczają możliwość wykonywania hybrydowej działalności przez omawianą kategorię dostawców³⁹.

Warunkiem rozpoczęcia działalności w charakterze dostawcy świadczącego wyłączenie usług AIS jest uzyskanie wpisu do właściwego rejestru prowadzonego przez KNF. Przyjęta przez ustawodawcę forma reglamentacji działalności gospodarczej wykonywanej przez takiego dostawcę istotnie różni się zatem od standardów decydujących o możliwości wykonywania działalności w charakterze KIP, które przewidują obowiązek uzyskania stosownego zezwolenia KNF⁴⁰.

5) dzień roboczy – dzień roboczy odpowiednio dostawcy płatnika lub dostawcy odbiorcy;

Dzień roboczy oznacza dzień, który nie został ustawowo uznany za dzień wolny od pracy przez ustawę z 18.01.1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1920). Podkreśla się w literaturze, że oznaczenie dnia roboczego ma przede wszystkim istotne znaczenie dla ustalenia chwili otrzymania zlecenia płatniczego, czyli momentu, w którym uznaje się, że zlecenie płatnicze zostało otrzymane, jak też przy ustalaniu daty waluty. Jednocześnie zwraca się uwagę, że „pojęcie dnia roboczego odnosi się nie tyle np. do godzin otwarcia placówki, co do możliwości technicznych i organizacyjnych przeprowadzenia danej transakcji płatniczej o określonej porze” i „dlatego dni robocze mogą być różne odpowiednio do typu płatności i systemu wymaganego do jej przeprowadzenia”⁴¹.

6) goszczące państwo członkowskie – państwo członkowskie inne niż macierzyste państwo członkowskie, w którym dostawca

³⁹ Zob. art. 117a ust. 2 u.u.p.

⁴⁰ Szerzej na temat regulacji zasad wykonywania działalności przez dostawców świadczących wyłącznie usługę dostępu do informacji o rachunku zob. komentarz do art. 117a–117e.

⁴¹ M. Grabowski, *Ustawa...*, 2012, komentarz do art. 2 pkt 5.

świadczy usługi płatnicze, w tym za pośrednictwem agenta prowadzącego działalność w tym państwie lub przez znajdujący się w tym państwie oddział, lub wydawca pieniądza elektronicznego wydaje pieniądź elektroniczny, w tym przez znajdujący się w tym państwie oddział;

Goszczące państwo członkowskie, macierzyste państwo członkowskie, państwo członkowskie. Artykuł 2 pkt 21 u.u.p. zawiera definicję państwa członkowskiego. Jej właściwe ujęcie jest jednym z istotnych elementów zapewniających prawidłowe stosowanie w Polsce regulacji europejskich tworzących ramy prawne dla usług płatniczych, których zakres terytorialny obejmuje wszystkie państwa Unii Europejskiej, a także EOG⁴².

W rozumieniu przepisów ustawy o usługach płatniczych **państwem członkowskim** jest państwo członkowskie Unii Europejskiej albo państwo członkowskie EFTA – strona umowy o EOG. Obecnie stronami Porozumienia o EOG są Unia Europejska i jej 27 członków⁴³ oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia⁴⁴.

⁴² Europejski Obszar Gospodarczy powstał w wyniku podpisania 2.05.1992 r. Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, Dz.Urz. UE L 1 z 1994 r., s. 3, ze zm. (decyzja Rady i Komisji z 13.12.1993 r. w sprawie zawarcia Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, między Wspólnotami Europejskimi, ich Państwami Członkowskimi a Republiką Austrii, Republiką Finlandii, Republiką Islandii, Księstwem Liechtensteinu, Królestwem Norwegii, Królestwem Szwecji i Konfederacją Szwajcarską, Dz.Urz. UE L 1 z 1994 r., s. 1) między państwami członkami EFTA, Wspólnotą Europejską oraz 12 państwami będącymi wówczas członkami WE, samo zaś porozumienie weszło w życie 1.01.1994 r. Ze względu na fakt, że EOG rozszerza rynek wewnętrzny z jego tzw. czterema swobodami (swobodą przepływu towarów, kapitału, usług i osób) do trzech wskazanych państw EFTA, a także wprowadza strefę wolnego handlu i unię gospodarczą (z pominięciem unii celnej), państwa te muszą przyjąć część prawa UE. Tak jest również w przypadku dyrektywy 2015/2366. W różnych okresach historycznych członkami EOG były i są wszystkie albo większość państw UE oraz Islandia, Norwegia i Liechtenstein.

⁴³ Państwa członkowie UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luxemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Włochy (stan na 10.02.2021 r.).

⁴⁴ Wielką Brytanię obowiązywał między 1.02.2020 r. a 31.12.2020 r. okres przejściowy.

Natomiast określenia „goszczące państwo członkowskie” oraz „macierzyste państwo członkowskie” są terminami od dawna przyjętymi w regulacjach dotyczących rynku usług finansowych w Unii Europejskiej i EOG w związku obowiązującą na nim zasadą nadzoru państwa macierzystego. Ze względu na rozszerzenie katalogu licencjonowanych podmiotów świadczących usługi płatnicze, a co za tym idzie – wprowadzenie w stosunku do nich określonych regulacji w zakresie nadzoru oraz przyjęcie nowej terminologii (instytucja płatnicza, dostawca usług płatniczych), konieczne stało się, wzorem dyrektywy 2007/64/WE (art. 4 pkt 1 i 2), zdefiniowanie określeń „goszczące państwo członkowskie” oraz „macierzyste państwo członkowskie” w odniesieniu do rynku usług płatniczych (wskazać w tym miejscu można, że obecnie w dyrektywie 2015/2366 w wersji polskiej stosowane są określenia „państwo członkowskie pochodzenia” oraz „przyjmujące państwo członkowskie”, pomimo że w wersji angielskiej w obu wskazanych dyrektywach posłużono się tymi samymi pojęciami, to jest: „*home Member State*” i „*host Member State*”, i nie zmieniła się ich definicja legalna; jest to zatem jedynie różnica translacji terminów).

Kluczowe jest w tym przypadku określenie „**macierzyste państwo członkowskie**” (*home Member State*), przez które rozumie się państwo członkowskie, na terenie którego dostawca usług płatniczych lub wydawca pieniądza elektronicznego ma swoją siedzibę. Natomiast w sytuacji, gdy podmiot taki nie posiada siedziby, zgodnie z właściwym dla niego prawem państwa Unii Europejskiej lub EOG jest to państwo członkowskie, w którym znajduje się główne miejsce wykonywania działalności podmiotu. W relacji do omawianego pojęcia definiowane jest określenie „**goszczące państwo członkowskie**” (*host Member State*), które oznacza „inne niż macierzyste państwo członkowskie, w którym dostawca świadczy usługi płatnicze, w tym za pośrednictwem agenta prowadzącego działalność w tym państwie lub przez znajdujący się w tym państwie oddział, lub wydawca pieniądza elektronicznego wydaje pieniądź elektroniczny, w tym przez znajdujący się w tym państwie oddział” (art. 2 pkt 6 u.u.p.).

Takie ujęcie pozwala na prawidłowe ustalenie kompetencji organów nadzorczych poszczególnych państw, a także praw i obowiązków podmiotów działających na rynku usług płatniczych.

7) grupa:

- a) jednostkę dominującą wraz z jednostkami zależnymi oraz:
 - jednostką, w której jednostka dominująca lub jej jednostka zależna posiadają udziały albo akcje, lub
 - jednostką współzależną,
- b) jednostki powiązane w ten sposób, że więcej niż połowa członków organu zarządzającego, nadzorującego lub organów administrujących danej jednostki jednocześnie pełni funkcje kierownicze lub jest członkami organu nadzorującego lub organu administrującego innej jednostki, lub
- c) jednostki powiązane w ten sposób, że dana jednostka ma wpływ na kierowanie polityką finansową i operacyjną innej jednostki;

Grupa, jednostka, jednostka dominująca, jednostka współzależna, jednostka zależna. Ze względu na szczególne stosunki, jakie zachodzą między podmiotami działającymi w ramach tzw. grupy, niezbędna stała się modyfikacja ogólnie przyjętych w ustawie o usługach płatniczych rozwiązań, tak by uwzględniona została sytuacja, zarówno grupy, jak i jej członków, na rynku usług płatniczych lub wpływ, rzeczywisty czy potencjalny, specyfiki zachodzących wewnątrz niej relacji na ich działalność na rynku finansowym oraz funkcjonowanie na nim innych podmiotów (por. np. art. 9 ust. 3, art. 77 ust. 1 u.u.p.). Istnienie tego rodzaju rozwiązań wymusiło wprowadzenie przepisów określających samo pojęcie grupy (por. definicję z art. 4 pkt 40 dyrektywy 2015/2366).

Objaśnienie określenia „grupa” ujmuje jej istotę przez pryzmat wzajemnych zależności oraz powiązań podmiotów ją tworzących. Prawodawca wyróżnia trojaki rodzaj struktury, które można określać mianem grupy. Po pierwsze, może to być jednostka dominująca wraz z jednostkami zależnymi, przy czym grupa może być bardziej rozbudowana i obejmować oprócz wyżej wskazanych jednostkę, w której jednostka dominująca lub jej jednostka zależna posiadają udziały albo akcje, lub jednostkę współzależną. W kolejnej strukturze, drugim normatywnie wyróżnionym typie grupy, jednostki powiązane są w taki sposób, że więcej niż połowa członków organu zarządzają-

cego, nadzorującego lub organów administrujących danej jednostki jednocześnie pełni funkcje kierownicze lub jest członkami organu nadzorującego bądź organu administrującego innej jednostki. Ostatnią zaś jest ta, w której jednostki powiązane są w ten sposób, że dana jednostka ma wpływ na kierowanie polityką finansową i operacyjną innej jednostki.

W tym kontekście niezwykle istotne stają się określenia „jednostka”, „jednostka dominująca”, „jednostka współzależna” oraz „jednostka zależna”, które definiowane są na gruncie ustawy o rachunkowości i wolą prawodawcy przyjęte w niej ich rozumienie będzie miało zastosowanie także w ustawie o usługach płatniczych.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 2 ust. 1 u.r. przez pojęcie **jednostki** rozumieć należy mające siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) spółki handlowe (osobowe i kapitałowe, w tym również w organizacji) oraz spółki cywilne, z zastrzeżeniem pkt 2, a także inne osoby prawne, z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego;
- 2) osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki cywilne osób fizycznych i przedsiębiorstwa w spadku, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie oraz przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. poz. 1629 ze zm.), jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 2 mln euro;
- 3) przedsiębiorstwa w spadku działające zgodnie z ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw, jeżeli na dzień poprzedzający dzień otwarcia spadku prowadzone były księgi rachunkowe;
- 4) jednostki organizacyjne działające na podstawie Prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o fundu-

- szach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wielkość przychodów;
- 5) gminy, powiaty, województwa i ich związki, a także:
 - a) państwowe, gminne, powiatowe i wojewódzkie jednostki budżetowe,
 - b) gminne, powiatowe i wojewódzkie zakłady budżetowe;
 - 6) jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, z wyjątkiem spółek, o których mowa w pkt 1 i 2;
 - 7) oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych, w rozumieniu przepisów ustawy z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1252 ze zm.);
 - 8) jednostki niewymienione w pkt 1–6, jeżeli otrzymują na realizację zadań zleconych dotacje lub subwencje z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego bądź funduszy celowych – od początku roku obrotowego, w którym dotacje lub subwencje zostały im przyznane.

Wskazana definicja, skonstruowana na potrzeby przepisów w zakresie rachunkowości, nie zawsze przystaje do rozwiązań ustawy o usługach płatniczych. Wydaje się, że powinna ona zostać zmodyfikowana na potrzeby tej ustawy ze względu na kluczowe znaczenie tego terminu dla budowy innych określeń, jak: „jednostka dominująca”, „jednostka współzależna” oraz „jednostka zależna”. Tym bardziej że w ustawie o usługach płatniczych prawodawca odsyła do definicji tych zwrotów zawartych w ustawie o rachunkowości. W związku z tym odpowiednie ujęcie zakresu definicji w odniesieniu do określenia „jednostka” wykluczyłoby również ewentualne wątpliwości co do pozostałych, określających charakter i stopień powiązań, które będą decydować o stosunku dominacji czy zależności istniejącym pomiędzy danymi podmiotami.

Pojęcie **jednostki dominującej** wyznacza art. 3 ust. 1 pkt 37 u.r. ze względu na odesłanie zawarte w art. 2 pkt 13 u.u.p. Prawodawca

bardzo precyzyjnie określa w nim warunki decydujące o tym, czy jednostka może być uznana za dominującą. Ich analiza prowadzi do wniosku, że odnoszą się one do kilku obszarów funkcjonowania jednostki. Po pierwsze, dotyczą większości głosów w organie stanowiącym, po drugie – uprawnień do kierowania polityką jednostki, po trzecie – uprawnień do stanowienia organów zarządzających, administrujących i nadzorujących, a po czwarte – udziału w zarządzie⁴⁵.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 37 u.r. przez termin „jednostka dominująca” rozumie się „jednostkę będącą spółką handlową lub przedsiębiorstwem państwowym, sprawującą kontrolę nad jednostką zależną, w szczególności:

- a) posiadającą bezpośrednio lub pośrednio większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym jednostki zależnej, także na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu, wykonującymi prawa głosu zgodnie z wolą jednostki dominującej, lub
- b) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki zależnej w sposób samodzielny lub przez wyznaczone przez siebie osoby lub jednostki na podstawie umowy zawartej z innymi uprawnionymi do głosu, posiadającymi na podstawie statutu lub umowy spółki, łącznie z jednostką dominującą, większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym, lub
- c) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do powoływania i odwoływania większości członków organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących tej jednostki zależnej, lub
- d) będącą udziałowcem jednostki zależnej, której więcej niż połowę składu organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących w poprzednim roku obrotowym, w ciągu bieżącego roku obrotowego i do czasu sporządzenia sprawozdania finansowego za bieżący rok obrotowy stanowią osoby powołane do pełnienia tych funkcji w rezultacie wykonywania przez jednostkę dominującą prawa głosu w organach tej jednostki zależnej, chyba że inna

⁴⁵ Ustawa o rachunkowości, red. E. Walińska, LEX 2011, komentarz do art. 3.

jednostka lub osoba ma w stosunku do tej jednostki zależnej prawa, o których mowa w lit. a, c lub e, lub

- e) będącą udziałowcem jednostki zależnej i uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną tej jednostki zależnej, na podstawie umowy zawartej z tą jednostką zależną albo statutu lub umowy tej jednostki zależnej”.

Analizując dalej kluczowe dla określenia więzi zachodzących w grupie określenia, trzeba także odnieść się do zawartych w ustawie o rachunkowości zwrotów „jednostka współzależna” oraz „jednostka zależna”. W przypadku tej pierwszej w definicji zasadniczą rolę odgrywa właściwe ujęcie charakteru współdecydowania o działalności innego podmiotu. Przez pojęcie **jednostki współzależnej** należy rozumieć zatem „jednostkę, która jest współkontrolowana przez wspólników na podstawie zawartej pomiędzy nimi umowy, umowy spółki lub statutu” (art. 3 ust. 1 pkt 40 u.r.). Natomiast zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 39 u.r. **jednostka zależna** to jednostka będąca spółką handlową lub podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami obcego prawa handlowego, kontrolowana przez jednostkę dominującą.

- 8) **hybrydowa instytucja pieniądza elektronicznego – instytucję pieniądza elektronicznego wykonującą oprócz wydawania pieniądza elektronicznego, usług płatniczych lub działalności, o której mowa w art. 132j ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3, inną działalność gospodarczą;**

Instytucja pieniądza elektronicznego, krajowa instytucja pieniądza elektronicznego, unijna instytucja pieniądza elektronicznego, zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego, hybrydowa instytucja pieniądza elektronicznego. Objaśnienia określeń ustawowych zawarte w słowniczku omawianej ustawy, a dotyczące kolejno: instytucji pieniądza elektronicznego, krajowej instytucji pieniądza elektronicznego oraz unijnej instytucji pieniądza elektronicznego, zostały tak skonstruowane, że dopiero łączna ich interpretacja pozwala na wskazanie elementów w pełni charakteryzujących instytucje pieniądza elektronicznego. Wynika to z koncepcji przyjętej przez prawodawcę, który w pierwszej kolejności dokonał podziału instytucji pieniądza elektronicznego

na krajową i unijną, a dopiero następnie podał znaczenie tych pojęć, odwzorowując definicję zawartą w dyrektywie 2009/110/WE.

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego pojęcia **instytucji pieniądza elektronicznego** jest konsekwencją implementacji przepisów unijnych⁴⁶. Instytucje pieniądza elektronicznego to kategoria dostawców usług płatniczych, których przedmiotem działalności jest wydawanie („emisja”)⁴⁷ pieniądza elektronicznego⁴⁸, choć mogą oni również świadczyć usługi płatnicze oraz usługi dodatkowe (ściśle powiązane z wydawaniem pieniądza elektronicznego i świadczeniem usług płatniczych), prowadzić systemy płatności, a nawet wykonywać inną działalność gospodarczą (por. art. 132j ust. 1 u.u.p.).

W ustawie o usługach płatniczych, przyjmując jako kryterium klasyfikacji miejsce uzyskania zezwolenia na wydawanie pieniądza elektronicznego, można wyróżnić dwie kategorie instytucji pieniądza elektronicznego: krajową i unijną.

Krajowa instytucja pieniądza elektronicznego to osoba prawna z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, która uzyskała zezwolenie KNF na prowadzenie działalności w charakterze instytucji pieniądza elektronicznego⁴⁹. Natomiast **unijna instytucja pieniądza**

⁴⁶ Wcześniej dyrektywy 2000/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 18.09.2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością (Dz.Urz. UE L 275, s. 39), która utraciła moc ze skutkiem od 30.04.2011 r., a obecnie dyrektywy 2009/110/WE.

⁴⁷ Polski prawodawca posługuje się określeniem „wydanie” pieniądza elektronicznego. Wynika to z chęci uniknięcia używania w tym przypadku pojęcia emisji dla wyraźnego odróżnienia od emisji pieniądza dokonywanej przez NBP, do której bank centralny ma wyłączne prawo. Natomiast w polskiej wersji językowej dyrektywy 2009/110/WE stosuje się określenie „emisja” pieniądza elektronicznego.

⁴⁸ Zgodnie ze standardem wprowadzonym w dyrektywie 2009/110/WE w państwach UE i EOG instytucja pieniądza elektronicznego oznacza osobę prawną, której udzielono zezwolenia na emisję pieniądza elektronicznego (art. 2 pkt 1 dyrektywy).

⁴⁹ W Polsce dotychczas zezwolenie KNF na prowadzenie działalności w charakterze krajowej instytucji pieniądza elektronicznego uzyskała Billon Solutions spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (stan na 10.02.2021 r.).

elektronicznego to osoba prawna z siedzibą na terytorium innego niż Rzeczpospolita Polska państwa Unii Europejskiej lub EOG, której właściwe organy nadzorcze wydały zezwolenie na wydawanie pieniądza elektronicznego.

Obok krajowej i unijnej instytucji pieniądza na gruncie ustawy o usługach płatniczych wyróżniona została dodatkowo **zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego**. Jest ona jednak wyłączona z zakresu określenia „instytucja pieniądza elektronicznego”, gdyż zgodnie z art. 2 pkt 10a u.u.p. instytucja pieniądza elektronicznego to jedynie krajowa i unijna instytucja pieniądza elektronicznego. Wyodrębnienie zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wynika z potrzeby objęcia jej szczególnym reżimem prawnym. W odróżnieniu od instytucji pieniądza elektronicznego (krajowej i unijnej) nie ma do niej zastosowania zasada jednolitej licencji, co w konsekwencji oznacza, że prowadzenie na terytorium Polski działalności w zakresie wydawania pieniądza elektronicznego przez oddział zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wymaga uzyskania zezwolenia KNF (art. 132zh u.u.p.). Jest to następstwem faktu, że zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego to podmiot z siedzibą w państwie niebędącym państwem należącym do Unii Europejskiej lub EOG. Jednocześnie prawodawca nie wymaga, by zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego była osobą prawną – jest to podmiot, inny niż bank zagraniczny, uprawniony zgodnie z prawem państwa siedziby do wydawania pieniądza elektronicznego.

Kolejna systematyzacja instytucji pieniądza elektronicznego, której można dokonać, bazując na stosowanych określeniach ustawowych, których znaczenie definiowane jest w art. 2 u.u.p., to podział oparty na kryterium zakresu przedmiotowego działalności instytucji pieniądza elektronicznego. Prawodawca wyróżnia bowiem tzw. **hybrydową instytucję pieniądza elektronicznego**. Jej działalność wykracza poza działalność na rynku usług płatniczych. Dopuszcza się, by oprócz wydawania pieniądza elektronicznego, świadczenia usług płatniczych oraz usług ściśle powiązanych z wydawaniem pieniądza elektronicznego i świadczeniem usług płatniczych, prowadzenia systemów płatności

wykonywała inną działalność gospodarczą. *A contrario* pozostałe instytucje pieniądza elektronicznego można określać jako niehybrydowe.

- 9) **hybrydowa instytucja płatnicza – instytucję płatniczą wykonującą oprócz usług płatniczych, wydawania pieniądza elektronicznego lub działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3, inną działalność gospodarczą;**

Instytucja płatnicza, hybrydowa instytucja płatnicza, krajowa instytucja płatnicza, unijna instytucja płatnicza. Artykuł 2 pkt 11 u.u.p. zawiera definicję legalną **instytucji płatniczej**. W jej definiensie wyliczone zostały elementy zakresu znaczeniowego, tj. krajowa i unijna instytucja płatnicza. Takie ujęcie powoduje, że w istocie prawodawca dokonał wyjaśnienia *idem per idem*, tym samym nie tyle informując o znaczeniu definiowanej nazwy, ile pozwalając wskazać rodzaje instytucji płatniczych wyróżniane na gruncie prawa polskiego (krajowa instytucja płatnicza i unijna instytucja płatnicza). Z tego względu konieczne jest wyprowadzenie klarownej i precyzyjnej definicji instytucji płatniczej z całokształtu przepisów ustawy o usługach płatniczych. Dokonując ich analizy, trzeba mieć jednocześnie na uwadze, że wprowadzenie do polskiego języka prawnego określenia „instytucja płatnicza” w zupełnie nowym znaczeniu⁵⁰ jest wynikiem wdrożenia przepisów dyrektywy 2007/64/WE. Skutkiem przyjęcia ujednoliconych ram prawnych dla usług płatniczych w Unii Europejskiej i EOG jest, po pierwsze, rozszerzenie katalogu podmiotów regulowanych świadczących owe usługi o tzw. instytucje płatnicze jako jednych z dostawców usług płatniczych. Po drugie, na poziomie regulacji unijnych zostały wyznaczone konieczne wymogi dla uzyskania autoryzacji na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej, zasady nadzoru nad jej tworzeniem i funkcjonowaniem, określony również został zakres przedmiotowy jej działalności. Ten ostatni obejmuje świadczenie

⁵⁰ Pojęcie instytucji płatniczej stosowane jest także w ustawie z 20.04.2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. z 2019 r. poz. 1465 ze zm.). W przywołanej ustawie wskazuje się, że jest nią minister właściwy do spraw finansów publicznych. W tym kontekście instytucja płatnicza to podmiot odpowiedzialny za przygotowywanie i składanie wniosków o płatności do KE w związku z pozyskiwaniem środków z funduszy strukturalnych.

usług płatniczych⁵¹ (dominujący przedmiot działalności) oraz innych usług dozwolonych dyrektywą 2015/2366, co w zamierzeniu prawodawcy unijnego powinno pozwolić na wyraźne odróżnienie instytucji płatniczej od innych podmiotów funkcjonujących na rynku finansowym⁵². Instytucja płatnicza na rynku unijnym ma zatem prowadzić specjalistyczny rodzaj działalności⁵³. Następstwem przyjęcia przez państwa Unii Europejskiej oraz EOG jednolitych wymogów licencyjnych na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej, stosowania zasady wzajemnego uznawania autoryzacji i regulacji krajowych oraz sprawowania nadzoru przez organ nadzorczy kraju pochodzenia była możliwość wprowadzenia w stosunku do instytucji płatniczej zasady jednolitej licencji⁵⁴.

Polski prawodawca, mając na względzie wymienione wyżej zasady (jednolitej licencji, nadzoru państwa pochodzenia i uznawania regulacji krajowych państw członków Unii Europejskiej lub EOG), przy implementacji nieobowiązującej już dyrektywy 2007/64/WE⁵⁵ zgodnie z jej rozwiązaniami przyjął, że instytucja płatnicza jest osobą prawną działającą na podstawie zezwolenia na świadczenie usług płatniczych (autoryzacji) uzyskanego od władz nadzorczych w państwie macierzystym, która może na jego podstawie oraz zgodnie z jego zakresem dostarczać i wykonywać usługi płatnicze na terenie wszystkich państw Unii Europejskiej oraz EOG. Jednakże nie stanowi o tym wprost. Wynika to z całokształtu przepisów ustawy o usługach płatniczych. Natomiast jednoznacznie dokonuje on rozróżnienia na **unijną instytucję płatniczą**, będącą zgodnie z przyjętą definicją legalną (art. 2 pkt 32 u.u.p.) osobą prawną, której właściwe organy nadzorcze wydały zezwolenie na świadczenie usług płatniczych, oraz **krajową instytucję**

⁵¹ Usługi płatnicze, których dotyczy dyrektywa 2015/2366, zostały zdefiniowane w załączniku do tej dyrektywy.

⁵² A. Zalcewicz, *Proces integracji europejskiego rynku usług płatniczych – wyzwania regulacyjne*, „Ekonomia i Prawo” 2011/1, s. 321–340.

⁵³ Zob. szerzej A. Zalcewicz, *Instytucja płatnicza na gruncie regulacji europejskich*, PUG 2011/5, s. 7–15.

⁵⁴ Zob. szerzej W. Srokosz, *Instytucje parabankowe w Polsce*, Warszawa 2011, s. 610–614.

⁵⁵ Obecnie w ten sam sposób zasady te normuje dyrektywa 2015/2366.

płatniczą, będącą osobą prawną, która zgodnie z art. 60 ust. 1 u.u.p. uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej (art. 2 pkt 16 u.u.p.). Takie zróżnicowanie pozwala na odrębne traktowanie obu rodzajów instytucji, uwzględniające rozwiązania unijne oraz poszczególnych państw. Tworzenie i funkcjonowanie tej pierwszej jest regulowane właściwymi przepisami krajowymi jej państwa macierzystego, polski prawodawca zaś wprowadza jedynie przepisy pozwalające na realizację w stosunku do niej zasady jednolitej licencji (art. 96 u.u.p.) oraz niezbędnych działań służących ochronie użytkowników usług płatniczych i bezpieczeństwu rynku finansowego (m.in. art. 97, 104 u.u.p.). Natomiast szczegółowo reguluje on zasady prowadzenia działalności przez krajowe instytucje płatnicze.

Istotnym elementem określającym ten typ instytucji finansowej jest świadczenie usług płatniczych, które jednocześnie charakteryzuje podstawowy – dla klasyfikacji z punktu widzenia poddania szczególnym wymogom podejmowania i prowadzenia działalności na rynku finansowym – obszar jej aktywności gospodarczej. W związku z tym, tak jak w innych państwach Unii Europejskiej⁵⁶, polski prawodawca definiuje pojęcie usług płatniczych (zob. komentarz do art. 3). Niemniej oprócz świadczenia owych usług wydawania pieniądza elektronicznego może ona wykonywać także inną działalność, np. świadczyć ściśle powiązane ze świadczeniem usług płatniczych usługi dodatkowe, takie jak wymiana walut czy usługi bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych przekazanych w celu wykonania transakcji płatniczej (zob. art. 74 u.u.p.). Instytucję płatniczą wykonującą oprócz usług płatniczych, wydawania pieniądza elektronicznego oraz działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i 2 i ust. 3 u.u.p., również inną działalność gospodarczą prawodawca określa mianem **hybrydowej**.

Charakteryzując instytucję płatniczą przez pryzmat zakresu dozwolonej aktywności, nie można pominąć także ograniczeń, jakie nałożył

⁵⁶ Zob. np. Austria – § 1(2) Zahlungskdienstegesetz; Czechy – § 3(1) Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku; Dania – Lov om betalings tjenester og elektroniske penge, załącznik 1.

polski prawodawca w tym obszarze, implementując postanowienia nieobowiązującej już dyrektywy 2007/64/WE (zachowane w dyrektywie 2015/2366). Przede wszystkim krajowe instytucje płatnicze mogą tylko w ograniczonym zakresie udzielać pożyczek (tzw. kredyt płatniczy), i to wyłącznie przy spełnieniu ściśle określonych warunków (zob. art. 74 ust. 3 u.u.p.). Zakazuje się im natomiast prowadzenia działalności polegającej na przyjmowaniu depozytów lub innych środków pieniężnych podlegających zwrotowi, za wyjątkiem przyjmowania środków pod tytułem zwrotnym w celu obciążenia ich wyłącznie ryzykiem wynikającym z wykonywania usług płatniczych (art. 7 ust. 2 u.u.p.).

Podsumowując tę część objaśnień do komentowanych przepisów, uznać należy, że krajowa instytucja płatnicza jest osobą prawną działającą na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej udzielonego przez organ nadzoru (KNF), świadczącą wyspecjalizowane usługi finansowe (usługi płatnicze), a także wykonującą inną dozwoloną działalność gospodarczą⁵⁷.

Warto także podkreślić, że polski prawodawca, dokonując wdrożenia przepisów dyrektywy 2007/64/WE, zaimplementował do polskiego języka prawnego określenie „instytucja płatnicza”. Dodatkowo jednak wprowadzone zostały nieznanne prawu europejskiemu pojęcia: „hybrydowa instytucja płatnicza”, „krajowa instytucja płatnicza” oraz „unijna instytucja płatnicza”.

9a) hybrydowe biuro usług płatniczych – biuro usług płatniczych wykonujące oprócz usług płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6, inną działalność gospodarczą;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 2a „Biuro usług płatniczych, hybrydowe biuro usług płatniczych”.

⁵⁷ Krajowymi instytucjami płatniczymi są m.in.: First Data Polska SA, CashBill SA, eCard SA, Dotpay spółka z o.o., Currency One SA., Zrzutka.pl spółka z o.o.

9aa) hybrydowa mała instytucja płatnicza – małą instytucję płatniczą wykonującą oprócz którejkolwiek z usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–6, lub działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i ust. 3, inną działalność gospodarczą;

Hybrydowa mała instytucja płatnicza to mała instytucja płatnicza wykonująca oprócz usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–6 u.u.p., lub działalności, o której mowa w art. 74 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 u.u.p., inną działalność. W pierwszych projektach nowelizacji inna działalność ograniczana była jedynie do działalności z art. 6 u.u.p. i choć wprowadzenie takiego ograniczenia byłoby dopuszczalne na podstawie dyrektywy PSD2, słusznie projektodawca zrezygnował z niego w kolejnych wersjach projektu nowelizacji. W stosunku do hybrydowej instytucji płatniczej hybrydowa mała instytucja płatnicza nie może prowadzić systemów płatności, może natomiast udzielać kredytu płatniczego, pod warunkiem że kredyt ten nie jest udzielany na okres dłuższy niż 12 miesięcy, ze środków pieniężnych otrzymanych lub przechowywanych w celu wykonania transakcji płatniczej.

9b) identyfikator dostawcy – kombinację cyfr pozwalającą na jednoznaczne zidentyfikowanie dostawcy usług płatniczych prowadzącego rachunki płatnicze i uczestniczącego w systemach płatności, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 4–6, 8 i 9;

Definicja **identyfikatora dostawcy** pojawiła się w projekcie noweli z 30.11.2016 r. dopiero na etapie prac legislacyjnych w Stałym Komitecie Rady Ministrów. Do pierwotnej wersji definicji dodany został zwrot „prowadzącego rachunki płatnicze i uczestniczącego w systemach płatności, o którym mowa w art. 4 ust. 2 pkt 4–6 i 9”. Poszerzona wersja definicji dotyczyła wówczas następujących dostawców usług płatniczych: instytucji pieniądza elektronicznego, oddziałów podmiotów świadczących w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim pocztowe usługi płatnicze, Poczty Polskiej S.A. (w zakresie świadczonych przez nią usług płatniczych), instytucji płatniczych, SKOK lub KSKOK.

Podczas prac sejmowych we właściwych komisjach definicję słusznie ostatecznie uzupełniono, dodając do wcześniejszego sformułowania także art. 4 ust. 2 pkt 8, a więc do grona dostawców w rozumieniu tej definicji dołączyły także organy administracji publicznej.

9c) incydent – niespodziewane zdarzenie, które ma niekorzystny wpływ na integralność, dostępność, poufność, autentyczność lub ciągłość świadczenia usług płatniczych albo stwarza znaczne prawdopodobieństwo, że taki wpływ będzie mieć, lub serię takich zdarzeń;

Pojęcie **incydentu** ściśle wiąże się z nowymi wymogami nałożonymi nowelą z 10.05.2018 r. na dostawców usług płatniczych w zakresie bezpieczeństwa świadczenia tych usług. Wymogami tymi są przede wszystkim: obowiązek utrzymywania skutecznej procedury zarządzania incydentami z art. 32f ust. 1 pkt 1 u.u.p. (w przypadku krajowych instytucji płatniczych rozwijany dodatkowo w art. 64a ust. 1 pkt 4 lit. b u.u.p.) oraz obowiązki informacyjne w sytuacji wystąpienia poważnego incydentu z art. 32g u.u.p. (por. szerzej komentarz do tych przepisów).

Definicja legalna incydentu z art. 2 pkt 9c u.u.p. wzorowana jest na treści wytycznych EUNB dotyczących zgłaszania poważnych incydentów⁵⁸ (por. szerzej komentarz do art. 32g). Wytyczne te istotnie rozwijają pojęcie incydentu w kontekście świadczenia usług płatniczych w stosunku do przepisów ustawy o usługach płatniczych. Wprowadzają one m.in. podział na incydenty operacyjne oraz incydenty związane z bezpieczeństwem, a także określają szczegółowe zasady klasyfikacji incydentów jako poważnych (Wytyczna 1). Zawarto w nich również uszczegółowienie takich pojęć, jak „integralność”, „dostępność”, „poufność” czy „ciągłość”, o których mowa w art. 2 pkt 9c u.u.p.

⁵⁸ EUNB, *Wytyczne dotyczące zgłaszania poważnych incydentów zgodnie z dyrektywą (UE) 2015/2366 (PSD2)*, EBA/GL/2017/10, 19.12.2017 r., <https://eba.europa.eu/regulation-and-policy/payment-services-and-electronic-money/guidelines-on-major-incidents-reporting-under-psd2> (dostęp: 28.12.2020 r.).

Warto wskazać, że w toku prac nad nowelą z 10.05.2018 r. polski ustawodawca zdecydował się wprowadzić do niej definicję legalną incydentu, pomimo że takiej definicji nie zawiera dyrektywa PSD2. Decyzję tę należy ocenić negatywnie, ponieważ może ona skutkować niepożądanymi wątpliwościami w przyszłej praktyce polskiego rynku płatniczego.

Jak wspomniano, na poziomie unijnym pojęcie incydentu jest precyzowane w treści wydanych przez EUNB wytycznych dotyczących zgłaszania poważnych incydentów. W praktyce wytyczne te mają istotne znaczenie dla zapewnienia tożsamej wykładni przepisów dyrektywy PSD2 we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej. Określona w art. 2 pkt 9c u.u.p. definicja incydentu wprowadzie wzoruje się na powyższych wytycznych, jednak nie odzwierciedla w pełni ich treści. Ponadto wprowadzenie w treści ustawy o usługach płatniczych niejako równoległej definicji incydentu rodzi ryzyko pojawienia się w przyszłości dodatkowych wątpliwości interpretacyjnych w razie ewentualnej zmiany wytycznych EUNB⁵⁹. Zapewnienie spójności treści art. 2 pkt 9c. u.u.p. ze zmienionymi wytycznymi będzie wówczas wymagało przeprowadzenia w Polsce standardowego procesu legislacyjnego. Proces ten jest zwykle o wiele bardziej pracochłonny niż wewnętrzne procedury EUNB. W szerszej perspektywie może to doprowadzić do osłabienia konkurencyjności polskiego rynku płatniczego w stosunku do rynków innych państw członkowskich Unii Europejskiej z uwagi na powstałe rozbieżności. Na negatywną ocenę wprowadzenia w ustawie o usługach płatniczych definicji legalnej incydentu wpływa również fakt, że definicja ta posługuje się szeregiem nieostrych określeń, takich jak „niekorzystny wpływ” czy „znaczne prawdopodobieństwo”. Sama w sobie, zwłaszcza bez kontekstu zawartego w wytycznych EUNB, nie posiada ona więc w praktyce istotnego waloru interpretacyjnego.

⁵⁹ Art. 96 ust. 4 dyrektywy PSD2 zobowiązuje EUNB do dokonywania regularnego, nie rzadziej niż co 2 lata, przeglądu wytycznych dotyczących zgłaszania poważnych incydentów zgodnie z dyrektywą 2015/2366 (PSD2).

9d) indywidualne dane uwierzytelniające – indywidualne dane zapewniane użytkownikowi przez dostawcę usług płatniczych do celów uwierzytelnienia;

Wprowadzenie pojęcia **indywidualnych danych uwierzytelniających** do przepisów ustawy o usługach płatniczych wynika z implementacji art. 4 pkt 31 dyrektywy PSD2. Poprzez indywidualne dane uwierzytelniające rozumieć należy skonkretyzowane dane, w które dostawca usług płatniczych (np. bank) zaopatruje użytkownika dla potrzeb uwierzytelniania, czyli potwierdzenia jego tożsamości lub potwierdzenia ważności stosowanego przez niego instrumentu płatniczego. Przykładem takich indywidualnych danych uwierzytelniających mogą być loginy, inne identyfikatory użytkownika, hasła, kody (hasła) przesyłane za pośrednictwem kanałów SMS czy też klucze dostępowe. Dostawcy usług płatniczych pełnią zatem rolę swego rodzaju wydawcy takich danych i wykorzystują je dla celów uwierzytelniania użytkownika, w tym SCA⁶⁰. Wskazać należy, że dostawcy zapewniający użytkownikowi indywidualne dane uwierzytelniające zobowiązani są do zachowania poufności i integralności takich danych na wszystkich etapach uwierzytelniania użytkownika, w tym zobowiązani są do przestrzegania określonych zasad związanych z wydawaniem takich danych, przekazaniem ich użytkownikowi, odnowieniem, jak również unieważnieniem⁶¹.

10) instrument płatniczy – zindywidualizowane urządzenie lub uzgodniony przez użytkownika i dostawcę zbiór procedur,

⁶⁰ Szerzej na temat wykorzystania indywidualnych danych uwierzytelniających dla potrzeb SCA zob. komentarz do art. 2 pkt 26aa, art. 32i u.u.p. oraz P. Widawski, *Silne uwierzytelnianie klienta w dyrektywie PSD II i projekcie RTS EBA*, MPB 2017/7–8, s. 107–110. Zob. A. Zalcewicz, *Silne uwierzytelnianie klienta w świetle przepisów normujących wymogi bezpieczeństwa płatności – wybrane problemy*, PUG 2019/12, s. 12–17.

⁶¹ Szerzej zob. art. 22–27 RTS ws. SCA i CSC; zob. M. Miąsko [w:] *Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji – praktyczny komentarz*, red. J. Byrski, Warszawa 2020, s. 31–39.

wykorzystywane przez użytkownika do złożenia zlecenia płatniczego;

Termin „**instrument płatniczy**” został przyjęty na określenie każdego urządzenia czy zbioru procedur, które będą wykorzystywane przez użytkownika do złożenia zlecenia płatniczego i zrealizowania transakcji płatniczej. Instrument płatniczy nie jest prawnym środkiem płatniczym – jak pieniądź gotówkowy, czyli banknoty i monety⁶² – ale pozwala na zainicjowanie zlecenia płatniczego i zrealizowanie płatności. Tym terminem objęte zostały elektroniczne instrumenty płatnicze, czyli występujące powszechnie już karty płatnicze, karty wirtualne, instrumenty pieniądza elektronicznego (np. elektroniczna portmonetka, czyli elektroniczna przedpłacona karta). Przez instrument płatniczy należy też rozumieć każdą inną procedurę, która pozwala na zrealizowanie transakcji płatniczej (np. w przypadku bankowości internetowej ustalony w tym celu numer klienta, zindywidualizowane hasło, kody dostępu).

Instrument płatniczy służy więc zrealizowaniu transakcji płatniczej. Może przybierać różną postać i wykorzystywać zarówno tradycyjne formy (np. bezgotówkowe instrumenty płatnicze, jak polecenie przelewu⁶³, polecenie zapłaty), jak i (coraz częściej) nowoczesne narzędzia i technologie⁶⁴, doprowadzając w konsekwencji do zrealizowania transakcji płatniczej.

⁶² Na temat różnych postaci pieniądza zob. T. Dybowski, A. Pyrżyńska [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 5, *Prawo zobowiązań – część ogólna*, red. E. Łętowska, Warszawa 2006, s. 217.

⁶³ Tak też przyjęto w wyroku TS z 9.04.2014 r., C-616/11, T-Mobile Austria GmbH v. Verein für Konsumenteninformation, EU:C:2014:242; zob. również krytycznie M. Grabowski, *Pojęcie instrumentów płatniczych. Glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 9.04.2014 r., C-616/11*, EPS 2015/8, s. 43.

⁶⁴ Zob. J. Górka, *Konkurencyjność form pieniądza i instrumentów płatniczych*, Warszawa 2009, s. 59, który wskazuje na podział instrumentów płatniczych w ujęciu Niebieskiej Księgi EBC oraz Czerwonej Księgi Banku Rozrachunków Międzynarodowych; K.P. Łabenda, *Instrumenty płatnicze*, Sopot 2006; D. Cyman, *Elektroniczne...*; A. Matuszyk, P.G. Matuszyk, *Instrumenty bankowości internetowej*, Warszawa 2006.

10a) instytucja pieniądza elektronicznego – krajową instytucję pieniądza elektronicznego i unijną instytucję pieniądza elektronicznego;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 8 „Instytucja pieniądza elektronicznego, krajowa instytucja pieniądza elektronicznego, unijna instytucja pieniądza elektronicznego, zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego, hybrydowa instytucja pieniądza elektronicznego”.

11) instytucja płatnicza – krajową instytucję płatniczą i unijną instytucję płatniczą;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 9 „Instytucja płatnicza, hybrydowa instytucja płatnicza, krajowa instytucja płatnicza, unijna instytucja płatnicza”.

12) jednostka – jednostkę w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2019 r. poz. 351, 1495, 1571, 1655 i 1680), zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 7 „Grupa, jednostka, jednostka dominująca, jednostka współzależna, jednostka zależna”.

13) jednostka dominująca – jednostkę dominującą w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy o rachunkowości;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 7 „Grupa, jednostka, jednostka dominująca, jednostka współzależna, jednostka zależna”.

14) jednostka współzależna – jednostkę współzależną w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 40 ustawy o rachunkowości;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 7 „Grupa, jednostka, jednostka dominująca, jednostka współzależna, jednostka zależna”.

15) jednostka zależna – jednostkę zależną w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 39 ustawy o rachunkowości;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 7 „Grupa, jednostka, jednostka dominująca, jednostka współzależna, jednostka zależna”.

15a) karta płatnicza – kartę uprawniającą do wypłaty gotówki lub umożliwiającą złożenie zlecenia płatniczego za pośrednictwem akceptanta lub agenta rozliczeniowego, akceptowaną przez akceptanta w celu otrzymania przez niego należnych mu środków, w tym kartę płatniczą w rozumieniu art. 2 pkt 15 rozporządzenia (UE) 2015/751;

Karta płatnicza. Nowela z 30.11.2016 r. nadała nowe brzmienie definicji karty płatniczej oraz uchyliła pkt 15aa i pkt 15ab. Oznacza to, że zostały uchylone definicje karty debetowej i karty kredytowej.

Dotychczasowa definicja **karty płatniczej** wskazywała na jej funkcje. W nowym brzmieniu w definicji ponownie zostały podkreślone dwie funkcje karty płatniczej, a więc możliwość dokonywania z jej wykorzystaniem wypłaty gotówki oraz możliwość złożenia zlecenia płatniczego za pośrednictwem akceptanta lub agenta rozliczeniowego. Przy czym zostało podkreślone, że możliwość złożenia zlecenia za pośrednictwem akceptanta następuje wówczas, gdy ten sposób otrzymania należnych środków jest przez niego akceptowany w celu otrzymania należnych mu środków pieniężnych.

Nowa definicja, wskazując na dwie zasadnicze funkcje karty płatniczej, nie precyzuje rodzajów kart płatniczych. W tym zakresie odwołuje się także do ujęcia karty płatniczej w rozumieniu art. 2 pkt 15 rozporządzenia 2015/751, stwierdzając, że jest to również karta w rozumieniu rozporządzenia.

Z kolei wskazane rozporządzenie w art. 2 pkt 15 przyjmuje: „karta płatnicza» oznacza instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą debetową lub kredytową”. Jednocześnie

nie w art. 2 pkt 33 i 34 rozporządzenia 2015/751 karta debetowa oraz karta kredytowa zostały dookreślone jako instrument płatniczy, przy czym podkreśla się, że karta debetowa nie może występować jako karta przedpłacona. Z kolei w art. 2 pkt 35 rozporządzenia 2015/751 zdefiniowana została także karta przedpłacona⁶⁵ – jako instrument płatniczy, na którym przechowywany jest pieniądz elektroniczny.

Niewątpliwie karta płatnicza, jako instrument płatniczy zaliczany do kategorii elektronicznych instrumentów płatniczych, pozwala przede wszystkim na wypłatę gotówki (np. w bankomatach) oraz na złożenie zlecenia płatniczego za pośrednictwem akceptanta lub agenta rozliczeniowego, a więc na dokonanie płatności w punktach usługowo-handlowych, które akceptują taką formę płatności.

W praktyce funkcjonuje wiele rodzajów kart płatniczych, dlatego też zdefiniowanie karty płatniczej jest trudne. Dzieli się karty w odniesieniu do różnych kryteriów. Dlatego też w definicji ograniczono się do zdefiniowania karty płatniczej przez wskazanie na jej podstawowe funkcje⁶⁶, czyli możliwość dokonania wypłaty środków pieniężnych oraz realizowania płatności w punktach, które akceptują taką formę zapłaty (dotyczy to tych podmiotów – akceptantów – które mają zawartą umowę z agentem rozliczeniowym czy wydawcą karty płatniczej). Tym bardziej że transakcje płatnicze, które mogą być zainicjowane z wykorzystaniem karty – w ujęciu rozporządzenia 2015/751 – mogą być realizowane z wykorzystaniem różnych urządzeń wyposażonych w apli-

⁶⁵ Art. 2 pkt 33 rozporządzenia 2015/751: „karta debetowa» oznacza instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą debetową, z wyłączeniem transakcji realizowanych przy użyciu kart przedpłaconych»; art. 2 pkt 34 rozporządzenia 2015/751: „karta kredytowa» oznacza instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji kartą kredytową»; art. 2 pkt 35 rozporządzenia 2015/751: „karta przedpłacona» oznacza instrument płatniczy, na którym przechowywany jest pieniądz elektroniczny zdefiniowany w art. 2 pkt 2 dyrektywy 2009/110/WE”.

⁶⁶ W doktrynie dokonuje się podziału kart płatniczych z uwzględnieniem różnych kryteriów; zob. więcej R.W. Kaszubski, Ł. Objezta, *Karty płatnicze w Polsce*, Warszawa 2012, s. 61; zob. również A. Bury, *Karty płatnicze*, Warszawa 1999; M. Smaga, *Karty płatnicze*, Kraków 1998; Z. Ofiarski, *Prawo bankowe. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 218.

kać płaćniczą, niekoniecznie tylko z wykorzystaniem karty w ścisłym tego słowa znaczeniu, czyli korzystając z tzw. kawałka plastiku.

Zwrócić należy bowiem uwagę, że w art. 2 pkt 20 rozporządzenia 2015/751 wprowadzono również pojęcie instrumentu płatniczego opartego na karcie. Jest to instrument płatniczy, który pozwala zainicjować transakcję w oparciu o kartę, a który stanowi urządzenie wyposażone w aplikację płatniczą. Takim urządzeniem może być sama karta (jako „kawałek plastiku”), może to być telefon komórkowy wyposażony w odpowiednią aplikację płatniczą czy też komputer albo każde inne urządzenie wyposażone w aplikację płatniczą. Dlatego też trudno jest zdefiniować rodzaje kart płatniczych – należy mieć przede wszystkim na uwadze funkcję płatniczą, którą pełnią. Natomiast postać, w której występują, może być różna. Dlatego też w rozporządzeniu 2015/751 definicje karty kredytowej i karty debetowej nie wyjaśniają istoty tych kart. Natomiast sięgając do definicji transakcji kartą kredytową, można zrozumieć istotę danego rodzaju karty. W art. 2 pkt 5 rozporządzenia 2015/751 przyjmuje się: „«transakcja kartą kredytową» oznacza transakcję płatniczą realizowaną w oparciu o kartę, w wyniku której płatnik zostaje w całości lub w części obciążony kwotą transakcji w ustalonym wcześniej konkretnym terminie w miesiącu kalendarzowym, zgodnie z wcześniej ustalonym limitem kredytowym, z odsetkami lub bez”.

W rozporządzeniu 2015/751 mowa jest również o transakcji płatniczej realizowanej z wykorzystaniem karty. W ujęciu tej definicji oznacza ona „usługę opartą na infrastrukturze systemu kart płatniczych i jego zasadach biznesowych w celu realizacji transakcji płatniczej za pomocą dowolnej karty bądź urządzenia lub oprogramowania telekomunikacyjnego, cyfrowego lub informatycznego, jeżeli prowadzi to do dokonania transakcji kartą debetową lub kredytową. Transakcje płatnicze realizowane w oparciu o kartę nie obejmują transakcji realizowanych w oparciu o inne rodzaje usług płatniczych”.

Jak można wnioskować z powyższych definicji, o zakwalifikowaniu do kategorii transakcji dokonywanych z wykorzystaniem karty decyduje sposób realizacji transakcji. Wprawdzie rozporządzenie 2015/751

wyróżnia kartę debetową, kartę kredytową oraz kartę przedpłaconą⁶⁷, jednak – na co należy zwrócić uwagę – pojęciem transakcji realizowanej kartą objęte zostały tylko karty debetowa oraz kredytowa. Karta przedpłacona jest w ujęciu rozporządzenia traktowana jako instrument, na którym przechowywany jest pieniądz elektroniczny. Z kolei transakcje realizowane kartą mogą być dokonane z wykorzystaniem różnych urządzeń czy oprogramowania. Urządzeniem tym może być np. telefon komórkowy czy laptop wyposażony w stosowną aplikację (mowa jest wówczas o tzw. instrumentach płatniczych opartych na karcie). O tym, czy jest to karta płatnicza, czy też instrument płatniczy oparty na karcie, decyduje sposób inicjowania transakcji, a następnie rozliczenia pomiędzy wydawcą a posiadaczem karty czy instrumentu opartego na karcie.

15aa) (uchylony)

Przepis ten został uchylony nowelą z 30.11.2016 r., niemniej uwagi dotyczące samego pojęcia karty debetowej pozostają aktualne, wskazując bowiem na istotę karty debetowej. W rozporządzeniu 2015/751, do którego odwołuje się definicja karty płatniczej (zob. pkt 15a powyżej), karta debetowa została zdefiniowana poprzez wyjaśnienie pojęcia transakcji kartą debetową. W jej ujęciu są to transakcje realizowane w oparciu o kartę niebędącą kartą kredytową. Z kolei transakcja kartą kredytową została określona jako transakcja, w wyniku której w ramach udzielonego limitu kredytowego płatnik zostaje obciążony w części lub w całości w ustalonym w umowie terminie.

Dotychczasowa definicja **karty debetowej**, czyli jednej z odmian karty płatniczej (wyróżnianej według kryterium odwołującego się do kryterium kredytowego⁶⁸), wskazuje na jej funkcje. Karta debetowa jest kartą płatniczą, która wprawdzie pozwala na realizowanie wszystkich transakcji płatniczych, jednak głównie w ramach posiadanych włas-

⁶⁷ W tym ostatnim przypadku – karty przedpłaconej – mamy do czynienia z urządzeniem, na którym przechowywany jest pieniądz elektroniczny.

⁶⁸ Z. Ofiarski, *Prawo...*, 2013, s. 219.

nych środków pieniężnych na rachunku płatniczym (bankowym). W definicji karty debetowej wskazuje się, że karta ta nie może służyć realizowaniu transakcji w ramach środków pieniężnych udostępnianych użytkownikowi z tytułu kredytu bankowego, kredytu płatniczego (w rozumieniu art. 74 ust. 3 i art. 132j ust. 3 u.u.p.), w tym bowiem wypadku wykorzystywana jest karta kredytowa. Karta debetowa jest zawsze związana z rachunkiem płatniczym (bankowym), pozwala na realizowanie transakcji płatniczych (płatności, wypłat gotówki), czyli zapewnia stały dostęp do środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku płatniczym (bankowym), ale zawsze w granicach posiadanych środków pieniężnych na koncie. Pozwala na dokonywanie transakcji tylko w ramach posiadanych środków pieniężnych – z jednym jednak wyjątkiem. Zwrócić bowiem należy uwagę, że z kartą debetową – w ramach zawartej umowy – może być związana możliwość przyznania przez bank czy instytucję płatniczą tzw. debetu, czyli posiadacz karty debetowej może przekroczyć kwotę posiadanych środków pieniężnych własnych o ustaloną w umowie kwotę, czyli o udzielony debet (czy kredyt odnawialny). Wówczas posiadacz karty debetowej może skorzystać ze środków udostępnionych mu przez instytucję płatniczą/bank ponad posiadane własne środki pieniężne. Jest jednak zobowiązany do spłacenia zaciągniętego w ten sposób długu w ustalonym terminie. Uchybienie temu obowiązkowi – w ustalonym terminie – spowoduje konieczność ponoszenia naliczonych odsetek i prowizji od wykorzystanego debetu⁶⁹.

15ab) (uchylony)

Przepis ten został uchylony nowelą z 30.11.2016 r., niemniej uwagi dotyczące istoty karty kredytowej pozostają aktualne.

Karta kredytowa to odmiana karty płatniczej, która pozwala na realizowanie transakcji płatniczych w ramach udostępnionych środków pienięż-

⁶⁹ Na temat kart płatniczych zob. również J. Kukulski, *Aspekty prawne bankowych kart płatniczych*, Warszawa 2002; J. Kukulski, I. Pluta, *Karty płatnicze*, Warszawa 1998; A. Bury, *Karty płatnicze w Polsce*, Warszawa 2002; M. Smaga, *Karty...*

nych przez instytucję płatniczą w ramach przyznanego kredytu. Karta ta wymaga posiadania rachunku kredytowego, czyli rachunku, na którym posiadaczowi karty kredytowej udostępnione zostaną środki pieniężne w ramach udzielonego kredytu przez instytucję płatniczą/bank, instytucję pieniądza elektronicznego. W umowie o wydanie karty kredytowej ustalony zostaje tzw. limit kredytowy, czyli kwota, powyżej której nie jest możliwe realizowanie transakcji płatniczych. Wysokość tej kwoty jest uzależniona od zdolności kredytowej posiadacza karty kredytowej⁷⁰.

Posiadaczowi może być również przyznany odnawialny limit kredytowy, co oznacza, że jeśli dojdzie do spłacenia w ustalonym terminie części wykorzystanego kredytu, wówczas limit kredytowy zwiększa się o spłaconą kwotę (pozostając zawsze w granicach ustalonego podstawowego limitu kredytowego). Często wydawca karty kredytowej przyznaje jej posiadaczowi tzw. *grace period*, czyli okres, w ciągu którego, jeśli dojdzie do spłaty zaciągniętego zadłużenia, posiadacz karty kredytowej nie jest zobowiązany do zapłacenia odsetek od kwoty zadłużenia.

15b) krajowa instytucja pieniądza elektronicznego – osobę prawną, która uzyskała zezwolenie, o którym mowa w art. 132a ust. 1, na prowadzenie działalności w charakterze instytucji pieniądza elektronicznego;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 8 „Instytucja pieniądza elektronicznego, krajowa instytucja pieniądza elektronicznego, unijna instytucja pieniądza elektronicznego, zagraniczna instytucja pieniądza elektronicznego, hybrydowa instytucja pieniądza elektronicznego”.

16) krajowa instytucja płatnicza – osobę prawną, która zgodnie z art. 60 ust. 1 uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 9 „Instytucja płatnicza, hybrydowa instytucja płatnicza, krajowa instytucja płatnicza, unijna instytucja płatnicza”.

⁷⁰ R.W. Kaszubski, Ł. Obzejta, *Karty...*, s. 64.

16a) krajowa transakcja płatnicza – transakcję płatniczą, w przypadku której dostawca płatnika i dostawca odbiorcy prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym krajową transakcję płatniczą w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia (UE) 2015/751;

W zmienionym brzmieniu, nadanym nowelą z 30.11.2016 r., następuje rozszerzenie definicji krajowej transakcji płatniczej poprzez odwołanie się do art. 2 pkt 9 rozporządzenia 2015/751⁷¹. W jego ujęciu krajową transakcją płatniczą jest także transakcja płatnicza realizowana w oparciu o kartę, której nie można uznać za transakcję transgraniczną. Z kolei przez transgraniczną transakcję płatniczą rozumie się – w ujęciu art. 2 pkt 8 rozporządzenia 2015/751 – „transakcję płatniczą realizowaną w oparciu o kartę, w przypadku gdy wydawca i agent rozliczeniowy znajdują się w różnych państwach członkowskich lub gdy dany instrument płatniczy oparty na karcie jest wydany przez wydawcę znajdującego się w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym znajduje się punkt sprzedaży”.

W świetle przyjętej nowelą z 30.11.2016 r. definicji pojęcie **krajowej transakcji płatniczej** oznacza transakcję płatniczą, która w rozumieniu ustawy stanowi zainicjowaną przez płatnika lub odbiorcę wpłatę, transfer bądź wypłatę środków pieniężnych, przy zastrzeżeniu, że realizowana jest przez dostawców prowadzących działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W szczególności krajową transakcją płatniczą jest transakcja realizowana w oparciu o kartę, gdy wydawca i agent rozliczeniowy znajdują się w tym samym państwie członkowskim albo gdy instrument płatniczy oparty na karcie jest wydawany przez wydawcę prowadzącego działalność w tym samym państwie członkowskim co punkt sprzedaży.

Zakwalifikowanie transakcji jako krajowej transakcji płatniczej następuje zatem wówczas, gdy zarówno dostawca płatnika, jak i dostaw-

⁷¹ Art. 2 pkt 9 rozporządzenia 2015/751: „krajowa transakcja płatnicza» oznacza transakcję płatniczą realizowaną w oparciu o kartę, niebędącą transgraniczną transakcją płatniczą”.

ca odbiorcy prowadzą działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polski. Wyznacznikiem jest **miejsce prowadzenia działalności dostawcy, a nie jego siedziba**. W przypadku krajowej transakcji płatniczej miejscem prowadzenia działalności jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – zarówno w odniesieniu do dostawcy płatnika, jak i dostawcy odbiorcy – czyli transakcja płatnicza w tym wypadku jest realizowana tylko na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zwrócić należy uwagę, że m.in. w świetle art. 19 ust. 2 u.u.p. w przypadku mikropłatności realizowanych w całości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyznacznik kwotowy transakcji, który zezwala na ograniczenie obowiązków informacyjnych dostawcy, może zostać podwyższony o 100% w odniesieniu do podstawowego kryterium ustalonego w art. 19 ust. 1 u.u.p.

16b) kredyt w rachunku płatniczym – kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym w rozumieniu art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1083), zwanej dalej „ustawą o kredycie konsumenckim”, oraz kredyt płatniczy, o którym mowa w art. 74 ust. 3;

Omawiany punkt, dodany nowelą z 30.11.2016 r., doprecyzowuje pojęcie kredytu udzielonego w ramach rachunku płatniczego. W świetle tej definicji kredyt w rachunku płatniczym stanowi zarówno kredyt w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym (tak jak jest on rozumiany w ujęciu ustawy z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim, Dz.U. z 2019 r. poz. 1083), jak i kredyt płatniczy w rozumieniu art. 74 ust. 3 u.u.p.

Należy mieć na uwadze, że czynność prawna polegająca na udzieleniu kredytu jest czynnością zastrzeżoną dla banków czy instytucji kredytowych (art. 5 ust. 1 pkt 3 pr. bank.)⁷². Dlatego też korzystanie z terminu „kredyt” na użytek niniejszej ustawy wymagało doprecyzowania. W ustawie o kredycie konsumenckim w art. 5 pkt 4, do którego odwołuje się omawiany artykuł, wyjaśnia się, że kredyt w rachunku

⁷² Z. Ofiarski, *Prawo...*, 2013, s. 105.

oszczędnościowo-rozliczeniowym to „umowa o kredyt, który kredytodawca udostępnia konsumentowi umożliwiając dysponowanie środkami pieniężnymi w wysokości przekraczającej środki pieniężne zgromadzone na rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym konsumenta”, czyli jest to udostępniana w ramach umowy o prowadzenie rachunku bankowego kwota, o którą można przekroczyć limit własnych środków – tzw. debet na koncie.

Zwrócić również należy uwagę, że bankowe rachunki rozliczeniowe czy oszczędnościowo-rozliczeniowe są traktowane jako rachunki płatnicze, o ile służą realizowaniu transakcji płatniczych. Dlatego też należy rozróżnić pojęcie kredytu (w rozumieniu Prawa bankowego) od pojęcia kredytu w rachunku płatniczym w rozumieniu niniejszej ustawy. Kredytem w rachunku płatniczym będzie przyznana możliwość przekraczania ponad limit własnych środków pieniężnych ściśle określona kwota – z obowiązkiem jej spłacenia w kolejnym okresie rozliczeniowym – w ramach prowadzonego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego.

Z kolei art. 74 ust. 3 u.u.p., do którego odwołuje się omawiany artykuł, zezwala krajowej instytucji płatniczej na udzielanie pożyczek (tzw. kredytu płatniczego) służących realizowaniu transakcji, pod warunkiem że będzie to pożyczka udzielona ze środków własnych instytucji płatniczej, a nie ze środków otrzymanych przez instytucję płatniczą od płatnika oraz przez nią przechowywanych w celu zrealizowania zleconych przez płatnika transakcji.

17) macierzyste państwo członkowskie – państwo członkowskie, na terenie którego dostawca lub wydawca pieniądza elektronicznego ma swoją siedzibę albo, jeżeli podmiot ten nie posiada siedziby zgodnie z właściwym dla niego prawem państwa członkowskiego, państwo członkowskie, w którym znajduje się jego główne miejsce wykonywania działalności;

Zob. komentarz do art. 2 pkt 6 „Goszczące państwo członkowskie, macierzyste państwo członkowskie, państwo członkowskie”.

17a) numer rozliczeniowy – unikatowy numer identyfikujący dostawcę usług płatniczych prowadzącego rachunki płatnicze i uczestniczącego w systemach płatności;

Pojęcie **numeru rozliczeniowego** w pierwszym projekcie noweli z 30.11.2016 r. nie występowało. Definicja została wprowadzona dzięki akceptacji wniosku złożonego przez NBP, który wskazywał, że w aktualnym stanie prawnym brak jest przepisów regulujących sposób i zasady numerowania rachunków płatniczych prowadzonych przez niebankowych dostawców usług płatniczych uczestniczących w systemach płatności. Taki stan stwarzał niekorzystną sytuację dla niebankowych dostawców usług płatniczych wobec sektora bankowego w zakresie świadczonych usług płatniczych. Występowała zatem nierówność dostawców niebankowych w porównaniu z dostawcami bankowymi uczestniczącymi w systemach płatności. Narodowy Bank Polski proponował, aby niebankowi dostawcy usług płatniczych posiadali prawo ubiegania się o numer rozliczeniowy, który umożliwi ich jednoznaczną identyfikację w systemach płatności. Ponadto NBP zaproponował, że ze względu na posiadane w tym zakresie doświadczenie jest uzasadnione, aby organem właściwym w zakresie nadawania numerów rozliczeniowych był Prezes NBP.

Konieczność wprowadzenia definicji numeru rozliczeniowego powstała w związku z równoczesną akceptacją wprowadzenia do ustawy o usługach płatniczych zaproponowanego art. 4a. Należy przyjąć, że wnioskodawca, występując o numer rozliczeniowy, nie musi już być uczestnikiem systemu płatności, a wystarczy, że dopiero zakłada przystąpienie do danego systemu płatności. Pomimo dysponowania numerem rozliczeniowym przez danego dostawcę jego udział (uczestnictwo) w konkretnym systemie płatności może być uzależniony od spełnienia dodatkowych warunków, przeznaczonych dla danego systemu płatności.

Identyfikator dostawcy oraz numer rozliczeniowy nadaje NBP na wniosek dostawcy zawierający w szczególności jego dane teleadresowe oraz dane odnoszące się do prowadzonej działalności. Wzór wniosku jest określony w rozporządzeniu wykonawczym wydawanym na podstawie

art. 4a ust. 5 u.u.p., którym jest obecnie rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 5.07.2017 r. w sprawie identyfikatorów i numerów rozliczeniowych nadawanych niektórym dostawcom usług płatniczych oraz unikatowych identyfikatorów nadawanych rachunkom płatniczym prowadzonym przez tych dostawców (Dz.U. poz. 1360, obowiązuje od 11.07.2017 r.). Rozporządzenie to określa wzory wniosków dotyczących identyfikatora dostawcy (załącznik 3 i 4) oraz wniosku o nadanie numeru rozliczeniowego (załącznik 5). Ponadto wskazuje ono na konieczność składania przedmiotowych wniosków przez system EWIB 2.0. W przypadku składania wniosków przez instytucję płatniczą KIP obowiązana jest w postaci papierowej przesłać kopię posiadanego zezwolenia KNF na świadczenie usług płatniczych w charakterze dostawcy usług płatniczych. Informacje o podmiotach, którym został nadany numer rozliczeniowy, znajdują się na stronie [www: https://ewib.nbp.pl/](https://ewib.nbp.pl/).

17b) mała instytucja płatnicza – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisaną do rejestru, o którym mowa w art. 4 ust. 3, prowadzącą działalność w zakresie którejkolwiek z usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–6, i nieprowadzącą działalności w zakresie usług płatniczych, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 lub 8;

Definicja małej instytucji płatniczej została wprowadzona w konsekwencji przyjęcia założenia przez projektodawcę, że w ramach implementacji dyrektywy PSD2 należy szerzej skorzystać z opcji narodowej z art. 32 dyrektywy PSD2 i wprowadzić ten nowy rodzaj dostawców usług płatniczych. Mała instytucja płatnicza, w przeciwieństwie do instytucji płatniczej, to nie tylko osoba prawna, ale też osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, wpisana do rejestru małych instytucji płatniczych, wchodzącego w skład rejestru dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego prowadzonego przez KNF. Mała instytucja płatnicza nie może we własnym imieniu świadczyć nowych usług płatniczych (PIS i AIS). Działalność w zakresie (świadczenia) usług płatniczych w cha-

rakterze małej instytucji płatniczej jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów Prawa przedsiębiorców i może być wykonywana wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁷³.

17c) marka płatnicza – markę płatniczą, o której mowa w art. 2 pkt 30 rozporządzenia nr 2015/751;

Zgodnie z art. 2 pkt 30 rozporządzenia 2015/751 „**marka płatnicza**” oznacza dowolną materialną lub cyfrową nazwę, termin, znak lub symbol, bądź kombinację tych elementów, które są w stanie wskazywać system kart płatniczych, w ramach którego przeprowadzane są transakcje płatnicze realizowane w oparciu o kartę. Marka płatnicza to zatem dowolnego rodzaju oznaczenie identyfikujące system kart płatniczych, w ramach którego przeprowadzane są transakcje płatnicze realizowane na podstawie karty.

Marka płatnicza nie musi być znakiem towarowym. Nie ma również znaczenia postać marki płatniczej, a więc czy to będzie skrót nazwy (firmy), znak graficzny, termin, symbol, czy też kombinacja tych elementów. Decydujące jest natomiast kryterium identyfikacji systemu kart płatniczych, w ramach którego realizowana jest transakcja płatnicza na podstawie karty. Marka płatnicza zawsze powinna umożliwiać taką identyfikację i pozwalać na odróżnienie transakcji płatniczej w oparciu o kartę realizowanej w ramach jednego systemu od transakcji realizowanej w ramach innego systemu. Marka płatnicza odnosi się wyłącznie do oznaczenia systemu kart płatniczych, a nie innych podmiotów uczestniczących w realizacji transakcji płatniczych – np. wydawcy lub agenta rozliczeniowego⁷⁴.

Pojęcie marki płatniczej występuje jedynie w art. 27 pkt 2 lit. g u.u.p., odnoszącym się do obowiązku przekazania przez dostawcę usług płatniczych użytkownikowi informacji dotyczących korzystania z usługi

⁷³ W zakresie wykonywania działalności wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zob. szerzej Pismo UKNF z 31.08.2020 r. do małych instytucji płatniczych, DSI-DSIZ3.8210.66.2020.MU.

⁷⁴ Podobnie J. Byrski, A. Marcinkowska, L. Sytniewski, *Praktyczny...*, s. 37.

płatniczej, a w przypadku instrumentów płatniczych, w których zastosowano umieszczenie co najmniej dwóch marek płatniczych lub aplikacji płatniczych tej samej marki płatniczej na tym samym instrumencie płatniczym (ang. *co-badging*) – dodatkowo informacje na temat praw przysługujących użytkownikowi na podstawie art. 8 rozporządzenia 2015/751. W art. 8 ust. 2 rozporządzenia IF Reg przewidziany został obowiązek po stronie dostawcy usług płatniczych, aby z należytym wyprzedzeniem przed podpisaniem umowy dostawca usług płatniczych udzielił konsumentowi jasnych i obiektywnych informacji o wszystkich dostępnych markach płatniczych oraz ich charakterystyce, w tym o ich funkcjach, kosztach i bezpieczeństwie. Wydaje się zatem, że z art. 27 pkt 2 lit. g u.u.p. wynika, po pierwsze, uprawnienie użytkownika do uzyskania informacji wynikających z art. 8 ust. 2 rozporządzenia IF Reg, a po drugie, to uprawnienie zostało przyznane użytkownikowi niezależnie, czy jest konsumentem, czy nim nie jest. W stosunku do użytkownika, który nie jest konsumentem, może zostać natomiast ono wyłączone na podstawie art. 16 u.u.p.

18) odbiorca – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, będącą odbiorcą środków pieniężnych stanowiących przedmiot transakcji płatniczej;

Pojęciem **odbiorcy** ustawa określa podmiot – osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej⁷⁵ – na rzecz którego realizowana jest usługa płatnicza i który otrzymuje środki pieniężne. Odbiorcą jest więc podmiot, który uczestniczy w transakcji płatniczej i który wraz z płatnikiem jest określany

⁷⁵ W przypadku jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosownie do art. 33¹ k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. Jak podnosi się w literaturze, „jednostki organizacyjne wyposażone tylko w zdolność prawną różni od osób prawnych odpowiedzialność za zobowiązania” – Z. Radwański [w:] *System Prawa Prywatnego*, red. Z. Radwański, t. 2, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. Z. Radwański, Warszawa 2002, s. 194. Osoby prawne odpowiadają swoim majątkiem, natomiast w przypadku jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, które wyposażone są w zdolność prawną, występuje subsydiarna odpowiedzialność jej członków. Do tej kategorii zalicza się m.in. spółki osobowe prawa handlowego.

w ustawie jako użytkownik (zob. poniżej pkt 34). Odbiorca, będąc beneficjentem transakcji, może być również jej inicjatorem, np. w przypadku polecenia zapłaty.

- 19) oddział – wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywaną przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności, przy czym w przypadku unijnej instytucji płatniczej, unijnej instytucji pieniądza elektronicznego oraz zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego wszystkie jej oddziały znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za jeden oddział;**

Definicja pojęcia **oddziału** z ustawy o usługach płatniczych opiera się obecnie na tej zawartej w nieobowiązującej już ustawie o swobodzie działalności gospodarczej⁷⁶ (art. 5 pkt 4 u.s.d.g.), zgodnie z którą oddział to wyodrębniona i samodzielną organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywana przez przedsiębiorcę poza jego siedzibą lub głównym miejscem wykonywania działalności. Oddział nie posiada w związku z tym odrębnej podmiotowości prawnej, jest immanentną częścią przedsiębiorcy.

Utworzenie oddziału rodzi określone konsekwencje prawne. Na gruncie ustawy o usługach płatniczych na krajowe instytucje płatnicze, biura usług płatniczych, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego oraz SKOK nałożony został m.in. obowiązek ujawnienia ich w publicznie dostępnym rejestrze dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego (por. komentarz do art. 4 ust. 3). Wpisowi do rejestru dostawców i wydawców pieniądza elektronicznego podlegają również oddziały zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego.

Omawiany przepis zawiera także pewną modyfikację podejścia do oddziałów unijnej instytucji płatniczej, oddziałów unijnej instytucji pienią-

⁷⁶ Ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej została uchylona z dniem 30.04.2018 r.

dza elektronicznego i zagranicznej instytucji pieniądza elektronicznego. W tym przypadku wszystkie oddziały danej instytucji znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej traktowane są jak jeden oddział. Jest to rozwiązanie praktykowane w stosunku do innych instytucji finansowych (np. w Prawie bankowym), stosowane także na gruncie dyrektywy 2015/2366 (art. 4 pkt 39). Związane jest to z przyznaniem pewnych kompetencji nadzorczych KNF w stosunku do takich jednostek organizacyjnych unijnych instytucji płatniczych, unijnych instytucji pieniądza elektronicznego oraz zagranicznych instytucji pieniądza elektronicznego i do tych celów dogodniejsze jest przyjęcie takiej konstrukcji prawnej.

19a) opłata interchange – opłatę interchange w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia (UE) 2015/751;

Definicja **opłaty interchange** została dodana już do pierwotnego projektu noweli z 30.11.2016 r., zmieniając poprzednio obowiązującą definicję (opłata *interchange* – ustalona przez organizację kartową opłata z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej, uiszczana przez agenta rozliczeniowego na rzecz wydawcy karty płatniczej). Uchwalona została w niezmienionej wersji. Odsyła ona bezpośrednio do definicji zawartej w rozporządzeniu 2015/751. Organy takie jak NBP i KNF w ramach przeprowadzanych uzgodnień wnioskowały o usunięcie tej definicji z projektu ustawy, wskazując na jej zbędność, jednakże wnioski w tym zakresie nie zostały uwzględnione.

Przez opłatę *interchange* należy rozumieć opłatę uiszczaną przez agenta rozliczeniowego na rzecz wydawcy karty płatniczej od transakcji płatniczej, która została zrealizowana w oparciu o kartę. Faktycznie nie ma znaczenia sposób uiszczenia tejże opłaty – może być ona uiszczana bezpośrednio przez agenta rozliczeniowego czy też za pośrednictwem podmiotu trzeciego lub bezpośrednio z konta akceptanta na konto wydawcy poprzez odpowiednie postanowienia umowne łączące agenta rozliczeniowego z akceptantem. Tak więc opłatą *interchange* będzie każda opłata, która spełnia cechy opłaty uiszczanej przez agenta rozliczeniowego na rzecz wydawcy zaangażowanego w transakcję płatniczą realizowaną w oparciu o kartę. Taki stan rzeczy powoduje, że za opłatę *interchange*

należy także uznać opłatę, która jest pobierana przez agenta rozliczeniowego od akceptanta w celu dalszego jej uiszczenia na rzecz wydawcy karty płatniczej. Cechą opłaty *interchange* jest to, że formalnie opłata ta jest uiszczana przez agenta rozliczeniowego, jednakże w praktyce ciężar tej opłaty ponoszony jest przez akceptanta. Warto podkreślić, że nie można uznać za opłatę *interchange* prowizji, która jest pobierana od agenta rozliczeniowego na rzecz systemu kart płatniczych, z zastrzeżeniem, że opłata ta faktycznie jest przekazywana do systemu, a nie w całości lub w części – także następczo – wydawcy.

Do opłat *interchange* nie można również zaliczyć opłat pobieranych przez organizacje kartowe od wydawców kart lub agentów rozliczeniowych. Kompensata netto lub inne uzgodnione wynagrodzenie może z kolei zostać uznane za część opłaty *interchange*. Przez pojęcie innego uzgodnionego wynagrodzenia należy rozumieć nie tylko wynagrodzenie uzgodnione, ale także każde wynagrodzenie z tytułu transakcji płatniczej otrzymywane przez wydawcę od jakiegokolwiek podmiotu (np. pośrednika, systemu kart płatniczych lub agenta rozliczeniowego). Takie wynagrodzenie stanowi bowiem część opłaty *interchange*. W celu badania limitów ustalonych w rozporządzeniu 2015/751 w rozporządzeniu wykonawczym wydawanym na podstawie delegacji ustawowej z art. 132zv u.u.p. (rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 10.05.2017 r. w sprawie funkcjonowania schematu płatniczego, Dz.U. poz. 995) znalazły się przepisy obligujące organizację kartową do przekazywania w terminie do ostatniego miesiąca następującego po miesiącu kończącym dany kwartał informacji niezbędnych do sprawdzenia prawidłowości stosowania wysokości opłat *interchange* zgodnie z art. 3 i 4 rozporządzenia 2015/751, w tym w podziale na całkowitą wartość opłat naliczonych z tytułu opłaty *interchange*, całkowitą wartość naliczonej kompensaty netto oraz całkowitą wartość opłat naliczonych na rzecz organizacji kartowej od wydawców oraz agentur rozliczeniowych, w tym opłat naliczonych z tytułu opłaty systemowej⁷⁷.

⁷⁷ Podobnie Nowelizacja ustawy o usługach płatniczych dotycząca Rozporządzenia 2015/751 ws. opłat *interchange* oraz Dyrektywy 2014/92/UE ws. rachunków płatniczych – komentarz praktyczny, red. J. Byrski, Warszawa 2017, s. 12.

19aa) opłata akceptanta – opłatę akceptanta w rozumieniu art. 2 pkt 12 rozporządzenia (UE) 2015/751;

Artykuł 2 pkt 19aa u.u.p. odsyła do definicji z art. 2 pkt 12 rozporządzenia 2015/751. Zgodnie z art. 2 pkt 12 rozporządzenia 2015/751 **opłata akceptanta** oznacza opłatę uiszczaną przez odbiorcę na rzecz agenta rozliczeniowego w związku z transakcjami płatniczymi realizowanymi w oparciu o kartę. Poprzednio obowiązująca definicja opłaty akceptanta odnosiła się do opłaty z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej, pobieranej przez agenta rozliczeniowego od akceptanta, na którą składają się:

- a) opłata *interchange*,
- b) opłata systemowa,
- c) marża agenta rozliczeniowego.

W ramach uzgodnień dotyczących noweli z 30.11.2016 r. NBP wnioskował o usunięcie tej definicji ze słowniczka. Wniosek został zaakceptowany i zmieniony projekt trafił pod obrady Stałego Komitetu Rady Ministrów. W ramach prac tego komitetu przywrócono jednak definicję opłaty akceptanta w brzmieniu proponowanym od początku – tak też została ona uchwalona.

Definicja zawarta w ustawie o usługach płatniczych bezpośrednio odsyła do definicji z rozporządzenia 2015/751. Z praktycznego punktu widzenia opłata akceptanta ma charakter trójelementowy, składa się ona bowiem z opłaty *interchange*, opłaty systemowej oraz marży agenta rozliczeniowego. Za opłatę akceptanta nie można zatem uznać opłat uiszczanych przez odbiorcę na rzecz agenta rozliczeniowego w związku z transakcjami płatniczymi przeprowadzonymi bez użycia karty (np. w przypadku transakcji płatniczych w mobilnych systemach płatności). Sama definicja podkreśla, że opłata akceptanta uiszczana jest na rzecz agenta rozliczeniowego. W związku z taką interpretacją tej definicji należy uznać, że opłaty przekazywane innemu podmiotowi (np. organizacji kartowej) przez agenta rozliczeniowego będą także stanowić opłatę akceptanta. Kluczowy w tym zakresie jest bowiem podmiot będący odbiorcą płatności, a nie ostateczny beneficjent, którym

w praktyce może być inny podmiot niż agent rozliczeniowy (np. wydawca kart płatniczych lub system kart płatniczych). Tak więc za opłatę akceptanta należy uznać opłaty uiszczane na rzecz agentów rozliczeniowych, nawet jeżeli działają oni jedynie jako pośrednicy, którzy przekazują część otrzymanej opłaty na rzecz innego podmiotu. Warto podkreślić, że opłatą akceptanta nie jest opłata w związku z transakcjami płatniczymi realizowanymi na podstawie karty, którą odbiorca (akceptant) uiszcza bezpośrednio na rzecz podmiotu innego niż agent rozliczeniowy (np. wydawcy).

19ab) opłata systemowa – opłatę z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej lub instrumentu płatniczego opartego na karcie, o którym mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia (UE) 2015/751, stanowiącą przychód organizacji kartowej;

W pierwotnym brzmieniu przez pojęcie **opłaty systemowej** należało rozumieć opłatę z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej, stanowiącej przychód organizacji kartowej. Nowela z 30.11.2016 r. zdefiniowała ją jako opłatę z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej lub instrumentu płatniczego opartego na karcie, o którym mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia 2015/751, stanowiącą przychód organizacji kartowej. Jako opłata z tytułu transakcji płatniczej wykonywanej przy użyciu karty płatniczej lub instrumentu płatniczego opartego na karcie stanowi część opłaty uiszczanej przez akceptanta.

Przez opłatę systemową rozumie się opłatę z tytułu transakcji płatniczej, w ramach której została wykorzystana karta płatnicza lub instrument płatniczy oparty na karcie w myśl art. 2 pkt 20 rozporządzenia 2015/751. Za instrument płatniczy oparty na karcie przyjmuje się dowolny instrument płatniczy, który umożliwia płatnikowi zainicjowanie transakcji płatniczej realizowanej w oparciu o kartę, która to transakcja nie jest poleceniem przelewu lub poleceniem zapłaty. Definicja ta stanowi o dowolnym instrumencie płatniczym, niezależnie od środowiska, w którym transakcja jest przeprowadzana (zgodnie z zasadą

neutralności technologicznej). Instrument płatniczy, aby faktycznie był oparty na karcie, powinien umożliwiać realizację transakcji płatniczej w oparciu o kartę. Przesłanka ta odnosi się bowiem do podziału transakcji dokonywanych kartą płatniczą na te z fizycznym użyciem karty (transakcje *card present*) oraz te bez fizycznego ich użycia (transakcje *card not present*).

Podsumowując – instrumentem płatniczym opartym na karcie będzie instrument, który daje możliwość realizacji transakcji bez fizycznego użycia karty. Za instrument płatniczy oparty na karcie nie można natomiast uznać tzw. mobilnych instrumentów płatniczych, np. (przedpłaconych) aplikacji płatniczych na smartfonie, niepowiązanych z kartą płatniczą. Z założenia służą one bowiem wykonywaniu poleceń przelewów lub zapłaty, które stanowią instrument płatniczy odrębny i niezależny od kart płatniczych.

Warto wskazać, że w ramach dokonywanych uzgodnień i konsultacji publicznych projektowanej definicji zarzucano m.in. brak precyzji co do zakresu płatności, jakie miałyby być nią obejmowane, oraz brak wskazania podmiotu, któremu uiszcza się tę opłatę (stanowisko KNF i Związku Banków Polskich). Dodatkowo KSKOK podkreślała, że „zawarta w projekcie definicja opłaty systemowej nie występuje w rozporządzeniu MIF, ponieważ poza Polską nie ma obowiązku informowania o opłatach systemowych. W rozporządzeniu 2015/751 jest natomiast mowa o opłatach w ramach systemu, co ma inny wymiar; taki stan rzeczy może wprowadzić w błąd, jeżeli oba pojęcia nie będą jasno rozgraniczone i zdefiniowane”.

Obowiązek udostępniania informacji o stawkach opłaty systemowej na stronie internetowej organizacji kartowej został nałożony w art. 38a ust. 2 u.u.p.

19b) organizacja kartowa – podmiot, w tym określony organ lub organizację oraz podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 16 rozporządzenia (UE) 2015/751, określający zasady funkcjonowania sy-

stemu kart płatniczych oraz odpowiedzialny za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania systemu kart płatniczych;

Definicja **organizacji kartowej** została wprowadzona nowelą z 30.11.2016 r. Wskazuje ona na podmiot określający zasady funkcjonowania systemu kart płatniczych oraz odpowiedzialny za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania systemu kart płatniczych. Organizacje kartowe zawierają umowy z wydawcami kart płatniczych lub agentami rozliczeniowymi, na podstawie których udzielają bankom – wydawcom kart płatniczych – licencji na emisję, pozostając jednocześnie właścicielem symbolu oraz wszystkich praw z nim związanych. Na świecie istnieje sześć głównych systemów kart płatniczych o zasięgu globalnym, tzw. wielka szóstka. Cztery z nich to systemy bankowe wydające karty bankowe: VISA, Mastercard, JCB, Union Pay oraz dwie organizacje klubowe: Diners Club i American Express. Są to więc międzynarodowe organizacje kartowe zajmujące się rozliczaniem transakcji dokonywanych przy użyciu kart płatniczych, które wydawane są w ramach danej organizacji, co do zasady, na całym świecie.

Informacja o organizacji kartowej, w ramach której dostawca usług płatniczych wydaje karty, powinna być zawsze dostępna na stronie internetowej dostawcy. Z kolei akceptant stosownie do art. 59g u.u.p. oznacza w miejscu, w którym prowadzi działalność (lokal przeznaczony do obsługi klientów, strona internetowa itp.), przy użyciu jakich instrumentów płatniczych możliwe jest dokonywanie transakcji płatniczych, także z możliwością wyłączenia przyjmowania płatności przy użyciu pewnych rodzajów kart płatniczych (np. kredytowych kart biznesowych).

Pojęcie organizacji kartowej przechodziło trzy zasadnicze zmiany w trakcie całego procesu legislacyjnego dotyczącego noweli z 30.11.2016 r. Pierwsza zmiana wywołana była wnioskami KNF oraz Visa zgłaszanymi odpowiednio w ramach uzgodnień oraz konsultacji publicznych. Komisja Nadzoru Finansowego wnioskowała o wykreślenie sformułowania „w rozumieniu art. 2 pkt 16 rozporządzenia (UE) 2015/751”, ze względu na wprowadzanie krajowej definicji systemów

kart płatniczych. Visa z kolei zarzucała brak transparentności w przypadku rozróżnienia definicji pomiędzy organizacją płatniczą a organizacją kartową. Na skutek zaproponowanych zmian wykreślono fragment definicji, o który wnioskowano.

Na etapie prac w Stałym Komitecie RM wprowadzono ostatnią zmianę na wniosek RCL, ustanawiając wersję definicji w postaci takiej, jaką następnie przekazano Sejmowi RP, a później uchwalono. Rządowe Centrum Legislacji zarzuciło, że „projektowane definicje organizacji kartowej i organizacji płatniczej w obecnym brzmieniu, jak się wydaje, nie obejmują podmiotów zdefiniowanych w rozporządzeniu 2015/751: w takim przypadku mogą powstać wątpliwości co do właściwego zapewnienia stosowania przepisów unijnych”. Wniosek ten w efekcie doprowadził do uwzględnienia w definicji organizacji kartowej podmiotów będących systemami kart płatniczych w rozumieniu rozporządzenia 2015/751.

Organizacja kartowa jest pojęciem węższym od pojęcia organizacji płatniczej. Ustawodawca polski podczas formułowania treści przepisu odniósł ją do dwóch warunków, które muszą wystąpić, w celu objęcia zakresem pojęciowym definicji konkretnego podmiotu. Z jednej strony podmiot ten musi mieć prawo określania zasad funkcjonowania systemu kart płatniczych, z drugiej zaś musi ponosić odpowiedzialność za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania systemu kart płatniczych. Zarówno pierwsza, jak i druga przesłanka muszą zostać spełnione łącznie przez jeden podmiot, aby w efekcie końcowym możliwe stało się określenie go mianem organizacji kartowej.

19c) organizacja płatnicza – organizację kartową oraz podmiot, w tym organ lub organizację, określający zasady funkcjonowania schematu płatniczego oraz odpowiedzialny za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania schematu płatniczego;

Definicja **organizacji płatniczej** została wprowadzona nowelą z 30.11.2016 r. Projektowana definicja była zmieniana dwukrotnie w trakcie procesu legislacyjnego dotyczącego noweli z 30.11.2016 r.

Pierwsza zmiana dokonana została w ramach uzgodnień i konsultacji publicznych. Rządowe Centrum Legislacji w ramach drugich uzgodnień wskazywało, że projektowana definicja nie obejmuje podmiotów zdefiniowanych w rozporządzeniu 2015/751. Taki stan rzeczy według RCL mógł prowadzić do powstania wątpliwości co do właściwego zapewnienia stosowania przepisów unijnych. Kończącą wersję definicji ustalono podczas prac komisji prawniczej, pozostawiając jej brzmienie w niezmienionym kształcie; w takim też ją uchwalono.

Pojęcie organizacji płatniczej ze swojego założenia obejmuje zatem podmioty zarówno należące do kategorii organizacji kartowych (m.in. Visa, Mastercard), jak i inne podmioty nieobjęte tym zakresem pojęciowym (np. PSP sp. z o.o. – operator Systemu Płatności BLIK). Wydaje się, że taki zabieg legislacyjny, dzięki któremu grupa podmiotów objętych zakresem pojęciowym organizacji płatniczej jest znacznie szersza niż w rozumieniu definicji samej organizacji kartowej, jest działaniem zgodnym z zasadą subsydiarności stanowienia prawa krajowego w odniesieniu do prawa unijnego.

Podmiot objęty zakresem przedmiotowej definicji musi spełniać dwa wymogi decyzyjne w celu możliwości zakwalifikowania go do grupy organizacji płatniczych. Pierwszy dotyczy określania zasad funkcjonowania schematu płatniczego, drugi zaś odpowiedzialności za podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania schematu płatniczego. Organ (organizacja), którego ma dotyczyć omawiana definicja, musi spełniać obie przesłanki łącznie, zgodnie z brzmieniem przepisu.

20) osoba zarządzająca – członek zarządu, a w przypadku podmiotu nieposiadającego zarządu – osobę odpowiedzialną za zarządzanie tym podmiotem, niepodlegającą służbowo innej osobie, przy czym w przypadku hybrydowej instytucji płatniczej lub hybrydowej instytucji pieniądza elektronicznego – odpowiednio właściwego członka zarządu lub osobę odpowiedzialną za zarządzanie działalnością takiej instytucji w zakresie usług płatniczych lub wydawania pieniądza elektronicznego, a w przypadku hybrydowej małej instytucji płatniczej lub hy-